

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 17. detsember 2014 Nr. 51 (2852)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.85 €

Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukki (vasakul) kätt surub haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Seda kõike jälgib Rapla vallavanem Ilvi Pere.

Foto: VIVIKA VESKI

Rapla vald saab riigigümnaasiumi

Vivika Veski

Rapla valla juhid ning haridus- ja teadusminister allkirjastasid esmaspäeval kokkuleppe riigigümnaasiumi rajamiseks Raplasse, esimesena Eestis hõlmab see ka täiskasvanute gümnaasiumit.

Rapla vallavanem Ilvi Pere, Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukk ning haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski andsid esmaspäeval haridus- ja teadusministeeriumi Tallinna esinduses oma allkirjad riigi-

gümnaasiumi asutamise kokkuleppele. Samal päeval allkirjastas minister sarnase kokkuleppe ka Viimsi vallavanema Jan Treiga. Gümnaasiumid alustavad tööd 2018. aasta sügisel.

Lk 3

Järgmine leht ilmub
23. detsembril

Juuru Lastekülalt sai SOS Lasteküla liige. **Lk 3**

Muinsuskaitseamet soovib Raplamaal kaitse alla võtta neli hoonet. **Lk 7**

Aasta naine
Gaida Kabral

Gaida on naine, kes räägib palju, mõtleb palju ja teeb palju.

Lk 10 ja 11

Raplamaa aasta tegu 2014 on lihtsalt heategu. **Lk 14**

Raplamaa paremad sportlased 2014.

Lk 12 ja 13

Värvikad reisimuljed kogemuste vahetamisel ja koostööpartnerite otsimisel. **Lk 15-18**

Juhtkiri

Mõtteharjutused ja kaasamismängud

Riigigümnaasiumi asutamine Raplasse sai allkirja ja sellega võiksid diskussioonid haridusvõrgu kujundamise asjus lõppeda – kolme gümnaasiumi ühendav riigigümnaasium ja kaks suurt põhikooli kujundavad selle võrgu ise. Aeg näitab, kui hästi või halvasti.

Nüüd võiks alata hoopis arutelu selle üle, kuhu riigigümnaasium paigutada. Esmaspäeval haridusministeeriumis allkirjastatud lepingus on küll kirjas, et uus kool tuleb ühisgümnaasiumi juba mõnda aega tühjana seisvasse algklasside majja, mida hakatakse juurdeehitusega laiendada. Samas ei ole see veel mingi lõplik otsus. Siin ja seal on kaalutud ilmselt muidki variante. Näiteks on Okta Centrumi omanikud teinud ettepaneku viia gümnaasium hoopis nende majja. Põhjenduseks see, et muinsuskaitse alla võtmisest „ohustatud“ (vt lähemalt lk 6) ehitist on keeruline niimoodi ümber kohendada, et see ärilistele eesmärkidele vastata võiks. Pisut järele mõelnult tuleb tunnistada, et see polegi väga hull plaan.

Variante võib ehk isegi rohkem olla. Kui arutleda, et demograafilised probleemid arenevad samas suunas edasi ja Rapla ning naabervaldade elanikkond väheneb senises tempos, tuleks ehk kaaluda, kui otstarbekas on hoida Raplas pikemas perspektiivis kahte suurt põhikooli. Võib-olla oleks mõistlik jagada laste koolituskulusid siiski mitme omavalitsuse vahel, mitte koondada nad kõik ühte asulasse. Seda muidugi siis, kui omavalitsused ikka jäävad sellisteks, nagu nad praegu on...

Nõnda võeti koos riigigümnaasiumi asutamise lepingule allakirjutamisega lauale uus mitme tundmatuga võrrand, mille lahendamiseks ei maksa nüüd ehk väga tormata.

Kindlasti vääriks küünlaid ka pisikese kaasamismängu korraldamine. Valimiseelsel aastal õnnestus kahe Rapla gümnaasiumi säilitamise nimel peetud disbuutidega oluliselt pingeid maha võtta. Tegelikult oli kuluaarides juba siis teada, et riigigümnaasium tuleb niikuinii. Sellegipoolest saadi koolivõrgu kujundamise arutelude käigus muud olulist taustainfot, mis aitas muid probleeme lahendada.

Nii võiks nüüdki kooli võimaliku asukoha ümber kaasamisharjutusi teha, saaks ehk jälle mõned teravad nurgad maha viilida, ja kui peaks juhtuma, et arutelu kisub käest ära, on alati võimalik öelda, et meist ei sõltu tegelikult midagi – otsustab Riigi Kinnisvara. Nii et riski ei ole, tulu oleks aga küll. Hiljem võiks öelda, et näete, me kaasame teid ju kogu aeg...

Maakonnaleht 20 aastat tagasi

Sajandi sündmus Eidaperes

21. detsembril 1994 on Nädalises kirjutatud uue koolimaja avamisest: „16. detsembril avati Eidaperes uus koolimaja. Maavanem Kalle Talviste nimetas seda kohalikus elus sajandi sündmuseks, sest niisugust rõõmsat hetke ei ole maakohas tihti, et üks nii tähtis asutus nagu kool endale uue maja saab. Vana kooliga jäeti hüvasti ja rongikäigus mindi uude. Koolimaja õnnistas sisse kirikuõpetaja Jaan Kähar, kes soovis õpilastele õppimis- ja õpetajatele õpetamishimu. Õnnitlejaid ja kingituste toojaid oli rohkesti. Südamest tänati ehitajaid. Maja valmimisele aitasid kaasa Rapla KEKi, Kehtna KEKi ja lõpuks kohalikud ehitusmehed.“

Nad ei ole midagi õppinud

17. detsembril on seoses Vene armee sissetungiga

Tšetšeeni vabariiki Nädalises kirjutatud: „Nad ei ole oma suurriiklikus egoismis ilmselt kordagi endalt küsinud, miks neid kusagil ei armastata, miks suhtutakse venelastesse ühesuguse vaenu ja umbusuga nii Kasahstanis, Usbekistanis, Aserbaidžaanis, Baltimaades, Poolas. Vene kaitseminister Pavel Gratšov oli pühapäeva õhtul siiralt solvunud: kuidas on võimalik, et oma sõdurile tulistatakse omal maal salakavalalt selga ja sõimatakse. Polegi vist mõtet kahelda, et vaimusilmas nägi ta tankikoloonni vastu võtmas juubeldavaid soola-leiba pakkuvaid rahvahulki. Aga tulid hoopis välvuvate silmadega vihased mägilased.“

Venelased ei ole tänini suutnud mõista imelihtsat tõde – igal rahval on õigus oma kodule, keelele ja kultuurile. Venemaa lähtub ikka alles ainult isiklikest huvidest.“

Südamelt ära

Raudtee rajamiseks läheb vaja üksmeelt ja eneseusku

Vivika Veski

Ja mida sa ise Rail Balticust arvad? Umbes nõnda on mult aeg-ajalt küsitud, sest kirjutan vahel sel teemal. Puiklen siis tavaliselt kõrvale põhjendusega, et pean olema erapooletu.

Asi ei olegi selles, et ma ajakirjanikuna ei tohiks oma arvamust väljendada või isegi kujundada või et mul puuduks see hoopis, vaid pigem on see natuke liiga keeruline ja mitmepalgeline selleks, et seda jooksu pealt väljendada.

Käisin koos omavalitsusjuhtidega eelmisel nädalal Soomes õppereisil, tutvumas sealse Kerava-Lahti kiirraudteega, mis valmis kaheksa aastat tagasi. Sõitsime rongiga, kohtusime omavalitsuste ja Soome transpordiameti esindajatega, tutvusime ehitatava Lahti reisisikeskusega ja kui reis hakkas jõudma lõpusirgele, ütles üks vallajuht naljaga pooleks, et kõik said siit kinnitust oma varasematele seisukohtadele. Naljaga pooleks sellepärast, et need seisukohad ei ole olnud

kaugeltki üksmeelsed.

Ometi võib see olla tõsi ja kehtib ka minu kohta. Niisiis. Ma ei tea endiselt, kas Rail Balticut oleks kõige parem vedada Prillimäe eest või tagant või hoopis Tartu kaudu. Või siis Via Baltica maantee kõrvalt, sest soomlased kiitsid just raudtee ja maantee rajamist ühte koridori. Aga nagu öeldud, ma ei tea.

Küll aga olen endiselt veendunud, et raudteed rajades tuleb mitte üksnes vältida seda, et selle tõttu saaks piir-

Ei tohi karta või mõelda, et mis nüüd meie, et kuskilt tuleb mõni suur karvane käsi ja teeb niikuinii ära.

kondade areng ja kohalik elu kahjustada, raudtee tuleb ehitada sellisesse kohta ja nii, et see soodustaks võimalikult palju kohalikku arengut. Sest sellest on natuke vähe, kui Euroopa Liit tervikuna sellest kasu saab.

Teiseks, asjad tuleb isekeskis selgeks arutada, läbi rääkida ja kokkuleppele jõuda. Jah, võtab palju aega ja vahel on tüütu, aga seda nimetatakse demokraatiaks, tänapäeval mõnikord koguni kodanikuühiskonnaks. Muidugi on

sellel ka omad nõrgad küljed. Spetsialistidele, kes on seda – planeerimist, projekteerimist, ehitust, transporti, kommunikatsiooni ... jne – koolis õppinud ja oma alal aastaid töötanud, tundub alati, et mida neile võhikutele ikka seletada, veel vähem nendega arutada.

Eks teatud tehnoloogilised küsimused tulebki õppinud inimeste hooleks jätta, aga see ei tähenda, et kõigile asjasse puutuvatele inimestele, kes asjast aru saada tahavad, ei

tuleks seletada. Vaevalt, et soomlasedki, kellel külas käisime, eeldasid, et kõik kuulajad on raudtee-ehitusinsenerid, aga nad rääkisid

näiteks pehme pinnase tihendamiseks nii, et humanitaaridelgi oli põnev kuulata.

Kolmandaks, ei tohi karta või mõelda, et mis nüüd meie, et kuskilt tuleb mõni suur karvane käsi ja teeb niikuinii ära, kuidas ise tahab – olgu see siis mõni ministeerium, mingi näota ja kehata „riik“, rahvusvaheline kapitalism või kes iganes. Ega ikka ei tee küll, kui me ei taha. Seni, kuni elame selles maailmas ja kultuuriruumis, kus praegu. Soomega samas, muide.

Küsitlus

Millal reisisite viimati Ida-Euroopa riikidesse

Heidi, töötu: Polegi kunagi reisinud. Vanavanatädi elab Ukrainas. Kui saaks, siis sinna läheks kindlasti.

Iivi, pensionär: Viimasel ajal ei ole üldse reisinud. 30 aastat tagasi sai Tšehhis käidud.

Maria, pensionär: Käisin suvel vanemate hual Petseris.

Uno, autojuht: Lätis-Leedus olen Nõukogude Liidu ajal käinud, kauge- mal mitte. Eesti ajal pole üldse reisinud, tervis ei luba.

Leonard, töötu: Aastaid tagasi olen rekkajuhina Horvaatias käinud.

Meelis, ehitaja: Eriti ei ole käinud. Kolm-neli aastat tagasi käisin Lätis.

Küsis Katri Reinsalu
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Tekst ja foto: Siim Solman

Fitness ja musklid ühisgümnaasiumi moeshow'lt.

Rapla allkirjastas riigigümnaasiumi kokkuleppe

Vivika Veski

Rapla valla juhid ning haridus- ja teadusminister allkirjastasid esmaspäeval kokkuleppe riigigümnaasiumi rajamiseks Raplasse, esimesena Eestis hõlmab see ka täiskasvanute gümnaasiumit.

Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukk, Rapla vallavanem Ilvi Pere ja haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski enne kokkuleppe allkirjastamist.

Foto: VIVIKA VESKI

Rapla vallavanem Ilvi Pere, Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukk ning haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski andsid esmaspäeval haridus- ja teadusministeeriumi Tallinna esinduses oma allkirjad riigigümnaasiumi asutamise kokkuleppele. Samal päeval allkirjastas minister sarnase kokkuleppe ka Viimsi vallavanema Jan Treiga. Gümnaasiumid alustavad tööd 2018. aasta sügisel.

Eestis tegutseb juba kolm maakondlikku riigigümnaasiumi, praeguseks sõlmitud kokkulepete alusel lisandub nelja aasta jooksul veel kümme. Ministri sõnul on riigigümnaasiumide loomine käinud hoogsasti.

„Me ei loo neid koole ise, kuigi tegemist on riigigümnaasiumidega, riigi poolt hallatud gümnaasiumidega,” ütles Jevgeni Ossinovski. „Teeme seda koostöös konkreetsete

omavalitsustega, lepime kokku nii kooli juhtimisaspektid, õppesuunad, erinevate spordi- ja muude infrastruktuuriobjektide kasutamise – nii et tegemist ei ole millegi väljastpoolt omavalitsustesse tulevaga.”

Ilvi Pere ütles allkirjastamise eel sõna võttes, et Rapla valla haridusajalugu ulatub sajandite taha – hariduse andmist alustati ürikute järgi valla territooriumil juba 1694. aastal, mil Uuskülas avati esimene koolimaja.

Nimi konkursiga

Pere nimetas, et praegu tegutseb Rapla linnas kolm gümnaasiumi – Rapla ühisgümnaasium, Rapla Vesiroosi gümnaasium ja Rapla täiskasvanute gümnaasium – ja kui 2018. aastast alustab tööd riigigümnaasium, soovivad

nad jätta Rapla linna alles veel kaks põhikooli.

„Rapla gümnaasiumile asukohta valides lähtusime eelkõige kogukonna soovist,” kinnitas Pere. „See maja, mille me riigile üle anname, on raplalastele armas endine algklasside maja, kus mitmed põlvkonnad on haridust omandanud, ja see maja peab siis uuesti täituma nii õpilaste kui ka õpetajatega.”

Sõnavõtu lõpus kinkis Ilvi Pere ministrile Rapla kauaaegse õpetaja Tiitu Laurimaa koostatud raamatu „Maa sool”, mis räägib Raplamaa hariduselust.

Riigigümnaasiumi jaoks tuleb endisele algklasside majale teha ka juurdeehitis, detailplaneering on Rapla valla ümberehituse jaoks plaanis algatada tuleval aastal.

Kokkuleppe eelnõu algset

varianti enne allkirjastamist veidi veel muudeti. Näiteks jäeti Rapla valla soovil välja tulevase gümnaasiumi nimi, sest see tahetakse edaspidi leida konkursi teel.

Igasse maakonda

Riik on seadnud eesmärgiks, et aastal 2020 tegutsevad kõikides maakonnakeskustes riigigümnaasiumid, praegu tegutsevad need juba Viljandis, Haapsalus ja Jõgeval, tuleval sügisel alustavad Pärnus, Tartus, Jõhvis ja Võrus.

2016. aastal alustavad riigigümnaasiumid Kärklaskas, Valgas ja Põlvas. Leping on lisaks Raplale ja Viimsile sõlmitud veel Kohtla-Järvega.

Erinevas järgus on läbirääkimised Paides, Tapal, Kadriinas, Harkus, Saue linnas, Saue vallas, Kuusalus, Vändras ja Tallinnas.

Täiskasvanute gümnaasium ühineb riigigümnaasiumiga

Koolivõrgu ümberkorralduse käigus otsib haridus- ja teadusministeerium lahendust ka täiskasvanute gümnaasiumidele, Raplas otsustati liita kool riigigümnaasiumiga. Haridus- ja teadusministeeriumi asekanstler Kalle Küttis ütles, et täiskasvanute gümnaasiumide puhul on nad maakondades otsinud lahendust ühekaupa, mõelnud iga juhtumi puhul eraldi. Mõnel puhul on nad palunud täiskasvanute gümnaasiumil veel jätkata, mõnes kohas töötada riigigümnaasiumiga ühes majas, kuid eraldi asutusena, näiteks Tartus, kus täiskasvanute gümnaasium saab enda käsutusse ühe korruse.

„Aga Rapla on tõepoolest nüüd esimene, kellega on kokkulepe selline, et see tuleb ühe koolina. Ma arvan, et see on hea näide, et nad teevad koos,” leidis Küttis. Ta lisas, et tegelikult põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ei tee vahet, kas on täiskasvanute gümnaasium või tavaline üldhariduslik kool.

„Tihtilugu arvatakse, et tulevad õhtukooli omad ja teab mis seisundis nad on ja panevad tunnis suitsu ette,” kirjeldas Küttis mõningaid koolide liitmisega seotud hirme, mida ta on kohanud. „Ma arvan, et see ei ole niimoodi. Võib-olla see on see vana arusaam asjast. Ja me tahame teha Raplas esimese katse, et oleksid koos, täiesti ühe koolina.”

Täiskasvanute gümnaasiumides õpib kuigipalju põhikooliklasside õpilasi, nõnda ka Raplas.

Küttis ütles, et põhikooliklasside puhul nad parasjagu arutavad, vaidlevad ja kaaluvad variante. Seaduse järgi peaks tavakool ise põhikooliõpilastele õppe tagama, kuid Küttis ütles, et ta saab aru, kui õpilane on koolist välja langenud, kuna ta ei viitsinud seal õppida, ei lähe ta samasse kooli ka kaugõppesse tagasi.

„Siin tuleb tõesti vaadata ühekaupa. Me oleme valmis võtma lisakohustuse, et kui võib-olla on mõni põhikooliõpilane ripakile jäänud, leiame talle võimaluse individuaalõppeka-va järgi õppetööd jätkata.”

Küttise sõnul pakkus Rapla ise välja variandi täiskasvanute gümnaasium riigigümnaasiumiga liita. Küttis lisas, et nad ongi püüdnud igas maakonnas jõuda kokkuleppele ja nõnda on peetud pikki läbirääkimisi. „Paides juba poolteist aastat vaidleme, me ei taha jõuga ära teha, tahame leida sellise lahenduse, kus kogukond oleks ka rahul,” tõi ta näite.

Juuru Lastekülalast sai SOS Lasteküla liige

Mariliis Vest

Esmaspäeva, 15. detsembri keskpäeval allkirjastasid Juuru vallavanem Margus Jaanson ja SOS Lasteküla tegevdirektor Margus Oro lepingu perepõhise hoolduse käivitamiseks Juuru Lastekülas Kodutänav.

Uue alguse tunnistamiseks olid hubasesse, küünlavalgusega täidetud ruumi kogunenud Juuru Lastekülale tähtsad ja lähedased inimesed. Uus algus tähendab eelkõige seda, et järgmise aasta jooksul läheb Juuru Lasteküla üle perevanemate süsteemile. See tähendab, et kasvatajatest saavad perevanemad, kes elavad lastega koos lasteküla-peres nagu iga ema-isa igas tavalis-

ses peres. „Meie peamiseks põhimõtteks on küla muuta lapse- ja perekesksemaks,” ütles Oro.

Oma kõnedes rõhustid mõlemad osapooled eelkõige usaldusele, uuele algusele ning heale koostööle. Vallavanem Jaanson lisas, et tal on ääretult hea meel, et saab lasteküla usaldada sellisele partnerile, nagu seda on SOS Lasteküla, kes on tema sõnul oma valdkonnas lipulaev.

„Me ei soovi Juuru Lasteküla ära anda, vaid üle usaldada ning jätkata ühist koostööd,” rääkis Jaanson. Margus Oro aga loodab, et organisatsioon suudab pälvida Raplamaa omavalitsuste usalduse ning seda, et osapoolte vaheline koostöö saab olema hea.

Juuru Lasteküla juhataja Ellen Nossenko sõnul on selline muudatus ainult positiivne. „Kõige paremini mõjub see just lastele. SOS Lasteküla on oma alal parim ning neil on suur reklaam ja kõvasti paremad võimalused. Varem

SOS Lasteküla tegevdirektor Margus Oro annab Juuru Lasteküla juhatajale Ellen Nossenkole üle sümbolse majakese. Tagaplaanil Juuru vallavanem Margus Jaanson.

pidime riigi rahaga hakka-ma saama, tulevik töötab kindlasti helgem tulla,” lisas

Nossenko.

2012. aastal ehitatud neljast majast on hetkel kasutuses

kolm, kus elab 19 last. Enamik lastest on pärit Raplamaalt, kuid noori on ka Tallinnast

ja Viljandist. Laste vanused varieeruvad, sest elada võivad seal nii imikud kui ka täisealised lapsed, kellel haridustee pooleli.

Seda, kuidas elu Juuru Lastekülas jätkub, praegused kasvatajad veel täpselt ei tea ning kokkuvõtteid saab teha alles aasta pärast. 2014. aasta on aga Margus Oro sõnul lastekülale olnud väga edukas.

„Eesti inimeste valmisolek annetada on suurenenud ja nad on pööranud oma näo meie poole. Oleme selle usalduse eest väga tänulikud. Annetajate abiga saame jõuda üha rohkemate abi vajavate lasteni ja pakkuda neile perepõhist hooldust,” lisas ta.

Täna elab Keila, Põltsamaa ja Narva-Jõesuu SOS Lastekülades perevanemate hoole all juba 156 last ning ellu on saadetud enam kui 80 noort. Lisaks SOS Lastekülade lastele on SOS peretugevdusprogrammi ja SOS haridusprogrammiga aidatud sel aastal enam kui 700 abivajavat last.

Sassis lugu

10. detsembri Raplamaa Sõnumite juhtkirjas „Kui räägitakse Rapla ujulast, siis on õhus valimiste hõngu“ on kahetsusväärsel kombel valesti kirjutatud Kehtna vallavanema nimi. Õige on Indrek Kullam. Palume vabandust.

Raplamaa Sõnumid

Politseiteated

Kehtna vald

14. detsembril kella 20 paiku löödi Eidapere alevikus korteris 20-aastast naist.

Kohila vald

12. detsembril kella 16 paiku varastati Kohila alevis Jõe tänaval mobiiltelefon Samsung. Kahju on 200 eurot.

12. detsembril kella 20 paiku varastati Kohila alevis Turu tänaval asutuse ruumidest mobiiltelefon LG. Kahju on 200 eurot.

13. detsembril avastati, et Vilivere külas Rohutirtsu tänaval on majast varastatud mootorsaag Bosch. Kahju on 100 eurot.

13. detsembril kella 11 paiku avastati, et Vilivere külas Rohutirtsu tänaval on tungitud majja, kust midagi varastatud pole. Lõhkumisega tekitatud kahju on 100 eurot.

Käru vald

11. detsembril kella 10.06 ajal toimus liiklusõnnetus Tallinna-Rapla-Türi maantee 77. kilomeetril (Kändliku külas), kus sõiduautot Citroen juhtinud 58-aastane Maire sõitis otsa teeääres peatunud veoautole Scania, mida juhtis 50-aastane Andrei. Sündmuskohalt toimetati Järvamaa Haiglasse sõiduautos Citroen viibinud 9-kuune Mihkel, 32-aastane Pille ja sõidukit juhtinud Maire.

Märjamaa vald

12. detsembril kella 17 ja 20 vahel löödi Märjamaal korteris omavahelise tüli käigus 29-aastast naist.

13. detsembril kella 16 paiku löödi Käriselja külas omavahelise tüli käigus 62-aastast naist. Kahtlustatavana peeti kinni 59-aastane mees.

Raikküla vald

13. detsembril kella 8.15 paiku toimus liiklusõnnetus Rapla-Järvakandi-Kergu tee 22. kilomeetril (Vahakõnnu külas), kus sõiduauto Renault, mida juhtis 27-aastane Vladimir, sõitis teelt välja ning sõiduk paiskus katusele. Õnnetuse tagajärjel said tervisekahjustusi sõidukis viibinud 46-aastane Vladimir ja 36-aastane Sergey.

Rapla vald

Politseile teatati, et ajavahe-mikul 1.–22. november varastati Hagudi külast hakkpuidu toorme virn. Kahju on 1200 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Juhan Parts: Tallinna-Rapla maantee neljarealiseks muutmist tuleks arutada

Siim Jõgis

Laupäeval kinnitas Isamaa ja Res Publica Liidu volikogu valimisnimekirja eelseisvateks Riigikogu valimisteks. Peaministri kandidaat oli tegelikult juba enne teada. Selleks sai samas ametis juba kätt proovinud Juhan Parts. Teatavasti on kõige suurem valimisringkond just Harju- ning Raplamaa ja seega kandideerivad peaministri kandidaadid just siin.

Mis on alanud valimiskampanias põhilised teemad, millele IRL tähelepanu pöörab?

Majandus ja inimeste toimetulek. Eesti on üleminekufaasis odava tööjõuga riigist innovatsioonipõhisesse majandusse. Meie põhifookus on maksureform, mis on fookuseeritud inimestele, kes teenivad mediaanpalka või vähem. Selle eesmärk on parandada nende inimeste toimetulekut, vähendada väljarände motivatsiooni ja suurendada aktiivsust tööturul. Me avalikustasime oma programmi laupäeval. See on pikk ja puudutab kõiki teemasid.

Kas üks osa sellest plaanist on ka see, et miinimumpalka teenivad inimesed ei pea tulumaksu maksma?

Jah. Praegu on miinimumpalk 355 ja tuleval aastal 390 eurot. Riik võiks olla tulevikus aktiivsemalt miinimumpalga läbirääkimiste juures, et see kasvaks. Aga meie nägemuse järgi riik miinimumpalka kehtestama ei peaks, sest see on oht odavamate töökohtade ärakadumiseks.

Päästeteated

Väljasõidud ja kokkupõrked

9. detsembril kell 11.30 teatati päästjatele liiklusõnnetusest Kehtna vallas Selja külas, kus sõiduauto oli sõitnud teelt välja. Päästjad andsid kannatanutele esmaabi ning likvideerisid autol süttimisohu.

11. detsembril kell 19.33 teatati päästjatele liiklusõnnetusest Rapla vallas Hagudis, kus

Juhan Parts.

Foto: JAAK KADARIK

Kas miinimumpalka ei peaks üldse olema?

Miinimumpalk peab olema, aga riik peaks rohkem olema kõnelustel väljas, et me saaks seda kiiremini tõsta. Meie reaalne meede on see, et need, kes teenivad 500 eurot või vähem, oleksid tulumaksust täielikult vabad. See on oluline samm ja seda tuleb rakendada kiiresti, sest vastasel juhul ei ole me tööturul konkurentsivõimelised. Meie inimesed teevad valikuid, mis pikas perspektiivis on meie majandusele raskesti üleelatavad, kui me kaotame tööjõudu. Loodame anda selge signaali, et majanduslik olukord paraneb ka neil, kes töötavad madalama palgaga töökohtadel.

Lugesin teie artiklit “Me pole veel kohale jõudnud” ja seal on viies punkt Eesti ühendamise plaan. Seal te mainite, et seni, kuni ei ole Tallinna-Tartu ja Tallinna-

Pärnu vahel korralikku maanteed, me kaotame inimesi ja raha. Mida te selle all mõtlesite?

Kui me vaatame inimeste liikumist ja linnastumist, siis me näeme, et see on tugevalt kasvavas trendis. Eesti ühendamise vähendab motivatsiooni kolida Lõuna-Eestist Tallinnasse. Teisest küljest motiveerib see ettevõtteid investeerima väljaspoole Tallinna, sest liikumine on parem. Probleem, mida ma näen, on see, et me oleme arendanud oma infrastruktuuri aeglaselt. Tallinna-Tartu maanteel on neljarealine 15 kilomeetrit ja Tallinn-Pärnu 5-10 kilomeetrit. Kui me jätkame sama tempoga, ehitame neid teid 50-100 aastat, aga saja aasta pärast pole neid võib-olla enam vaja, sest inimesed on ära tulnud. Meie meede on investeerida täiendavalt 600 miljonit eurot põhitrassidesse. Oleme kalkuleerinud, et viie aasta jooksul on see

realistlik.

Aga Tallinn-Rapla?

Seda peaks arutama, kui kiiresti Tallinna-Rapla maanteed välja arendada.

Tallinna ja Rapla vahel on väga tihe liiklus. Inimesed sõidavad iga päev Raplast Tallinnasse tööle ja tagasi.

Jah, ma tean seda. Tallinna-Rapla puhul on meil ette nähtud investeeringuid transpordiarengukavas. Tõsi küll, seda otsust, et ehitada Tallinn-Rapla neljarealiseks, meil täna ei ole. Seda võiks arutada.

Üks asi on valimislubadused, mille erakonnad välja käivad. Teine viis hääle püüdmiseks on tuntud inimesed, kes enne valimisi erakonnaga liituvad. Nelja-päeval tuli teade, et muusik Evelin Samuel liitus IRL-iga ja kandideerib Nõmmel. Mitte väga ammu liitus teie erakonnaga ajakirjanik Viktoria Ladõnskaja. Kui palju mõjutab valimistulemust uute nägude liitumine enne valimisi?

IRL-i puhul on enamik liitujaid ise aktiivsust üles näidanud. Võtame näiteks Tiina Kangro ja kogu puuetega inimeste võrgustiku. Lisaks veel Anvar Samost, Kalle Muuli ja teatavas mõttes ka Evelin Samuel ja Viktoria Ladõnskaja. Nad on kõik olnud ise aktiivsed. See mulje, et erakond kaupleb endale hääletäpüüdjad, ei vasta tõele.

Näiteks Viktoria Ladõnskaja liitumise puhul me tunne-muret, et vene kogukond on liialt ühe erakonna lõa otsas, keda kasutatakse küüniliselt ära ja pikaajaliselt ei ole see jätkusuutlik. IRL on kogu aeg pidanud oluliseks rahvusvähemuste suhtes ajada adekvaatset poliitikat, mis lähtub ennekõike Eesti riigi huvidest. Me väga loodame, et Viktoria Ladõnskaja kui noore Eesti patrioodi liitumine loob meile paremad eeldused kõnelemaks nende

vene inimeste huvide eest, kes on Eesti patrioodid. Me ei kavatse tegeleda nendega, kes on meile ebasõbralike jõudude käsilased.

Mis te arvate, kas järgmises Riigikogu koosseisus on endiselt neli erakonda või tuleb neid juurde? Kui palju konkurentsi pakuvad parlamendierakondadele uued tulijad Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ja Vabaerakond?

See on valija otsustada. Ma isiklikult jagan seda arvamust, et parlamendis peaks olema rohkem erakondi. Me ei ole nii täiskasvanud demokraatia, et väikestel ja väga selgelt välja joonistunud huvidest seisvatel erakondadel ei võiks olla esindatust.

Kui ma vaatan parlamendist väljas olevaid erakondi ja uusi tulijaid, siis ma ei näe nendel kahte olulist tingimust, et olla valimistel edukas. Minu arvates ei ole neil mitte kellelgi ideed, mis oleks tänapäeva Eestis jätkusuutlik. Räägin seda täie vastutustundega, sest kui meie Res Publicaga tulime, olid meil konkreetseid ideed olemas. Teiseks – kui on olemas ideed, siis tulevad uued inimesed. See on paratamatu, et peab tulema värskeid ideid ja värske verd. Väikeste erakondade šanss on palju suurem, kui neil oleks konkreetne idee. 2007. aastal oli rohelistel väga konkreetne idee.

Konservatiivse Rahvaerakonna üks idee või vähemalt loosung on vastu seista kooseluseadusele.

Kas see on idee? Enamik IRL-i fraktsioonist hääletas selle seaduse vastu. Idee oleks selles kontekstis, kuidas tugevdada klassikalist perekonnamudelit, kus ema, isa ja lapsed kasvavad koos. Me kõik teame, et perekonnad on võrdlemisi nõrgad, need lagunevad ja abielud lahutatakse. Ma käin praegu palju Eestis ringi ja tean, et inimesi huvitab see, kuidas kaitsta perekonda, mis annab meile järelkasvu.

tutusega. Kell 15.55 lõpetati kustutustööd ning jälgiti, kas on veel koldeid, mis võivad taassüttida. Põlenguala kontrolliti üle ka termokaameraga, uusi tulekoldeid ei leitud. Kustutustöödel osalesid Märjamaa, Rapla ja Pärnu-Jaagupi päästekomandod ning Laukna vabatahtlikud päästjad.

Kalamees nõrgal jääl

12. detsembril kell 13.20 tea-

tati päästjatele Kehtna vallas Nadalma külas järve nõrgal jääl viibivast kalamehest. Päästjad kutsusid mehe jää pealt ära ning selgitasid nõrgal jääl viibimise ohte.

Põles prügikast

15. detsembril kell 14.34 teatati päästjatele prügikasti põlengust Märjamaal Tamme teel. Päästjad kustutasid põlengu.

Lääne päästkeskus

Elsy Oueiss on hariduselt insener. Liibanoni kristlikus parteis Lebanese Forces tegutseb ta välissuhete sekretärina.

Raplat külastanud Liibanoni poliitik: toetage alati mõõdukat islamit

Siim Jõgis

Eelmise nädala reedel, 12. detsembril külastas koos IRL-i peaministrikandidaadi Juhan Partsiga Raplat Liibanoni poliitik Elsy Oueiss.

Ta on Liibanoni kristliku partei Lebanese Forces Party välissuhete sekretär. Oueiss jõudis Eestisse sõbralike suhete kaudu, mille Lebanese Forces on loonud IRL-iga.

Liibanonis elab CIA Maa ilma Faktiraamatu andmetel 5,8 miljonit inimest, kellest 54 protsenti on moslemid. Sunniidi ja šiidi moslemid jagunevad täpselt pooleks – mõlemad on Liibanonis 27 protsenti rahvastikust. Lisaks on 40,5 protsenti elanikest kristlased. Liibanoni puhul on

tegemist ainsa Araabia riigiga, kus on kristlaste osakaal nii kõrge. Ka poliitilisel tasemel on Liibanoni kristlased hästi esindatud, sest neile kuulub täpselt pool kohtadest 128-liikmelises parlamendis.

Oueissi sõnul ei teki riigis vastasseisud mitte kristlaste ja moslemite vahel, vaid äärmusliku religioosse maailmavaate ja mõõduka religioossuse vahel. Kuigi Eestis on moslemite kogukond väike, peaksid Oueissi sõnul eestlased toetama mõõdukat islamit.

“Kunagi ei tea, mis tulevik toob. Alati toetage mõõdukat islamit, sest ainult mõõdukas islam suudab vastu seista äärmuslikule islamile,” oli Oueissi sõnum.

Liibanoni poliitik selgitas, et isegi kui Eesti ei asu Lähis-Ida lähedal, on Lähis-Ida peaaegu Euroopa Liidu tagaõuel. Ta lisas, et Euroopa Liidu immigrandid tulevad suuresti

just Lähis-Idast ning seetõttu ei ole eestlastele kasulik, kui Euroopa Liidu lähedal on rahutu region. “Ärge mõelge ainult Eesti peale, sest te olete osa Euroopa Liidust ning see ga on teil kohustusi Euroopa Liidu naabrite suhtes,” rääkis Oueiss.

Juhan Partsi reedese Rapla maakonna visiidi ajal külastas Oueiss koos Partsiga kohalike ettevõteteid Kohilas, Hageris ja Raplas.

“Olen Partsi suhtes väga optimistlik, sest ta on inimestele lähedal ja kuulab, mis neil südamel on,” rääkis Oueiss seoses saabuvate valimistega. Oueiss ütles, et Juhan Parts on tema parteis hästi tuntud ning teda loodetakse näha ka Liibanonis. “Tean, et Partsil on praegu seoses valimistega kiired ajad. Loodame, et ta tuleb Liibanoni pärast valimisi,” ütles Oueiss.

Kehtna katlamaja sai uue sisu

Siim Jõgis

Alates oktoobrist-novembrist köetakse Kehtna aleviku korterelamuid ja mõlemat koolimaja uue sisuga katlamajast. Varem kasutatud õlikütte pealt mindi üle hakkpuidule, mis on kohalik materjal ning tuleb kokkuvõttes soodsam.

Kehtna valla majandusnõunik Hans-Jürgen Schumann tõi näite, et kui 2013. aasta kevadel kasutati õlikütet, maksis üks megavatt 78 eurot,

millele lisandub käibemaks. Kasutades nüüd hakkpuitu ja saepuru, on hind 60 eurot ja mõned sendid peale pluss käibemaks. Schumanni sõnul oli uue katlamaja sisu muretsemise põhjuseks see, et tarbijale tuleks hind odavam. Praegu on see nii läinud, ent Schumann spekuleeris, et kui nafta hinnad jätkavad maailmaturul langemist, võib juhtuda, et kütteõli oleks mõnel hetkel odavam.

Uue katla võimsus on 3000 kilovatti ehk 3 megavatti ning

sellega köetakse ära sisuliselt Kehtna aleviku keskus. Võrgustikku jäävad korterelamud, kaks koolimaja ning majandus- ja tehnoloogiakooli ühiselamu.

Praeguste võrdlemisi soojade ilmadega ei pea katlamaja täisvõimsusel töötama. Juhul, kui tuleb eriti külm talv ning katel peab täie võimsusega töötama, on selleks alles jäetud ka õlikatel, mida saab vajadusel kasutada. Uue katlamaja pidulik avamine oli 27. novembril.

Soome kogemus: kiirraudteega jäid rahule ka need, kes pidid kodust loobuma

Vivika Veski

Soomlastele meeldib nende uus kiirraudtee, sest sellel sõidavad ka kohalikud rongid, peatusi on piisavalt ning ehitusele ette jäänud kodude omanikele maksti soliidset hüvitist, kogesid Soomes raudteeplaneerimise õppe-reisil käinud Raplamaa vallajuhid.

Omaavalitsusjuhid käisid eelmisel nädalal Rail Balticu maakonnaplaneeringute õppereisil Soomes, tutvumas Kerava-Lahti kiirraudteega. Õppereisi korraldas ja rahastas tehnilise järelevalve amet, kes veab ka Rail Balticu projekti.

Osalesid nende Harju-, Rapla- ja Pärnumaa oma-avalitsuste juhid, mille territooriumi planeeritav Rail Balticu raudteetrass läbib. Omaavalitsusjuhid kohtusid Mäntsäläs ja Lahtis omavalitsuste esindajatega ning Helsingis Soome transpordiameti töötajatega, kes rääkisid 2006. aastal valminud Kerava-Lahti raudtee planeerimisest, projekteerimisest, keskkonnamõju hindamisest, maade võorandamisest, ehitamisest, omavalitsuste ja elanike kaasamisest jne.

Soomlased tunnistasid, et neil tuli ette ka probleeme, eriti alguses, kuid need õnnestus lahendada ja nüüd on kõik uue raudtee üle õnnelikud. Rongipeatuste ümbruses hakkas rahvaarv kasvama ja ettevõtlus arenema. Helsingist saja kilomeetri kaugusele jäävast Lahti linnast pääseb uut raudteed mööda pealinna kolmveerand tunniiga.

Nii Soome omavalitsuste kui ka transpordiameti esindajad kinnitasid, et rahule jäid ka need, kes kaotasid raudtee-ehituse tõttu oma kodud, sest nende eest maksti korralikku kompensatsiooni. Raudtee tõttu võorandatud 27 kodu omanikele maksti summa, mille eest nad said soetada samaväärse kodu mujale.

Põllumajandusettevõtetele, kelle maid raudtee tükeldas, oli võimalik vahetada maa ühele poole raudteed.

Raudtee kulgeb kohati lendorava elupaikade läheduses ja läbib mõnda Natura-ala tükki, kuid ka looduskaitsetega jõuti kokkuleppele ja kaheksa aastat hiljem tõdevad soomlased, et loodus pole kahju saanud.

Kerava-Lahti raudtee on 75 kilomeetri pikkune, millest uut raudteed rajati 64 kilomeetrit. Rong sõidab seal kuni 220 kilomeetrit tunnis. 80 protsendi ulatuses ehitati

see Helsingi-Lahti kiirmaanteega samasse koridori. Ka see on soomlaste hinnangul hea, säästab keskkonda ja aitab kulusid kokku hoida.

Raudtee planeerimisega seotud algsed probleemid tulenesid soomlaste sõnul aga sellest, et esimeses etapis ei kaasanud ega informeerinud nad avalikkust piisavalt.

Inimeste huvides

Õppereisil osalenud Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukk tõdeb, et eestlastel oleks Rail Balticut planeerides soomlastelt mõndagi õppida. „Tundub, et esimesel etapil põrkasid nad kokku nendesamad probleemidega, mille otsas meie praegu oleme. Aga nad lahendasid need mõistlikult,” ütleb Lukk.

„Esimene elementaarne asi on see, et me ei peaks hoidma kinni kompensatsioonimehanismi. Soomlaste esimene sõnum oli ju see, et raudtee tegi kõiki õnnelikuks. Ühed nägid raudteest tulu, nende õnn seisnes selles. Teistele oli raudtee teatud mõttes probleem, aga tänu kompensatsioonimehanismile leidsid nad endale vastuvõetava lahenduse. See on ju kõige olulisem asi, millest meil ei ole seni midagi räägitud. Me ei saa inimestest üle sõita.”

Lukk kiidab ka seda, et soomlased olid pragmaatilised, valisid üsna sirge trassi ja leidsid sealjuures ka loodusväärtuste teemale lahenduse.

Samuti läbib sealne trass mitmeid tundliku põhjaveerežiimiga alasid. Aga tänapäeva tehnoloogia võimaldab ehitada teid põhjavett kahjustamata ja kaheksa aasta jooksul ei olegi põhjavesi kannatanud, märgib Lukk.

„Need, keda raudtee Helsingiga ühendab, võitsid sellest,” tõdeb Rapla vallavanem Ilvi Pere. „Elanike arv hakkas kasvama, lisandus uusi ettevõtteid. Raplamaa võidab ainult siis, kui saame peatuse ja kui sellisamal raudteel sõidab ka regionaalne rong.” Pere lisab, et kui meil väidetakse, et kiirrongiliikluse puhul on ebaotstarbekas teha peatusi 50-kilomeetrise vahemaade tagant, siis Ke-

rava-Lahti raudteel sellised peatused on ja seda ikka lähtuvalt reisijate huvidest.

„Sõitsime Lahtist Helsingisse rongiga, mille kiirus oli 190–200 kilomeetrit tunnis,” märgib ta.

Tehnoloogia ja peatused

Raikküla vallavolikogu esimees Anne Kalf ütleb, et ta mõistis sellel reisil, et Soomes oli tähelepanu pööratud inimesele: kompensatsioonisüsteem oli enne paigas, suhtlemine inimestega avatud.

„Kuigi ka seal kumas läbi mõte, et kui algul oli teavitustöö ja suhtlemine inimestega tagasihoidlik, ilmnas teatavat vastasseisu,” märgib Kalf.

Ta toob välja ka selle, et Soomes ei saanud looduskaitsealad, loomade-lindude elupaigad, põhjavesi, Natura alad raudtee-ehitusele takistuseks – põhitähelepanu oli majanduslikul poolel ja inimeste vajadustel. Inimeste huvidega arvestamisest andis tema sõnul märku ka see, et põllumajandusettevõtted said seal maa ühele poole raudteed vahetada.

Kalf tõdeb, et Eestis on inimeste hulgas liikunud müüt, et kinnisvarahind raudtee tõttu langeb, Mäntsäläs oli aga näha hoopis vastupidist efekti – elanike arv kasvas, töökohti tuli juurde, kinnisvarahinnad tõusid. Ta tõdeb, et Eestis tundub keskkonnaministeeriumi ja muinsuskaitseameti tegevus muutuvat majanduse arengule takistuseks.

Kalf nimetab tehnoloogiaid, mida õppereisil tutvustati, mis on tänapäeval olemas nii põhjavee kaitseks, müra tõkestamiseks kui ka soistel pindadel ehitamiseks.

„Olen seda meelt, et Raplas peab kindlasti peatus olema,” lisab ta.

Järvakandi vallavolikogu esimehe Marko Matsoni sõnul üllatas teda Soome puhul see, kui lihtne on vajaduse korral teha projektis muudatusi ja kuidas kõik tegutsevad ühise ja ülla eesmärgi nimel. „Kõik mõtleavad sellele, kuidas asi ära teha ja võimalikult hästi – meil paraku vaieldakse ja loobitakse vaid kaikkaid kodaratesse,” tõdeb ta.

Matson sai enda sõnul kinnitust Rail Balticu projekti vajalikkuse ja kasulikkuse kohta, kui see tuleb koos peatustega.

„Selge on see, et ilma reisirongi ja kaubarongi peatusteta maakonnas on see projekt mõttetu. Siinkohal mõtlen ikka kolme peatust - Kohila, Rapla, Järvakandi,” lisab ta.

Piirivalla lugu on nüüd kaante vahel

Tõnis Tõnisson

Koduloohuviliste raamaturiil on jälle täiendust saanud – jõulukuu alguses sai kirjastus Rajakaar trükisoojana kätte Tiit Uusi koostatud ajaloo- ja mälestustekogu „Käru vald – piirivald“.

4. detsembril esitleti raamatut Rapla keskraamatukogus, 6. detsembril Kädva seltsimajas.

Koostaja on täpsuse mõttes raamatu saatesõnas viidanud, et peamiselt keskendutakse Käru valla põhja- ja idapiiril asunud ja/või asuvate külade arenguloole. Põhjendus on ka: „Need külad on ajaloolisele piirialale tekkinud ilmselt pärast Liivi sõda, ehkki hajaasustus võis olla kohati

varemgi.“

Lugejale, kes ei mäleta või ehk ei teadnudki piirialade lugu, olgu koostaja saatesõnast tsiteeritud veel üks lõik: „Läbi aegade on sel piirialal olnud vähemalt kaks korda kahe võõrriigi valduste piir: Taani kuningriigi ja Saksa-Rooma riigi vahel (1238-1346) ning Rootsi kuningriigi ja Poola-Leedu vahel (1561-1621). Pärast 1629. a sõlmitud Altmargi rahulepingut kuulus kogu Eesti- ja Liivimaa Rootsile ning siin asus Eestimaa ja Liivimaa kubermangu vaheline piir kuni aastani 1710, kui Rootsi kaotas Põhjasõja käigus oma Eesti valdused Venemaale.

Tsaarivalitsuse ajal jäi Eestimaa ja Liivimaa kubermangu vaheline piir siia alles, küll looduses uuesti märgituna ja kohati pisut muudetuna, kuni aastani 1917.“

Kui lisada, et muinasajal oli nüüdse Käru valla põhja- ja idapiiril Lääne, Harju ja

Järva muinasmaakonna ning Alempoisi väikemaakonna vaheline piiriala, peaks olema selge, et tegemist on tähelepanuväärse alaga kogu Eesti ajaloos.

Neist kaugetest Alempoisi (Alempo, Alumbus) aegadest jutustamist alustataksegi ja liigutakse siin-seal pisut pikemalt peatudes riivamisi tänasesse päeva välja. Enam tähelepanu on mälestustes pälvinud siiski nõukogude aeg ja isikudraamad ning raskused, mis okupatsiooni- ja korraga kaasnesid. Küllap sellepärast, et veel on selle aja mäletajaid.

Pealiskaudsemalt libise-takse üle kahe viimase suure sõja vahele jäänud iseseisvusperioodist, sellele eelnenud veel kaugemad aastad ja sündmused on ehk isegi rohkem käsitlemist leidnud. Kokkuvõetult on tegemist võõrale lugejale võib-olla pisut eklektiliselt kokku pandud, aga sellegipoolest põneva ja informatiivse materjaliga.

Ettevalmistamisel oleva seaduse järgi hakkab eritingimuste koostamise eest tasuma riik

Inge Põlma

Järgnevad küsimused-vastused puudutavad menetlusel olevat muinsuskaitse seadust ning kulusid, mida muinsuskaitse lised piirangud omanikule kaasa toovad. Vastused on saadud kultuuriministeeriumist.

Praegu on kahjuks nii, et inimesed (ka omavalitsused) kardavad enda omandi muinsuskaitse alla minekut, sest see tähendab piiranguid, kohustusi ja ennekõike suuri kulutusi. Mis selles osas muutub uue muinsuskaitse seadusega?

Inimeste mured on mõistetavad. Pelg võib sündida sellest, et kehtiv muinsuskaitse seadus on pigem piirangutekeskne. Uus muinsuskaitse seadus, mille eelnõu on ettevalmistusprotsessis, saab olema pigem koostöökeskne. Tegelikult on nii, et kui mingi objekt on nii suure kultuuriväärtusega, et see võetakse muinsuskaitse alla, siis on see ka tunnustus omanikule. Need hooned on osa meie kultuurimälust ning näitavad austust esivanemate tehtu suhtes. Kultuuri ülesanne on hoida ja väärtustada parimat osa, mida inimkond on loonud, järgmiste põlvkondade jaoks.

Uue seaduse koostamise üks eesmärk on tagada omanike suurem toetamine riigi poolt konkreetsete tegevustega (nõustamine, hoolde- ja hooldustööd, eritingimuste koostamine, järelevalve). See omakorda peab aitama kaasa omanike enda panustatud vahendite, aga ka riigi toetuste tulemuslikumale ning otstarbekamale kasutamisele. Kõik see omakorda tõstab omaniku vara nii muinsuskaitsest kui ka turuväärtust.

Riigil on soov senisest suuremat tähelepanu pöörata nõustamisele, selleks vajaliku võrgustiku loomisele koostöö muuseumidega. Vana tõde on, et asjad säilivad kõige paremini siis, kui need on kasutuses ja kui neil on omanik. Iga vara, olenemata sellest, kas

see on muinsuskaitse all või mitte, tuleb hooldada ja parandada. Järgjepidev hooldus on alati odavam kui suured investeeringud. Muinsuskaitse roll on siin kaasa aidata leidmaks kõige mõistlikumad lahendused ja optimaalsemad piirangud kultuuriväärtuste hoidmiseks.

Millised kulutused riik (töenäoliselt) enda kanda võtab?

Riigi soov on, et mälestisel tehtavad tööd oleksid kvaliteetsed, mis väärtustavad pärandit, aga aitavad seeläbi omanikel oma vara hoida ja tõsta selle väärtust. Sellel eesmärgil võtab uue muinsuskaitse seadusega riik enda kanda muinsuskaitse eritingimuste koostamise ja järelevalve. Seni on need kulud olnud omanike kanda.

Kui suure summa see moodustaks riigieelarvest ja millised oleksid katteallikad?

Ettevalmistamisel oleva eelnõu kohaselt oleks uue seaduse rakendamiseks tulenev rahastamise lisavajadus alla ühe miljoni euro.

Ettevõtteid, kellel on litsents muinsuskaitse eritingimuste järgi projekteerimiseks ja ehitamiseks, on vähe ja nad küsivad väga kõrget hinda. Kas see on paratamatu, st objektiivselt ei ole võimalik rohkem litsentse väljastada, sest vajalike teadmistega spetsialiste (näiteks peab tundma mingeid erilisi ehitusvõtteid vms) napib, või on põhjus milleski muus?

Põhjused on erinevad. Teatud tööd on väga spetsiifilised (ajalooliste maalingute või mõne erilise ning vana konstruktsiooni taastamine jms). Mõne juhul tuleb jällegi kasutada traditsioonilisi materjale, mis algse investeeringuga on kulukam, aga tagab pikaajalise säilimise. Samas on jällegi mõnel juhul töid, millega saaks ka omanik ise hakkama.

Kuid tõsiasi on see, et lisaks eelpool toodule vajalike teadmiste ja oskustega spetsialiste tõesti napib, eriti väljaspool suuremaid keskusi. Seal on konkurents väike või oskajaid tegijaid kohapealt leida on võimatu.

Tulevikus võiks olla üheks

lahenduseks see, et riik võtab oma ülesandeks muinsuskaitse eritingimuste koostamise ja järelevalve ning hakkab senisest enam investeerima mälestiste omanike nõustamisse. Sellisel juhul saab nõustamise käigus töö iseloomust ja kultuuriväärtusest hinnata, kas on vajalik erioskustega asjatundja kaasamine või suudab näiteks katusekatte vahetuse teostada ka eriväljaõppeta ehitaja.

Kas kordi kõrgem hind, mida nad küsivad, on põhjendatud?

Iga töö hind sõltub selle töö iseloomust, materjalidest, spetsiifikast, kuid kindlasti ka konkurentsiist teenusepakkujate vahel. Seega ei ole võimalik üldistada ja öelda, kas küsitavad hinnad on kõrged või madalad.

Näiteks kui on keskaegse kiriku seinte konserveerimine, siis ongi see tõenäoliselt kallim töö kui seinte tavapärase krehvimine ja värvimine.

Kas selliste ettevõtete ring võib laieneda ja mida selleks vaja oleks?

Kui vajalikud spetsialistid ja oskused on ettevõtte olemas, siis tegevusloa taha nende tegutsemine seisma ei jää. Kuid oluline on, et teenusepakkujatel oleks tööpoolest vajalikud oskused, kogemused, väljaõpe jne saavutamaks kvaliteetseid tulemusi meie kultuuripärandi hoidmisel.

Millised võimalused on muinsuskaitse all olevate hoonete omanikel praegu toetust saada (erinevad fondid, programmid vms)?

Uue seaduse koostamisel on üheks eesmärgiks tagada omanike suurem toetamine riigi poolt.

Riik toetab mälestiste omanikke kinnisvara restaureerimisel ja korrastamisel. Lisaks toetab mälestiste omanikke veel muinsuskaitseamet ning vastavalt võimalustele on püütud selleks ette nähtud vahendeid ka tõsta. Järgmisel aastal eraldatakse kultuuriministeeriumi eelarves selleks 650 000 eurot, mis on 50 000 rohkem kui lõppeval aastal.

Veel on eraldi pühakodade hoidmiseks suunatud toetused, mõisakoolide programmi, Norra riigi eraldatud toetus jne. Seega võimalusi on, erinevaid.

SOS LASTEKÜLA
EESTI ÜHING

SOOVID TULLA PEREVANEMAKS EMAST JA ISAST ILMA JÄÄNUD LASTELE?

Kui Sa...

- ...usud, et iga laps väärib tõelist kodu koos armastavate vanematega
- ...oled valmis pühenduma kuni kuuele vanemateta jäänud lapsele
- ...soovid südamest pakkuda neile kodusoojust ja hoolivust
- ...oled valmis pikaajaliseks pühendumiseks ja eluks vastvalminud Juuru peremajades

Siis...

...võta ühendust signe.toom@sos-lastekyla.ee, tel 5052346

Meiega on oodatud ühendust võtma nii (vaba)abiellupaarid kui üksikkandidaadid.

SOS Lasteküla Eesti Ühing
Pärnu mnt 130-30, Tallinn 11317

Muinsuskaitseamet soovib Raplamaal kaitse alla võtta neli hoonet

Inge Põlma

Ekspertide ettepanekul soovib muinsuskaitseamet kogu Eestis kaitse alla võtta 114 hoonet, mis ehitatud ajavahemikul 1870-1991. Rapla maakonnas on selliseid hooned neli - Rapla KEK-i endine peahoone ehk Okta Centrum, Rapla kultuurikeskus, Valgu keskusehoone ja Kohilas Tööstuse tn 2 asuv elumaja.

2007. aastal algatasid kultuuriministerium ja muinsuskaitseamet projekti, et välja selgitada 20. sajandi arhitektuuri paremik, mis väärib riikliku kaitse alla võtmist. Inventeerimise tulemused avalikustati 2012. aastal.

„20. sajandi arhitektuuri inventeerimine oli palju laiahaardelisem ja kaardistava iseloomuga, siis ei räägitud veel otseselt kaitse alla võtmisest, vaid sellest, milliste hoonete puhul võiks hakata seda arutama,“ selgitas muinsuskaitseameti avalike ja välissuhete nõunik Margit Pulk. „Inventeerimise tulemused vaadati omakorda üle ja siis otsustati, milliste puhul tellitakse eksperdihinnangud. Kogu Eestis telliti kokku 130 eksperdihinnangut, millest 114 olid ettepanekuga objekt mälestiseks tunnistada. Lisaks vaatas eksperdihinnangud üle vastav komisjon ja otsustas, kas nõustutakse või mitte.“

Järgnevalt esitab amet oma põhjendatud, eksperthinangutele ning kohalikest omavalitsustest ja omanikelt saadud tagasisidele tugineva ettepaneku kultuuriministrile, kes allkirjastab kultuurimälestiseks tunnistamise käskkirja.

„Protsess võtab kindlasti oma hea mitu aastat sellepärast, et eesmärk on ikkagi kõigi osapooltega koostööd teha. Mälestiseks ei tunnistata ühtegi objekti päris niisama, vaid tegemist on oma ajastu tõeliste pärlitega. Samuti on kaitsealune kultuuripärand Eesti visiitkaardiks meid külastavatele turistidele,“ ütles Margit Pulk.

„Loomulikult tuleb mõelda ka sellele, et teatavad piirangud, mis mälestiste puhul kehtivad, ei oleks takistuseks, vaid pigem tagaks nii ajaloo-

Kristjan Aller (vasakul) tutvustas kultuuriminister Urve Tiidusele Okta Centrumi tulevikuplaane. Neid saatis ringkäigul Kalle Palling.

Foto: ULVI BLANDE

väärtuse kui ka miljöö säilimise. Ehk siis kokkuvõttes on väga palju endiselt kinni mõtviisis, justkui oleks mälestis koormaks ning millegipärast jääb objekti väärtus koos teda saatva nostalgia ja ajalooaga tagaplaanile. Samas on rõõm näha, et väga paljudes kohtades on suhtumine muutumas ning mälestised on järjest rohkem ühe piirkonna uhkuse ja identiteedi küsimus,“ rääkis Pulk.

Rapla maakonnas on mälestiseks tunnistamise menetlust alustatud Rapla vallas, kuhu on saadetud ka ametlik kiri. Märjamaa ja Kohila valda kirjad veel jõudnud ei ole ning seetõttu ei soovinud muinsuskaitseameti ehitusmälestiste peainspektor Triin Talk nende mälestisekandidaatide üle veel arutleda.

Vaidlused Okta Centrumi üle

Rapla üks esinduslikumaid hooned, Okta Centrum, endine Rapla KEK-i peahoone, on suuresti säilitanud oma esialgse väljanägemise, kuid aastad on teinud oma töö ja hoone mõjub väsinult.

Hoones on tehtud muudatusi, kuid selles on veel päris palju alles autentset ja väärtuslikku, leidis Triin Talk. „Muudatusi võib hoones kindlasti teha ka siis, kui see

Muinsuskaitseameti avalike ja välissuhete nõunik Margit Pulk.

on mälestis, kuid siis peavad need muudatused lähtuma algsest kujundusest ja seda väärtustama. Kõige rohkem kahju on spetsiaalselt selle hoone jaoks disainitud puidust peauste asendamisest tavaliste klaasustega. Samas algseid uksed peaksid omaniku väitel veel kuskil hoiustatud olema,“ rääkis Talk.

Tema sõnul ei saa omanikud ka praegu, mil hoone veel ei ole mälestis, seda omatahtsi ümber ehitada. „Vastavalt Rapla valla üldplaneeringule asub hoone koos ümbritseva maastikuplaneeringuga miljööväärtuslikul alal, mis seab piirangud eelkõige hoone välisilme säilitamisele. Kindlasti tuleb autoriõiguse seadusest lähtudes hoone ümberehitamiseks saada nõusolek ka hoone autoritelt (Toomas Rein, Aulo Padar), kes hoonet ise väga

Muinsuskaitseameti ehitusmälestiste peainspektor Triin Talk.

kõrgelt väärtustavad,“ ütles Triin Talk.

Samas vaidlustab hoone praegune omanik Stipend Investments OÜ mitmed eritingimustes toodud nõuded, sh nõude säilitada algne sisekujundus, väites, et just nõukogudeaegne interjäär on üks peamisi põhjusi, miks hoone on alakasutuses.

„Kui mõne kliendi nõudmised interjööri osas ei ühti eritingimustega ning jääb sõlmimata potentsiaalne üürileping või olemasolev klient lahku eritingimustes vajaliku interjööri säilitamise tõttu või jääb realiseerimata mõni muu äriplaan, on ettevõttele tekkinud kahju,“ seisab juhatuse liikme Janar Kirsi allkirja kandvas kirjas muinsuskaitseametile.

Selles 21. oktoobri kuupäeva kirjas on öeldud, et hoone

äriühingust omaniku peamine eesmärk on teenida investeringutelt kasumit, ning väidetakse mitme eritingimuse kohta, et need toovad kaasa täiendava kulu, kuid ei anna ettevõttele lisandväärtusena midagi juurde.

Stipend Investments OÜ juhatuse liige rõhutab, et kui hoone omandati (2013. aasta oktoobris), oli see vaba kõigist muinsuskaitsealsetest piirangutest ning ettevõtte on nõus mälestiseks tunnistamisega vaid juhul, kui hüvitatakse piirangutest tulenev hoone renoveerimise kallinemine või mõne äriplaanide teostamiseks vajaliku tegevuse mittekooskõ-

Arutelul muinsuskaitseametiga pakkus Aller välja mõtte, et Okta Centrumis võiks asuda tulevane Rapla riigigümnaasium.

lastamisest tingitud kulutused või saamata jäänud tulu.

Triin Talgi sõnul on muinsuskaitseamet teinud omaniku huvidele vastavalt mitmeid järeleandmisi, näiteks vähendanud kavandatavat kaitsevööndit, lubanud fassaadil ja akende-uste puhul kasutada algsest erinevat materjali jne.

„Kokkuleppele pole siiski

saadud ja seega peab kultuuriministerium kaaluma, kas muinsuskaitseameti esitatud argumentid kultuuriväärtuse säilitamise kui avaliku huvi kaitseks kaaluvad selle hoone puhul üles omaniku ärihuvid või ei,“ ütles Triin Talk. Ta lisas, et minister saab hoone kaitse alla võtta ka omaniku nõusolekuta, kui ta seda põhjendatuks peab. Sellisel juhul on omanikul õigus otsus kohtus vaidlustada.

Päästab avalik kasutus

Võimalust oma õiguste kaitseks kohtusse minna mainis ka Stipend Investments OÜ teine juhatuse liige Kristjan Aller, Rapla vallavolikogu liige, kohtumisel Rapla maakonda külastanud kultuuriminister Urve Tiidusega.

Alleri sõnul on Okta Centrumi hoone säilinud peaaegu endisel kujul, kuigi ei ole muinsuskaitse all. „Kui panakse peale piirangud, ilma et midagi vastu antakse, siis see tähendab hoone surma,“ väitis ta ja lisas, et kui piirangud pannakse, tuleb ka mõelda, kust tulevad vahendid nende katmiseks.

Kultuuriminister Urve Tiidus tõdes, et praeguse muinsuskaitse seaduse järgi on tasakaal selles mõttes paigast ära, et kohustused on omaniku õlgadel ning riigi kui piirangute seadja roll on väike. Tema sõnul on muinsuskaitse seadus muutmisel.

„Me ei ole otseselt muinsuskaitse vastu, kui see aitab maja korda teha. Aga oleme ka seisukohal, et meie ostsime maja pika perspektiiviga. Kui tekib olukord, et järgmised kümme aastat peame iga plaadi pärast hakkama muinsuskaitseameti vaidlema, on see lihtsalt liiga tülikas ja aeganõudev,“ rääkis Aller, kelle arvates sobiks hoone sel juhul paremini avalikku kasutusse. Arutelul muinsuskaitseametiga pakkus ta välja mõtte, et Okta

Centrumis võiks asuda tulevane Rapla riigigümnaasium.

Alleri sõnul on idee meeldinud

nii muinsuskaitseametile kui ka Riigi Kinnisvara AS-ile. Kuid ennekõige tuleks idee n-ö maha müüa Rapla valla volikogule ja vallavalitsusele. Igatahes tundus riigigümnaasiumi mõtet toetavat kultuuriministrit saatnud Reformierakonna (Rapla valla võimuerakond) maakondliku organisatsiooni esimees Kalle Palling.

Eesti suurim julgeolekurisk on harimatud inimesed

Priit Kärnsa,
Vigala vallavanem

Omaavalitsused ootavad haridus- ja teadusministeeriumilt selget ja arusaadavat koolide rahastamise mudelit.

Läheneb uus, 2015. aasta. Valitsus on välja kuulutanud, et alates uuest aastast kasvab täiskoormusega õpetajate miinimumpalk 800 eurolt 900 euroni e 12,5%.

13. detsembril kirjutas Rasmus Kage, et Eesti suurim julgeolekurisk on harimatud inimesed. Olen kahe käega nõus selle mõtte poolt hääletama. Samuti usun, et omaavalitsustel on sarnaselt keskvalitsusega soov tõsta õpetajate palka. Küll on omaavalitsused jätkuvalt häiritud viisist, kuidas viimasel kahel aastal haridusraha jagatakse.

Läbi ajaloo on kehtinud lihtne põhimõte – keskvalitsus eraldab omaavalitsustele haridustoetust, mis mõistliku koolivõrgu korral tagab pii-

savad vahendid direktorite, õppealajuhatajate ja õpetajate palgakulu ja koolituse katmiseks. Kohalikud omaavalitsused katavad aga muu personali palgad ja kulud hoonetele. Üheskoos rahastatakse koolitoit ja õppevahendid.

Kuni 2013. a kehtis omaavalitsuste ja ministeeriumi vahel kokkulepitud rahastamis-mudel, mis võttis arvesse olemasolevat koolivõrku, õpilaste jaotust klassidesse ning õppekava. Selle mudeli puhul oli võimalik aru saada, missuguse kooli pidamist keskvalitsus toetab ja missuguse kooli pidamine on omaavalitsuse eralõbu.

Ma soovin, et ministeerium selgitaks sisuliselt ja arusaadavalt õpetajate ja koolijuh-tide palga kujunemist tänases “mustas kastis”.

Elmine haridusminister, kes muuhulgas soovitas õpetajatel politseisse pöörduda, et palgaraha kätte saada, nimetas vana mudelit läbipaistmatuks ja lubas kehtestada uue lihtsa ja arusaadava mudeli. Tulemuseks oli aga “Tambovi konstantidel” arvutatud “must kast”, mille loomist läbirääkimiste laua taga omaavalitsustega pole isegi arutatud.

Omaavalitsused lootsid, et uue ministri tulekuga pöördub

omavaheline suhtlus tagasi normaalsetesse rööbastesse ja rahastamine mõistuse piiridesse, kuid paraku tuli sügavalt pettuda. 2015. a rahastamine on veelgi segasemaks muutunud. Ei ole võimalik aru saada, mis on rahajagamise arvutuste taga ja kust koefitsiendid üldse tulevad.

Võrreldavate õpilaste arvude puhul on mõnel omaavalitsusel 2015. a toetus tugevalt kasvanud (võrreldes 2014. a), teistel omaavalitsustel vastupidi langenud. Näiteks Mikitamäel on langenud õpilaste arv 35-lt 32-le, toetus on vastupidi kasvanud 16% e üle 10 000 euro, Pajusis aga on õpilaste arv kahanenud 35-lt 34-le ja toetus on hoopis vähenenud 2% e 1200 eurot. Kõllestes vallas on õpilasi 61 asemel 62 ja toetus on kasvanud 15% e üle 18 000 euro,

samas Aegviidu vallas on kasvanud õpilaste arv 63-lt 64-le, aga toetus on kasvanud juba 29% e ligi 33 000 eurot. Jne, jne. Loe ja imesta!

“Tore lugu” on ka koolijuh-tide palgaga. Kuni 2013. a sügiseni olid koolide töötajate koosseisud riiklikult määratud, enam ei ole. Kuni 2013. a kehtis reegel, et kuni 100 õpilasega koolis on vähemalt 1 direktori-õppealajuhataja ametikoht, 101-200 õpilase

korral vähemalt direktor ja lisaks pool õppealajuhataja kohta, mis on igati loogiline. Vigalas aga on näiteks kahe kooli peale kokku 140 õpilast.

Õpilaspõhine koolijuhi tasu (millele on lisatud küll ühekordne tasandussumma 2015. aastaks) on 12 890 eurot. See tähendab, et isegi kui meil oleks 1 põhikool, saaks kuus direktorile ja 0,5 õppealajuhatajale kokku maksta brutopalka 800 eurot e täistöökohta tasu oleks 533 eurot. Samal ajal on õpetaja palk 900 eurot. Selge on see, et ministeerium on lükanud ühepoolset koolijuh-tide rahastamise lihtsalt arvestatavas osas omaavalitsuse õlgadele.

Ma soovin, et ministeerium selgitaks avalikkusele lihtsas ja arusaadavas keeles, mis olid need üllad eesmärgid, mille nimel tänane supp on kokku keedetud. Ma soovin, et ministeerium selgitaks sisuliselt ja arusaadavalt õpetajate ja koolijuh-tide palga kujunemist tänases “mustas kastis”.

Ma ei saa aru, miks prügikasti visati toimiv mudel, mille muutmiseks oleks olnud võimalik koolivõrgu kujunemist vajadusel ümber suunata. Ka täna pole hilja, et ministeerium lõpetaks õpetajatele jõuluvana mängimise ja istuks omaavalitsustega ühise laua taha, et leppida kokku kõigile arusaadavas rahastamismudelil.

Kirjakast

Südamelt ära. OMNIVA kõrgel, rahvas kaugel

Reet Tammeväli, Järvakandi

Uskumatu, aga tõsi! Nii „kliendisõbralikku” ettevõtet kui OMNIVA oma teenindusnumbriga 1661 teist vist polegi.

Ei lase ta sul kurja peale minna. Kui oled sellel numbril helistanud, kõik „loba” ära kuulanud, soovitatud numbrile vajutanud, siis ootad, ootad, kuulad muusikat, vahepeal jälle „loba”. Lõpuks vajutad soovitatud tarnikesele, et sulle tagasi helistataks. Jätad kõik käigud ja toimingud, muudkui ootad. Ja oh seda õnne – vaid tund ja 10 minutit ja saadki rääkida!

Jumal kõrgel, keiser kaugel. OMNIVA kõrgel, rahvas kaugel. Et veel kaugemal oleks, koondame sideettevõtete telefoniteenuse ühise 1661 alla. Ei ole neil matsidel vaja kohaliku sidega kontakti pidada. Kohalik telefon – ära! Nii juhtus see ka Järvakandis. Nüüd pead sa oma muret kurtma kellelegi neiukesele, kes võib-olla ei teagi, kus Järvakandi asub.

Tegelikult oli minu probleem väikseke. Nimelt tõi postiljon mulle ekslikult vale ajalehe ja mul jäi saamata tellitud Postimees koos Arteriga. Eksimine on inimlik. Kui meil oleks sides telefon alles olnud, oleksin ehk saanud veel postiljoniga kontakti. Telefonijama tõttu oli kirjakandja ammu Rapla poole teel. Elan Järvakandis piirkonnas, kus postivedaja on Raplast. See oli jälle üks küsitav uuendus. Kas ikka oli tasuvam postiljonikoht kaotada ja lasta postiautol eramajade juures „tõrtsutada”? Aga eks see ole sakste asi. Meie võime ainult käsi laiutada ja leppida sellega, et saame posti hiljem kätte kui piirkond, kus meil on oma postiljon.

Ja veel. Mul kästi telefonis vajutada numbrit 3, kui tahan ajalehtede ja ajakirjade kande osas rääkida. Oodata üle tunni kõnele pääsu – millest see räägib? Kas on nii palju probleeme kandega? On töötajate puudus? Selline olukord ettevõttele au ei tee.

Kahju küll, aga pidin nädalavahetuse Postimeheta veetma ja lootma, et ehk saan esmaspäevalgi aegunud materjali lugeda. Rikutud meeleolust ei tasu rääkidagi.

Rapla Raamat

Rapla Raamatu õhtu 19.12.14 kell 17:00

- Põnevad raamatud ja suurepärase hinnad.
- Tutvustatakse laia valikut käsitöövahendeid.
- Proovida saab KOSS kvaliteetseid kõrvaklappe.
- Õhtu lõpus loositakse välja hinnaline auhind!

Kõik lasteraamatud -10%

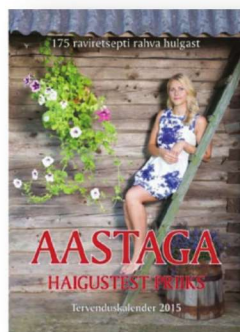
Parimad kingid leiad Rapla Raamatust!

Kampaania algab 17. detsember ja kestab aasta lõpuni!

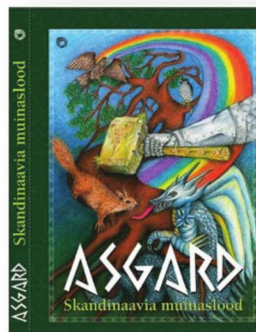
Tallinna mnt. 4, Rappeli keskus

Rapla 79513

Tel. 603 0174 e-post: raplaraamat@byroopluss.ee

Tavapärane hind: 6,55 EUR
Kampaania hind: 5,10 EUR

Tavapärane hind: 11,99 EUR
Kampaania hind: 8,99 EUR
Eesti Lastekirjanduse Keskus soovitab!

Tööhõive kui reform ja argipäev

Peeter Olesk

Siinkirjutaja elab väga vanamoeliselt. Jõulurahu algab minu jaoks jõulureede pärastlõunast ning lõpeb kolmekuningapäeval, mil kuusk viiakse kambrist välja.

Sel ajavahemikul justkui ei sobi väga teravaks minna. Ainult et kui inimesel jõulude aegu tööd ei ole ja vana rasva samuti mitte, siis on raske olla mitte-terav.

Ma jätan siin kõrvale SDE reklaami- ja rahastamisskandaalid, sest need on nende, mitte minu must pesu. Riigikogu praeguses koosseisus on küllalt liikmeid, kes teavad oma kogemusest, kuidas elab kõrgepalgaline invaliid ja mida tähendab põetaja-elu paralleelselt töö-eluga. Nad ei räägi sellest. Nad räägivad reformidest. Täpsemini kui miskisugune paber reformikavade kohta näitab siiski tegelikkus ise, kuidas elu käib. Viis näidet.

30-aastane noormees, kes on sündinud spastilisena ja

ühtlasi ka suhkruhaigena, kes vajab insuliini kolm korda päevas. Ta on isasse, suurt kasvu ehk perevälisele põetajale liiga kogukas. Ta liigub ratastoolis, on omandanud arvutioskused ja teenib selle abil raha, mis ikkagi ei tee teda iseseisvaks. Ta vajab 24/7 hooldamist, mis on praeguseni isa-ema korraldada, kes mõlemad käivad tööl. Noormehel on tööotsad, kuid ta vajab abiks vähemasti kolme inimest: pereõde, ühte hooldajat ja teist, kes annab esimesele hingetõmmet.

85-aastane mees, kes on kaotanud nägemise ja kellelt võeti maha ühe jala sääär. Ta võttis proteesi omaks, kuid kukkus pimeduse tõttu ning ehkki midagi ei murdunud, kardab nüüd liikuda. Ta eelistab olla pikali, kuigi teab, millega see võib lõppeda. Ka tema vajab hooldamist 24/7, ent tema abikaasa on suhkruhaige, kes vajab ise pidevat järelevalvet ja kellel on oma hirmud. Tööd nad enam tegema ei pea, kuid nad vajavad hingerahu – mille maksumust ei näe ette ükski tööhõivereform.

78-aastane mees, kellel on olnud insult, mille tõttu on tal raske hakata liikuma, kuigi ta pole halvatud. Ta käib kepi või kitsega ning teeb veel laua taga tööd. Temagi vajab ööpäevaringset järelevalvet, mida teeb abikaasa, sest psühholoogiliselt on nii lihtsam. Reaalselt elavad nad ometi

nelja seina vahel ja neile oli suureks elamuseks tulla mulle külla ehk tunda end paar tundi vabalt.

42-aastane naine, kellel on oma elu õieti veel elamata, sest ta on kannatanud palju aastaid isa psühholoogilise vägivalda tõttu ülejäänud pereliikmete suhtes. Ei mingit peksmist ega kastipanekut, küll aga pikk rida emotsionaalseid traumasid, mille tõttu ei oska noorepoolne naine prognoositavalt käituda. Sisuliselt on ta iseseisvusetu, järelikult ei saa talle anda tööd, kus otsustada tuleb üksi ja kiiresti.

50-aastane endine kõrge riigiametnik, kes sai oma kunagise ametiposti kiiremini kui lõpetas ülikooli, haigestus tõppe, mis on nende perekonnas pärilik, pidi jätma töö ja selleks, et saada uut töökohta, peab ta esmalt lõpetama ülikooli magistriastmes. See on veninud ning pealegi on tal märk küljes – iga personaaliekspert teeks kindlaks, et ta on karjääriredeli eksponent-siaalsest tõusust väljas.

Need näited – kõigest 5 paarisaja hulgast – pole toodud välja mitte selleks, et nuruda avalikkuselt kaastunnet. Kindlasti võib keegi tuua märksa keerukamaid näiteid, mille lahendamiseks seadusandlusest ei saagi piisata.

Kui president Lennart Meri asus ehitama talle viimaseks

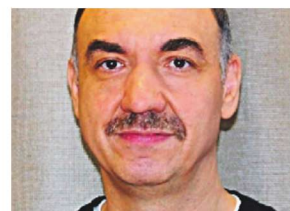
jäänud kodu Viimsi poolsaare tipus, ei kujutanud ta ette, et sinna on vaja veel üht tuba. Kahjuks oli, sest sellesse tuli majutada valveõde, kes sai sekkuda otsekohe, kui tekkis hingamisvaegus ehk hapniku-puudulikkus.

See, mida ma nn tööhõivereformile ette heidan, on lähtumine postulaadist, nagu oleks iga invaliid ennekoike sulgi, kes ei taha muud kui nn odavat raha ehk pikka rubla. Invaliid ei taha olla vang üksikkambris, ka tema tahab jääda ellu ja saada vabaks nendes piirides, mida ta saab reguleerida ise. On neid, kes seda teha ei saa, aga kes on siiski elus niikaua, kuni süda tuksub. Nende suhtes puudutab tööhõive selliste inimeste põetamist, mis võib olla raske juba puhtfüüsiliseltki. Mis juhtub siis, kui invaliidi põetamine viib põetaja omakorda invaliidsuseni? Mul on Tartus selline juhtum lahendada.

Muist invaliide saab töötada kodus, kuid on ka invaliide, kes käivad ametis inimeste keskel. Ka neil on õigus karjääriredelil tõusta ja kehtivas põhiseaduses pole kuskil öeldud, et invaliid peab leppima pajukiga.

Mis ma ette panen? Inimestele tuleb anda kindlustunne, kuid nimelt teistele ja teistsugustele inimestele. Eesti Vabariigi Riigikogu sarnaneb pisut kindlustusfirmaga, kes hoolitseb ennekoike oma personali eest. Seda on vähe.

Valimiseelne aeg

Eugen Veges

Olenemata toimumise ajast panevad Riigikogu valimised alati poliitkatla mulisema. Nelja aasta tagant supleme lubaduste lainetes, kui leidub lahendusi ka kõige keerulisematele probleemidele.

Otsustajad pakatavad optimismist, tänavatelt ja voldikutelt vaatavad vastu nende sõbralikud pilgud. Valimistejärgne periood on teistsugune – see meenutab uueaasta ööle järgnevaid päevi, mil õues vedelevad põlenud rakettide kestad ja prügikastide ümbrustesse ilmuvad okkaid langetavad kuused. Probleemide lahendustele ilmuvad üleöö takistused. Optimism kaob, poliitilistel lubadustel langevad okkad. Ülespoole

Kui valitute tegevus põhineb vale tõe pähe esitamise kunstil, pole elukeskkonna parandamine lihtne.

pöördunud suunurgad langevad alla. Tegevus liigub võimukoridoridesse, tulemit teadvustab Riigi Teataja.

Toimuva mõistmiseks tuleb süüvida põhjustesse. Valituks osutumine on privileeg. Valimissõela läbimise nimel tasub pingutada, kuna siis kehtivad teistsugused reeglid. Mandaat annab õigusi, kohustustest ei räägi. Isegi töölt võib puududa, kopsakas sissetulek jookseb selletagi. Tekib maksuvaba kulutuse õigus. Kulutusteks eraldatud rahasumma ületab koguni keskmise eestlase kuupalga. Tegevusaruandlust ei ole. Seadusepügala väänamise eest kartsa ei pisteta. Kui keegi üritabki faktidega pätiks tembeldada, annab tõendusmaterjali riigisaladuseks kuulutada.

Hirm on aga distsiplineeriv faktor. Kui see puudub, muututakse isekaks ja enesekesksks.

Teistsuguste reeglite järgi elamine ei võimalda õige mätta otsast protsesse hinnata. Siit tulevad valed otsused (ühiskonnaliikmete ootustele vastupidised), mida Toompeal langetatakse. Oleks valimiseelsete lubaduste elluviimine kohustuslik, saaksime kuidagigi protsessidesse sekkuda, kuid ka see võimalus on ära lõigatud. Sellest meie probleemid.

Kaootilisus seadustegevuses tekitab kaose ühiskonnas, see aga nõrdimuse ja käega löömise meeleolu ühiskonnaliikmes.

Samasooliste kooseluseadus, töövõimetusreform, valimiseadus, erakonnaseadus, eripensionide seadus ja paljud teised seadused pole kodanike esindajate kehtestatud. Seda on teinud teised. Selleks, et üldsust esindada, tuleb orienteeruda ühiskonnaliikmete eelistuste eelistustes. Eelistustes orienteerumisest ei piisa. Eesti elukeskkonna Euroopa standarditeni viimiseks ei tohiks tegeleda üksikute probleemidega, vaid panustada probleemide probleemidele. Tuleks tappa mitu kärbest korraga, mitte joosta piitsaga ringi ja üritada üksikutele pihta saada.

Meie riiklikud probleemid ei alga üksikute valdkondade alarahastamisest, teostamata töövõimetusreformist,

kesisest sotsiaalses võimekus, haldusreformist ega kõrgetest tööjõumaksudest. Ei alga ka valedest ini-

mestest Riigikogus, kesistest töötasudest ega madalatest sotsiaalsetest toetustest. Need algavad ebadevokraatlikust riigi juhtimisest, sotsiaalsete gruppide ebavõrdsest kohtlemisest, väärtushinnangutest.

Kui valitute tegevus põhineb vale tõe pähe esitamise kunstil, pole elukeskkonna parandamine lihtne. Valetamiseta võimul aga ei püsi, sest siis torkaks võimetus (teadvustatakse probleeme, kuid kõrvaldada ei suudeta) silma, mis ei võimalda valimistel töövõitlustest raporteerida.

Vaatamata kõigele mulle valimiseelne aeg meeldib. Nii nagu meeldib ka vanaaastaõhtu. Mõlema sära jääb küll lühikeseks, kuid nad loovad tunde, mis toob puna põskedesse. Järgnev on aga paratamatus. Nii nagu seda on see, et sünnile järgneb millalgi surm.

Pühademelu ja -meeleolu

Mariann Kuusmann, noorsoopolitseinik

Jõulupühade signisagin on täies hoos, lapsevanematel ja päkapikkudel on käedjalad tööd täis.

Vanemad kalkuleerivad pere eelarve piirides ja laste soove arvestades ning koos jõuluvanaga otsitakse kingikotti kõige soovitud kingitusi. Päkapikud toimetavad oma igahommikusi maiustusi heade laste sussidesse.

Veel mõned päevad ja aasta suurim sagin saab läbi. Veel on aega, et istuda maha, mõelda nendele, kellel ei käi päkapikud ja elukoha puudumisel ei külasta neid ka jõuluvana. Soe supp võib olla mõnikord magusam kui komm

või piparkook ja annetama ei pea sadu eurosid, piisab ka vähesest. Tegelikult meile meeldib hoolida ja sellega inspireerida ka teisi. Seega kasutame seda võimalust! Tahaks veel kord korrata ütlust: „Ka väike heategu jätab jälje!“ Oma igapäevatoimetuste ja elukorraldusega jätame jäljed nii perekonnas, kogukonnas kui ka riigis tervikuna. Seepärast tuleb meil jõulukuul pöörata pilgud ka nende poole, keda me ise ei tunne, aga kes vajavad abi.

Kohila vallavalitsuse töötajad alustasid kogukonna turvalisuse tagamist helkuripuu kaunistamisega keskväljaku läheduses. Iga soovija saab minna ja võtta või riputada puule helkuri. Omast kogemusest tean, et igas majapidamises leidub kusagil sahtlisopis või kapinurgas mõni kasutamata

uus helkur. Kapp ja sahtel ei ole need kõige ohtlikumad kohad, kus helkurid olema peaksid. Seepärast toimetame need sinna puu külge, kust vajadusel saab endale helkuri võtta ja nii pimedal ajal end kenasti nähtavaks muuta.

Aitame sellega ka iseenast, sest kes autojuhtidest ei oleks endamisi vandunud, kui pimedal teel autotulede valgusvihus tume „ilmutis“ teele ilmus. Elamus on siis muidugi garanteeritud, kuid kas selline „üllatus“ on oodatud või saajale rõõmu pakub, on iseküsimus. Adrelaniinilaksu saab kätte nii metsajooksu tehes kui ka kepikõnnil, liikluses jääb kaotajaks tihti jalakäija kui nõrgim lüli. Helkur võib päästa elu!

Pühade söögilauas on oluline roll igasugu jookidel – hõogveinil ja kahjuks ka kangemal kraamil. Lepime kokku, et

jõulude ajal ennast purju ei joo ja lastele ka alkoholi proovimiseks ei paku. Tundub ju mõistlik?

Lisaks sellele on vanematel muude tegemiste-toimetuste käigus vaja hoida silma peal lastel, et need omapäi uitama ei satuks. Kui lubame lapsed vana-aasta ööl välja, peab neil ka täiskasvanud ja adekvaatne saatja kaasas olema. Oma turvatunne ennekoike!

Juba praegu toimetatakse usinasti ilutulestikega, paugutatakse nii, et ümberkaudsetes küldes koerad ühehäälselt haukuma hakkavad. Koerte peremehed ei ole sellisteks *non-stop* paugutamisteks valmis ja vähegi pelglikum koer on kodust plagama pannud. Mures on loomaomanik ja õnnetu on ka lemmikloom. Rääkimata juhtumist, kui lemmikloom oma perenaise juurde tagasi ei jõudnudki.

Gaidat hoiab siin kinni just nimelt Rapla ise ja Vesiroosi gümnaasium.

Foto: SIIM SOLMAN

Gaida Kabral on naine, kes räägib palju, mõtleb palju ja teeb palju

Katri Reinsalu

Igal aastal valib Rapla Ettevõtlike Naiste Klubi (RENA) välja ühe naise, kellele omistatakse aasta naise tiitel. Tänavu tõsteti esile Rapla Vesiroosi gümnaasiumi inglise keele õpetaja Gaida Kabral.

Aasta naine on oma tegevusega olnud eeskujuks ja rajaseadjaks teistele, ta on aidanud kaasa nii kogukonna arengule kui olnud ka nii-öelda Raplamaa hea tahte saadik väljaspool, kirjeldas RENA president Leili Kiis austamisõhtul, mille alusel tiitlisaja välja valitakse.

Gaida Kabral sai tiitli hindamatu panuse eest Rapla koolielu elavdamisel, koostöö, toe ja aktiivse eeskuju eest koolinoortele, elukestva õppe väärtustamise ning Raplamaa õpetajate maine kõrgel hoidmise eest. Pisarsilmil võttis ta vastu õnnitlused ja kallistused. Tiitlit vastu võttes ütles ta, et on kõikide õpetajate sümbol. Koolis korda saadetu on kahtlemata terve meeskonna ühine pingutus.

Gaida tunnistab hiljem, et tal oli veidi kummaline kuulata õhtu jooksul räägitut. Ühelt poolt oli see

tõesti tema elu, mida seal ette loeti. Teiselt poolt kirjeldab ta end kui temperamentset, kuid sealjuures tagasihoidlikku inimest.

Vesiroosi gümnaasiumiga on Gaida olnud seotud päris algusest. Ta oli kooli loomise juures 1988. aastal. Vahepealsel ajal on ta aidanud gümnaasiumis korraldada festivale, konkursside ja aastapäevaballe. Tema õpilased on edukalt võtnud osa aineolümpiaadidest. Ta on UNESCO ühendkoolide koordinaator ja eestvedaja Vesiroosi gümnaasiumis. 2004. aastal sai ta ka maakondliku haridusauhinna „Rapla Rüblük“.

Uue kooli loomine

Gaida on Raplas sündinud. Siit läks ta edasi Tartu Ülikooli, kus asus õppima vene keelt ja kirjandust. Rapla ja Tartu vahet on ta elu jooksul mitu korda kolinud. Gaida meenutab, et

tegelikult pidi ta hoopis ajakirjandust õppima minema. Paraku unustas ta õnnelul kombel vajalikud materjalid koju. Järgmine valik oli Tšehhov ja tema novellid ning nii saigi ülikoolis erialaks vene keel ja kirjandus.

„Tegelikult oli suur armastus hoopis inglise keel,“ ütleb Gaida. Ülikooli astumise aastal ei võetud aga inglise keele erialale tavaklassidest õpilasi vastu. Kuna keeled meeldisid Gaidale juba varem, ei olnud tal ka midagi vene keele vastu. Kodust sai ta kaasa põhimõtte, et kõik alustatu tuleb lõpule viia ning seega ei olnud aasta hiljem eriala vahetamine mõeldav. Gaida räägib, et plaanis alati kiiresti ülikooli tagasi minna, et ka inglise keelt ja kirjandust õppida.

Pärast vene keele eriala lõpetamist sattus Gaida Raplasse tagasi võrdlemisi juhuslikult. Tollase Rapla I keskkooli õppealajuhataja Laine Kilusk uuris Gaidalt tulevikuplaneid, et koostada kooli arengukava, et Gaida asus kooli vene keele õpetajaks.

Ühel hetkel oli aga õpilaste arv Raplas ühe kooli jaoks liiga suur ning langetati otsus avada veel teinegi kool. Gaida tunnistab, et see oli üks elumuutvaid otsuseid. Ta ei suuda

siiani meenutada, mis sõnadega ta lõpuks ära räägiti uude kooli huvijuhiks minema. Ta mäletab, et oli selle otsuse suhtes üsna ebalev. Pärast otsuse langetamist pakkus ta oma klassile võimalust uude kooli kaasa tulla. Kõik peale kahe õpilase tulid Gaidaga kaasa. Vesiroosi gümnaasiumis andis Gaida ainetunde, korraldas huvitegevust kahes kooliastmes ja oli ühtlasi klassijuhataja.

Uue kooliga tuli millist alata. Gaida meenutab hetke, kui ta kooli uksest sisse astudes vaid suurt auku nägi. Õige trepi asemel oli ajutine ja raske oli uskuda, et seal varsti õpilased asjatama peaksid hakkama. Ta tuli malevarühmast ära, et korraldada ehitajate päeva kontsert, hiljem juba sinimustvalge lipuga rongkäik vana kooli juurest uude kooli.

Tulemused olid algusaegadel loomulikult tagasihoidlikumad ja õpetajad ebalevad. Kiiresti elati aga uude rütmi sisse.

Mõni aasta hiljem sündis Gaidal poeg. Pärast seda tuli ta kooli tagasi juba inglise keele õpetajana. Õpetajat oli vaja ning Gaida oskas inglise keelt. Üsna loomulikult asuski ta sellele ametikohale. Samal ajal hakkas ta Tartu Ülikoolis ka vastavat

haridust omandama.

Niimoodi veidi juhuslikult saigi Gaida elukohaks just Rapla. Ometigi ütleb Gaida, et Raplas ja Eestis elamine on tema jaoks olnud valik. „Raplas on imelised inimesed,“ ütleb ta soojalt. Tore kogukond, mis on täis armsaid inimesi. „Viimase 10 aastaga on Rapla muutunud. Meil on põhjust olla väga uhked oma inimeste ja nende saavutuste üle, millistest valdkondadest me ka ei räägiks,“ ütleb naine.

Gaida rääkis alles hiljuti ka oma õpilastele, et Rapla on niivõrd väike koht, et siin ei saa negatiivne olla. Ta ütleb ausalt, et teda hoiab siin kinni just nimelt Rapla ise ja Vesiroosi gümnaasium.

Õpetajaamet ei ole sooloesitus

Gaidale meeldib öelda, et õpetajaamet ei ole kunagi sooloesitus. Ta mõnab, et see võib seda olla, aga enamasti siiski ei ole. Ta ei ole kitsi, kiites Vesiroosi õpetajaid.

Gaidat eristab teistest õpetajatest majas ehk ainult see, et tema tegevused on tihti peale ka väljapoole kooli suunatud. Koolis sees tublit tööd tegevad õpetajad ei saa nii palju

tähelepanu.

Ühest õpetajast teevad aga Gaida sõnul hea õpetaja ikka just tema õpilased ja lapsevanemad. Suurimat motivatsiooni end arendada ja iga päevaga parem õpetaja olla tekitavad õpilased, kes järsku õpetatavast aru hakkavad saama. Gaida räägib, et üks asi on jälgida õpilase arengut koolis veedetud aja jooksul. Sellel on kahtlemata oma völu. Tihtipeale näeb õpetaja oma töö vilju hoopis hiljem. Seda on tajuda siis, kui õpilased sooritavad eksamid ja astuvad ülikooli. Või hoopis siis, kui neid võib lapsevankrit lükkamas näha, ja lõpuks päeval, kui nende lapsed kooliteed alustavad.

Gaida on õpetajaametit pidanud muljeltavaldavalt kaua. Ometi leiab ta, et alati on midagi juurde õppida. Ka praegu on Gaidal viiest kaks *online*-kursust pooleli, et end edasi arendada.

Ta räägib, et elu muudavadki täiesti rutiinivabaks koolitused ja projektid, sest nende kaudu tulevad ellu inimesed ning kaas- ja kooskulgumine. RVG on näiteks oma piirkonna ainus UNESCO ühendkoolide liige, lisaks ka maailmaharidust edendav kool. Koolis korraldatakse juba teist heategevuskampaaniat. Sel korral Jeemeni abistamiseks. Ka järgmine on juba plaanis. Kontserdiga esinetakse taas hooldekeskuses ja plaanis on viia annetusi fondile Saagu Valgus.

Võib üsna kindlalt öelda, et Gaida ei ole inimene, kes loorberitele puhkama jääks. Gaida naerab oma iseloomulikku naeru ja ütleb, et ta räägib palju, mõtleb palju ja teeb palju. Tal on alati peas mõni idee, mis teostamist vajaks.

Ta ütleb, et ka aasta naise tunnustusõhtul tekkis tal kaks ideed. Lahtiste silmadega ringi käies lihtsalt näebki paremini neid kohti ja olukordi, kus aidata saaks. See meeskonnavaim, mis tekib ühistest tegemistest, teeb omakorda raske õpetajatöö palju rõõmsamaks. „Ma tunnen, et ma olen meeskonnamängija,“ ütleb ta.

Gaida tunnistab, et töö, mida ta armastab, on talle ka elu raskematel hetkedel lohutust pakkunud. Hea on hommikul tunda, et sa ei jõua ära oodata, millal tööle saab minna.

Positiivsus on valik

Gaidat tundvate inimeste iseloomustustest kajab alati läbi tema positiivsus. Esimene vihje Gaida kohalolust pidavat olema just tema rõõmus ja rõkkav naer. „See on olnud täiesti teadlik valik,“ ütleb ta. Ta tõdeb, et osa sellest ellusuhetumisest on ta saanud kaasa geenidega ja osa oma keskkonnast, sest Gaidal on enda sõnutsi väga tore perekond. Suurem osa on aga olnud teadlik valik

iga päeva oma elus nautida.

Loomulikult ei ole ka Gaida oma elus kurvematest hetkedest pääsenud. Siis aga juhtub tema sõnul alati midagi head, mis annab uut energiat. Halvale ei ole mõtet kaua tähelepanu pöörata. „Ja ei maksa kinni hoida,“ ütleb Gaida. Asjade ja eluga leppimise tarkus on naisel tulnud viimase kümne aasta jooksul. Stabiilsust armastava inimesena on osake temast ikka kurb nende teele sattunud olukordade pärast, mis on endaga suuri elumuutusi kaasa toonud. Omamata patoloogilist positiivsust, oleks nende koormate kandmine palju raskem.

Puutudes kokku inimestega, kes kipuvad negatiivset ületähtsustama, on Gaida sellele kas otsekoheselt tähelepanu osutanud või lihtsalt ise eemaldunud.

Pole üllatav, et see patoloogiliselt positiivne inimene on otsustanud oma töö elujõust ja tegutsemistahtest pungil noorte inimestega siduda. Gaida on enda sõnul alati teadnud, et tema elu saab olema õpetamisega seotud. Korra sai küll mõeldud treeneri ja ajakirjaniku ameti peale, kuid õpetaja amet võitis need ära. Armastas ta ju juba algklassides just õpetajat mängida.

2004. aastal oli Gaida üks neist, kes aitas õpilasmalevatele Raplas jälle hinge sisse puhuda. Malev on muutunud väga populaarseks ja endale jõudsalt juhendajate näol ka järelkasvu tootnud. Seetõttu on Gaida viimastel suvedel maleva tegevusest eemale jäänud.

Tihtipeale küsitaksegi temalt, kuidas ta küll jõuab kogu aeg õpilastega koos olla. Gaida ütleb aga kindlalt, et see ei ole tema jaoks väsitav. „Nad on mõtlejad, kriitikud, isiksused, leidurid, suhtlejad, arenejad - nad teevad väga suurt rõõmu,“ ütleb ta.

Rõõmu teevad nad ka juhul, kui tuleb ette imelikke mõõdarääkimisi või tülisid, sest kõik see läheb mööda. Gaida on veendunud, et just suhtlemine õpilastega oleks see, mida ta töökohta vahetades kõige enam igatsema hakkaks. Tema jaoks on nauding näha, kuidas õpilased õpivad loetusse kriitiliselt suhtuma ja tulevad tagasi oma arvamusega.

Veel kord aasta naise tiitlist rääkides ütleb Gaida, et tal on au nii vägevate naiste kõrvale sattuda. Kuigi esialgu oli see segadust tekitav ja hämmastav, motiveerib tunnustus teda vaatama üle pooleliolevad ja tegemata tööd ning need ära tegema, räägib ta. Teine pool tunnustusest on Gaida jaoks aga sümbolne ja märgilise tähendusega. „Ma tahaksin seda õpetajatega jagada,“ ütleb ta. Ta eelistab seda võtta kui jagatud tähelepanu õpetajaametile.

Gaida Kabral valiti Raplamaa aasta naiseks.

Foto: JAAK KADARIK

Teised Gaida Kabralist

Rapla Vesiroosi gümnaasiumi direktor Jaan Reimund:

Ta on õpihimuline ja uuendusmeelne pedagoog, kellele meeldib eksperimenteerida. Gaida on aktiivne õpetaja, kes pakutud ideid on valmis ka ise ellu viima. Ta on sõbralik, abivalmis kolleeg, kes oma hea tuju ja optimismiga kaaslasigi nakatab.

Gaida Kabrali õpilased võtavad osa ja on edukad maakondlikel ja riiklikel aineolümpiaadidel. Gaida on juhatanud kooli inglise keele aineseksiooni ja kuulunud koostöönõukogusse.

Ta osaleb aktiivselt täiendkoolitustel ja

on aastaid juhendanud õpilasmaleva rühmi, toimetab kooli Facebooki lehekülge.

Maakonna tervisedendaja Ülle Laasner:

Tunnen Gaidat kaua, varsti vaat et 30 aastat, sellest ajast, kui ise koolis käisin ja tema käe all võrkpalli õppisin. Seejärel olime kümme aastat kolleegid Rapla Vesiroosi gümnaasiumis.

Vesiroosi gümnaasium on minu meelest Gaida nägu - on ta ju selle loomisest peale olnud kooli ideoloog, traditsioonide looja, laste loovuse arendaja. Omanäolisuse poolest

ongi ju Vesiroos hinnatud.

Gaida on tohutult andekas inimene - anna talle mis iganes pill - mängib, pane ta mis iganes spordiala tegema - teeb ja hästi teeb, antagu ükskõik mis võõramaalane - saab igas keeles hakkama (valdab vene, inglise, saksa keelt, sekka hispaaniat ja küllap muidki keeli). Me oleme Gaidaga teinud koos aastaid bändi - tema mängib kontrabassi, mina kortsu. Oleme käinud läbi pulmi ja juubeleid, küll tulnud, kontrabass kaenlas, Tallinnast rongiga, küll sõitnud, kontrabassi kael sapaka aknast väljas.

Kõige toredam lugu oli 90. aastate alguses,

kui olime maakonna lüpsivõistlustel lüpsjaid innustav bänd laudanurgas.

Gaida on väga musikaalne, lõpetanud laste muusikakooli. Koos Gaidaga tegime 10 aastal Vesiroosi võrkpalliturniiri, mis oli üle kogu Eesti tohutult populaarne. Meil oli alati kuni 20 võistkonda kohal. Viimane turniir toimus 2007. aastal neljas Rapla võimlas ja lõppes suure galaga. Gaidal on viimase peal huumorimeel, tema peale saab alati kindel olla ürituste juhtimisel, see kõik tuleb nii loomulikult välja, juttu jagub, nalja tuleb varrukast. Lisaks on ta väga hea sõber. Ma olen väga õnnelik, et mul on Gaida.

Raplamaa paremad sportlased 2014

NAISED

Reena Pärnat, vibusport

1. Eesti siseMV; 1. Eesti MV, harjutus Olümpiaring; 1. Eesti MV, harjutus 1440; 9. Euroopa KV etapp, 33. Euroopa MV, 9. SiseMM, 5. SiseEM naiskonnaga, 17. MK III etapp, 33. MK I etapp, 57. MK IV etapp, 8. Üliõpilaste MM
Treener Raul Kivilo

Siret Luik, vibusport

3. Eesti siseMV, 3. Eesti MV, harjutus 1440; 2. Eesti MV, harjutus Olümpiaring; 1. Eesti MV naiskonnaga, 17. Euroopa KVetapp, 57. MK III etapp, 57. MK IV etapp, 33. Euroopa MV, 33. Üliõpilaste MM
Treener Raul Kivilo

Mariann Sulg, orienteerumine

6. Eesti MV orienteerumises, N21E pikk rada; 2. rogaini MM segavõistkonnas

Kristel Kaasiku, laskmine

4. Eesti MV laskmises, 40 lasku õhupüs-

sist

Treener Endel Kaasiku

Triin Tähtla, laskmine

3. Eesti MV laskmises 30+30 S
Treener Endel Kaasiku

Piibe Tammemäe, orienteerumine

3. Eesti MV suusaorienteerumises, sprint N21; 5. Eesti MV öine tavarada N21; 3. Eesti MV rattaorienteerumises, lühirada N21; 3. Eesti MV rattaorienteerumises, tavarada N21
Treener Timmo Tammemäe

MEHED

Heiki Nabi, kr-rooma maadlus

1. Eesti MV raskekaal, -120 kg; 3. MM raskekaal; 3. MK finaal (Taškent), raskekaal; 3. Sõjaväelaste MM
Treener Henn Põlluste

Timmo Tammemäe, orienteerumine

1. Eesti MV öine tavarada M21; 1. rogaini

EM (võistkondlik koos Rait Palloga) absoluutarvestuses; 2. EM seiklusspordis kolmeliikmelise võistkonna koosseisus; 1. rogaini MM kolmeliikmelises võistkonnaas absoluutarvestuses; 1. EK etapp seiklusspordis kolmeliikmelises võistkonnas

Ardo Arusaar, kr-rooma maadlus

1. Eesti MV -96 kg; 8. MM; 3. MK etapp Bulgaarias
Treenerid Olev Nisumaa, Henn Põlluste

Ott Reinaas, veesport (jetid)

1. EM Ski Novice Open (harrastajad); 3. Eesti MV Ski GP; 5. Eesti MV Ski Lite; 4. Balti MV Ski Lite; 6. Balti MV Ski GP; 4. Läti MV Ski Lite; 4. Läti MV Ski Stock; 4. Läti MV Ski GP

Janis Kaljas, motokross

2. Eesti KV kestvuskrossis, harrastajad

Remmi Uibupuu, motokross

5. Eesti KV kestvuskrossis, harrastajad

Lauri Erm, laskmine

1. Eesti MV 3x20 standard; 1. Eesti MV 3x40 standard; 2. Eesti MV 60 lasku õhupüssist
Treener Liivi Erm

Villem Reinaas, jahilaskmine

1. Eesti MV paarislasuline kaevikrada

Taavi Ennemuist, vibusport

4. Eesti siseMV; 5. Eesti MV harjutus Olümpiaring
Treener Raul Kivilo

Priit Viher, vibusport

4. Eesti MV harjutus Olümpiaring
Treener Raul Kivilo

Lauri Tammemäe, orienteerumine

5. Eesti MV sprint M21

Raido Liitmäe, maadlus

1. Eesti MV kr-rooma maadlus juunioridele -20 a; 1. Eesti MV vabamaadlus juunioridele -20 a; 3. Eesti MV kr-rooma maadlus täiskasvanutele; 19. EM kr-rooma maadlus

juunioridele -20 a

Treenerid Olev Nisumaa, Henn Põlluste

Artur Vititin, maadlus

1. Eesti MV kr-rooma maadlus, kadetid -100 kg; 1. Eesti MV vabamaadlus, kadetid -100 kg; 3. Põhjamaade MV kr-rooma maadlus, kadetid -100 kg
Treener Leon Reitsak

Imre Kull, maadlus

3. Eesti MV kr-rooma maadlus, raskekaal
Treener Leon Reitsak

Alari Liiv, võistlustants

3. Eesti MV standardtantsudes; 1. MK etapp Klundertis, standardtantsud; 12. MK etapp Kaunases, standardtantsud; 15. MK etapp Brnos, standardtantsud; 17. MK etapp Minskis, standardtantsud

Rait-Riivo Laane, korvpall

7. Eesti korvpalli meistriliiga TYCO Rapla meeskonnas.
Treenerid Indrek Ruut, Toomas Annuk

NEIUD

Heily Tiitus (2003), sumomaadlus

1. EM U12 (40 kg); 5. EM U14 (40 kg), 1. Eesti MV U12 (40 kg); 2. Eesti MV U12 (absoluutkaal)
Treener Jüri Nisumaa

Kertu Laak (1998), võrkpall

3. Eesti MV U18; 3. Eesti MV U20; 12. EM juunior U19; 1. Balti karikas Eesti noortekoondisega (-1998 s.a); 3. Ida-Euroopa MV -1996 s.a; 1. Eesti MV Kohila VK naiskonnas; 1. Eesti KV Kohila VK naiskonnas; 1. Balti liiga Kohila VK naiskonnas
Treenerid Ingrid Kangur, Peeter Vahtra

Marjana-Kristiina Meronen (1998), laskmine

1. Eesti MV õhkrelvad, noored; 1. Eesti MV, õhkrelvad 60 lasku lamades, noored; 1. Eesti MV, 3x20 lasku lamades, noored; 1. Eesti MV, õhupüss, noored B-kl; 2. Eesti MV, 30 lasku lamades, noored B-kl; 4. Eesti MV 3x20 standard, juuniorid; 6. Eesti MV, 60 lasku lamades, juuniorid; 6. Eesti MV 40 lasku õhupüssist, juuniorid
Treenerid Ranno Krusta, Liivi Erm

Triinu Rooni (1995), orienteerumine

2. Eesti MV N20 lühirada; 4. Eesti MV N20 tavarada
Treenerid Kati Rooni, Vallo Vaher

Marie Tammemäe (1997), orienteerumine

2. Eesti MV N18 rattaorienteerumises, tavarada; 3. Eesti MV N18 rattaorienteerumises, lühirada; 4. Eesti MV N18 lühirada, 6. Eesti MV N18 sprint; 4. Eesti MV N18 tavarada; 5. Eesti MV N18 pikkrada; 4. Eesti MV N18 öine tavarada; 5. Eesti MV suusaorienteerumises N18 sprint; 6. Eesti MV suusaorienteerumises N18 lühirada; 10. Balti MV N20 teatejooks; 13. Balti MV N18 tavarada; 55. Noorte EM N18 sprint; 74. Noorte EM N18 tavarada
Treener Piibe Tammemäe

Triinu Lilienthal (2000), vibusport

1. Eesti noorte sise MV sportvibu; 1. Eesti noorte MV sportvibu
Treenerid Eve Kivilo, Raul Kivilo

Helena Saks (1995), vibusport

2. Eesti noorte sise MV; 2. Eesti noorte MV; 4. Eesti MV harjutus 1440, absoluutklass; 4. Eesti sise MV absoluutklass; 6. Eesti MV harjutus Olümpiaring, absoluutklass
Treenerid Raul Kivilo, Andres Saks

Triinuly Veimann (2000), maadlus

1. Eesti MV vabamaadlus õpilastele 15 a (44 kg); 3. Eesti MV vabamaadlus, naistemaadlus kadettidele (40 kg); 2. Eesti MV sumomaadlus U14
Treener Jüri Nisumaa

Marii-Heleen Raidmets (1996), ratsutamine

2. Eesti MV noorte koolisõidus; 3. Eesti MV juunioride koolisõidus
Treenerid Krista Raidmets, Marika Vunder

Marie Roosalu (1996), korvpall

2. EM U18 koondisega B-divisjon; 1. Eesti MV U18 Audentes/Rapla KK segavõistkond tänavakorvpallis; 3. Eesti MV Audentese noortekoondis; 6. Noorte OM korvpallis 3x3 U18 Eesti koondis; 7.-8. Eesti-Läti Ühisliiga
Treenerid Jaanus Levkoi, Reet Rausberg

Sigrid Illipe (2000), rattasport

3. Eesti MV MNT (maantee) kriteerium, Elva etapp; 6. Eesti MV talikross
Treener Martti Alesmaa

Kärolin Lints (1996), rattasport

6. Eesti MV tänavasõit
Treener Martti Alesmaa

Eneli Suitsev (2001), sumomaadlus

2. Eesti MV U14 (60 kg)
Treener Jüri Nisumaa

Kätlin Salujõe (1996), motokross

2. Eesti KV Mini MX masinaklass; 2. Freetime Mini karikasari, Mini MX masinaklass naised

NOORMEHED

Mattias Reinaas (2004), veesport (jetid)

3. MM Ski Junior 8-12 Lite; 2. EM Ski Junior 8-12 Lite; 1. Balti MV Ski Junior 8-12 (3 etapivõitu kolmest); 1. Eesti MV Ski, jetid juunior 8-12 klassis (3 etapivõitu neljast); 3. Eesti MV Ski Stock (absoluutklass); 1. Läti MV Ski Junior 8-12 (3 etapivõitu viiest); 4.

Läti MV Ski Stock (absoluutklass); 3. Nordic Cup Soomes Ski Junior 10-15 Lite; Venemaa MV II etapp Ski Junior 8-12 slaalom; 3. Euro Cup Belgias I etapp Ski Junior 8-12 Lite; 1. Kaliningradi oblasti MV Ski Junior 8-15 Stock
Treener Ott Reinaas

Reino Velleste (1996), jahilaskmine

1. Eesti juunioride MV, harjutus Olümpia Skeet; 1. Eesti noorte MV, harjutus Olümpia Skeet; 12. MM juuniorid, kaarrada; 28. EM juuniorid, kaarrada
Treener Ülo Mets

Sten-Erik Ottender (1996), rattasport

4. Eesti MV XCM (maastikurattamaraton) MU23; 4. Eesti MV XCO (olümpiakross), juuniorid; 3. Eesti MV teatekross meeste klass; 2. Samsung Estonian Cup M18; 1. Läti MTB SEB sari M18; 1. Läti MTB Vivus sari M18
Treenerid Silver Ao, Peeter Pruus

Kris Taimre (2006), kabe

3. Eesti MV rahvusvahelises kabes piskadettidele; 2. Eesti MV rahvusvahelises kabes minikadettidele; 3. Eesti MV noorte võistkondlik kabe Nõmme Kabeklubi koosseisus; 3. Eesti MV noorte võistkondlik, rahvusvaheline kabe Nõmme Kabeklubi koosseisus

Markel Mägi (2000), laskmine

1. Eesti MV noored õhupüss, C-kl
Treener Liivi Erm

Karl Kivilo (1999), vibusport

1. Eesti noorte MV; 2. Eesti noorte sise MV; 6. Eesti MV täiskasvanute võistlusklass; 33. Noorte EM
Treener Raul Kivilo

Markus Pilv (2006), sumomaadlus

1. Eesti MV U8 (30 kg)
Treener Olev Nisumaa

Rasmus Noppel (2006), sumomaadlus

1. Eesti MV U8 (35 kg); 3. Eesti MV U8 (absoluutkaal); 1. Eesti MV U10 (35 kg)
Treener Olev Nisumaa

Kaur Pesor (2000), rattasport

6. Eesti MV talikrossis
Treener Martti Alesmaa

Ardo Pajur (1998), maadlus

1. Eesti MV sumomaadluses U16 -85 kg; 1. Eesti MV sumomaadluses U18 -80 kg; 3. Eesti MV sumomaadluses U16 absoluutkaal; 2. Eesti MV vabamaadluses kadetid -17 a; 3. Eesti MV kr-rooma maadluses juuniorid -20 a
Treener Harri Koiduste

Markos Merisalu (1995), maadlus

1. Eesti MV kr-rooma maadluses juuniorid -20 a; 1. Eesti MV vabamaadluses juuniorid -20 a; 3. Eesti MV kr-rooma maadluses, täiskasvanud
Treener Harri Koiduste

Andreas Välis (1999), maadlus

2. Eesti MV kr-rooma maadluses, õpilased -15 a (59 kg); 3. Eesti MV kr-rooma maadluses kadetid (63 kg); 3. Eesti MV sumomaadluses U16 (65 kg); 3. Eesti MV vabamaadluses õpilased 15 a (73 kg)
Treener Olev Nisumaa

Hannes Välis, maadlus

1. Eesti MV kr-rooma maadluses õpilastele -15 a (73 kg); 2. Eesti MV sumomaadluses U18 (80 kg); 3. Eesti MV vabamaadluses õpilased 15 a (85 kg)
Treener Olev Nisumaa

Romanis Siiman (2005), sumomaadlus

2. Eesti MV U10 (35 kg)
Treener Lembit Kalter

Silver Roosileht (2001), maadlus

3. Eesti MV vabamaadluses noored 15 a (73 kg); 3. Eesti MV kr-rooma maadluses noored -15 a
Treener Harri Koiduste

Urmis Veimann (1999), maadlus

2. Eesti MV kr-rooma maadluses õpilastele (85 kg); 2. Eesti MV sumomaadluses U16 (absoluutkaal); 3. Eesti MV sumomaadluses U18 (80 kg); 2. Eesti MV vabamaadluses noored 15 a (85 kg)
Treener Olev Nisumaa

Aron Aun (2004), sumomaadlus

2. Eesti MV U10 (absoluutkaal)
Treener Jüri Nisumaa

Jarmo Vanmik (2000), kr-rooma maadlus

3. Eesti MV kadetid 17 a

Treener Harri Koiduste

Joonas Andessalu (1995), maadlus

2. Eesti MV kr-rooma maadluses juuniorid -20 a; 3. Eesti MV vabamaadluses juuniorid -20 a
Treener Harri Koiduste

Janari Kuusemets (1997), maadlus

2. Eesti MV kr-rooma maadluses kadetid -17 a; 2. Eesti MV vabamaadluses juuniorid -20 a; 2. Eesti MV kr-rooma maadluses juuniorid -20 a
Treener Harri Koiduste

Hans Veskimägi (1998), kr-rooma maadlus

3. Eesti MV kadettidele (69 kg)
Treener Olev Nisumaa

Lembit Loodus (1998), sumomaadlus

2. Eesti MV U16
Treener Harri Koiduste

Oliver Reinaas (1996), jahilaskmine

2. Eesti MV juuniorid, kaevikrada; 3. Eesti MV noored, kaevikrada
Treener Villem Reinaas

Silver Reinaas (1996), jahilaskmine

3. Eesti MV juuniorid, kaevikrada; 2. Eesti MV noored, kaevikrada
Treener Villem Reinaas

Mihkel Salujõe (2005), motokross

2. Eesti MV Quad 50 võistlusklass; 2. Eesti KV kestvuskrossis Quad 50; 3. Eesti KV talvises kestvuskrossis Quad 50
Treener Rein Salujõe

Kristo Kaljumaa (1999), jõutõstmine

2. Eesti MV kr-rooma maadluses õpilased -15; 5. Eesti MV; 6. Eesti MV klassikalises jõutõstmises
Treenerid Harri Koiduste, Heino Maiste, Mihkel Laurits

Aleksander Gertsjak (1995), jõutõstmine

6. Eesti MV
Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Alexander Volmers (1995), jõutõstmine

6. Eesti MV

NAISVETERANID

Ene Sulg, orienteerumine

3. Eesti MV N55 lühirada; 1. Eesti MV võistkondlik orienteerumine N55; 1. EM rogainis, võistkondlik, superveteran N55 (9)

Leili Kaas, kergejõustik

2. Veteranide EM sisekergejõustikus N75 kuulitõuge (4); 6. Veteranide EM sisekergejõustikus N75 100 m (9); 5. Veteranide EM sisekergejõustikus N75 kaugushüpe (6)

Inge Lukk, kergejõustik

7. Veteranide EM N45 1500 m (8); 9. Veteranide EM N45 kaugushüpe (11)

Ülle Laasner (Rüüson), lauamängud

4. Eesti MV lauamängude mitmevõistluses, naised (7); 1. Eesti Spordiveteranide Liidu MV lauamängude mitmevõistluses N35-54 (5)

Margit Brokko, lauamängud

6. Eesti MV lauamängude mitmevõistluses, naised (7)

Aili Kuldkepp, lauatenнис

2. Eesti MV veteranid N65 (5)

Marika Kotka, lauatenнис

1. Eesti MV veteranid N55 (2)

Ene Laur, lauatenнис

1. Eesti MV veteranid N50 (1)

Anneli Aru, kergejõustik

4. Eesti MV maanteekäimises 20 km (4)

Talvi Ainsar, lauamängud

3. Eesti Spordiveteranide Liidu MV laumängude mitmevõistluses N35-54 (5)

Eve Kivilo, vibusport

6. Eesti sise MV Treener Raul Kivilo

MEESVETERANID

Mihkel Laurits, jõutõstmine

1. Veteranide EM, jõutõme M70+ (3); 1. Veteranide EM, kükkimine M70+ (3); 1. Veteranide EM, surumine M70+ (3); 1. Veteranide EM kogusumma M70+ (3); 1. Veteranide MM, jõutõmme M70+ (3); 1. Veteranide MM, kükkimine M70+ (3); Veteranide MM, kogusumma M70+ (3)

Valter Viisut, lauamängud

3. Eesti MV lauamängude mitmevõistlus, mehed (26); 1. Eesti Spordiveteranide Liidu MV lauamängude mitmevõistluses M60-69 (9)

Tarmo Lukk, lauamängud

4. Eesti MV lauamängude mitmevõistluses, mehed (26)

Heino Maiste, jõutõstmine

3. Veteranide EM jõutõmme M60-69 (7); 6. Veteranide EM, surumine M60-69 (7); 7.

Veteranide EM, kükkimine M60-69 (7); 7. Veteranide EM, kogusumma M60-69 (7); 4. Veteranide MM, jõutõmme M60-69 (6); 6. Veteranide MM, kogusumma M60-69 (6); 6. Veteranide MM, kükkimine M60-69 (6); Veteranide MM, surumine M60-69 (6)

Mati Tiidre, kergejõustik

3. MM veteranide sisekergejõustikus, M70 teivashüpe (10); 4. EM veteranide kergejõustikus, M70 teivashüpe (10); 5. EM veteranide kergejõustikus, kõrgushüpe (11)

Aavo Kergand, kergejõustik

10. MM veteranide sisekergejõustikus, M60 viievõistlus (28); 10. MM veteranide sisekergejõustikus, M60 odavise (14), 7. EM veteranide kergejõustikus, M60 kümnevõistlus (10)

Urmas Tammemäe, orienteerumine

16. MM suusaorienteerumises, M50 lühirada (28); 17. MM suusaorienteerumises, M50 lühirada 2. etapp (28); 20. MM suu-

saorienteerumine, M 50 tavarada (27); 19. EM rogainis, veteranid, võistkondlik

Paul Aug, orienteerumine

12. Rogaini MM, võistkondlik valikorien- teerumine 24 h kontrollajaga, M55 (20); 1. Eesti MV M60, tavarada (15)

Kalju Kalda, lauatenнис

3. Eesti MV veteranid M60 (10)

Olev Oviir, lauatenнис

3. Eesti MV veteranid M75 (6)

Juhan Villido, lauatenнис

2. Eesti MV veteranid M80 (2)

Tiit Olju, orienteerumine

12. Rogaini MM, võistkondlik valikorien- teerumine 24 h kontrollajaga, M55 (20)

Jaan Sulg, lauamängud

3. Eesti Spordiveteranide Liidu MV laumängude mitmevõistluses, M70+ (8)

VÕISTKONNAD

Andres Liiv - Kristin Vaha, Tantsuklubi Mustang, võistlustants

1. Eesti MV standardtantsudes; 3. Põhja-Euroopa MV standardtantsudes; 16. EM standardtantsud; 18. MM standardtant- sud; 1. MK etapp Pescaras; 2. MK etapp Banja Lukas; 3. MK etapp Salsomaggiore; 4. MK etapp Helsingis; 7. MK etapp Bangkokis; 7. MK etapp Luxemburgis; 11. MK etapp Wuppertalis; 11. MK etapp Ljubljanas; 11. etapp Pieve di Centos; 13. MK etapp Viinis; 13. MK etapp Bukarestis; 13. MK etapp Helsingis; 14. MK etapp Pariisis Treenerid Aime Liiv, Aarne Liiv

Raplamaa poiste ühisvõistkond, korvpall (Karl-Hendrik Erm, Kardo Kilk, Johannes Kirsipuu, Rando Kristal, Markus Ladoga, Andres Petjärv, Marten Pohla, Joonas Riismaa, Markus Ruubel, Georg-Markus Tammverk, Robi Vanem, Germo Visnu)

1. Eesti MV korvpallis, poiste mini-klass (s 2002-2003) Treenerid Kalle Kollin, Viljo Sinikas

Rapla KK/Junkers, korvpall (Emily Aalde, Kaari Kamp, Kristel Kivioja, Janne Mutli, Keiri Nõlvak, Berit Reinu, Laura-Marleen Reissar, Marie Roosalu, Triin Saarmann, Laura Tamm, Lisandra Täpsi, Hanna-Maria Uusmees)

2. Eesti MV tüdrukute A-kl Treenerid Tiiu Kosk, Kaia Kosk

AmEst Rapla naiskond, korvpall (Kaari Kamp, Karin Lipstuhl, Janne Mutli, Eliise Pajumets, Laura-Marleen Reissar, Triin Saarmann, Hanna-Maria Uusmees)

4. Eesti korvpalli naiste meistriliiga Treenerid Toomas Annuk, Tiiu Kosk

Marie Roosalu, Laura-Marleen Reissar, Kaari Kamp, korvpall

1. Eesti MV tänavakorvpallis; 2. Tüdrukute U18 EM B-divisjon Eesti U18 koondis Treener Tiiu Kosk

Kohila SK/Elion/Webware meeskond, korvpall (Marek Einama, Heigo Erm, Margus Klementsov, Kenno Kokk, Sander Kuusk, Kristjan Limberg, Siim Needrit, Heiko Niidas, Ardi Oja, Siim Palu, Kristjan Penjam, Peep Pitk, Raido Pomerants, Saamuel Rõigas, Freddy Talts, Tarmo Tartes, Anton Tõstshuk)

1. Eesti meeste MV, I liiga Treener Jüri Pritšin

Argo Põldsaar, Indrek Aljes - Kohila Sidecar Cross Team, motokross

5. Eesti MV külgorviekipaaž (kokku neli etappi); 27. MM etapp Kiviõlis; 17. MM

etapp Lätis; 1. Balti MV veteranid 40; 1. Korvikunni KV „Ässade“ klass (paariliseks Ruslan Talf)

Kohila Võrkpalliklubi naiskond, võrk- pall (Nette Peit, Merilin Salben, Katrin Tammsaar, Kadri Siro, Karmen Kaljurand, Marie Aasorg, Käroli Kärdi, Karmen Me- reküla, Merike Errit, Mari-Liis Graumann, Helle-Maris Siilak, Kertu Laak, Katleen Kangur, Pille Vahtra, Liisel Nelis, Hanna-Loore Õunpuu, Mariliis Karro, Maarja-Liis Kangur)

1. Eesti MV; 1. Eesti KV; 1. Balti MV Treenerid Peeter Vahtra, Ingrid Kangur, Paul Piirmets

Kohila Võrkpalliklubi U18 naiskond, võrkpall (Kertu Laak, Anne Marit Mere- küla, Johanna Parve, Karmen Mereküla, Kadi Talts, Pillerin Asperk, Andra Aavik, Helina Heinala, Reelika Piirsalu, Anni-Ly Abel, Karmel Kibuvits, Katariina Katrina Arulaane)

3. Eesti MV U18 tüdrukud (24); 3. Eesti KV U18 Treener Ingrid Kangur

Kohila Võrkpalliklubi U20 naiskond, võrkpall (Katleen Kangur, Hanna-Loore Õunpuu, Helle-Maris Siilak, Johanna Parve, Kertu Laak, Karmen Mereküla, Kadi Talts, Andra Aavik, Helina Heinala, Pillerin Asperk, Anni-Ly Abel, Reelika Piirsalu)

3. Eesti MV U20 tüdrukud (12); 3. Eesti KV U20 Treener Ingrid Kangur

Kohila VK I U14, võrkpall (Anne Marit Mereküla, Birke Vahesaar)

1. Eesti MV rannavolles U14; 2. Eesti KV U14 Treener Ingrid Kangur

Kohila VK II U14, võrkpall (Karmel Kibuvits, Anni-Ly Abel)

3. Eesti MV rannavolles U14; 3. Eesti KV U14 Treener Ingrid Kangur

Raplamaa Jalgpallikool, F-kl (2006) võistkond, jalgpall (Hugo Ermann, Janre Jõgi, Andrus Kapsi, Oscar Kukkur, Janar Loorents, Sebastian Erik Luhtaru, Markkus Maimets, Hugo Miljand, Robert-Heinrich Oolma, Andreas Post, Ranel Rahuoja, Rendo Roots, Aleks Runnel, Morris Tobi, Aleksander Vassiljev)

1. Eesti noorte MV Treener Kaido Mägi

Raplamaa Jalgpallikool, D2-kl (2003) võistkond, jalgpall (Kaur Aadna, Rait El- fenbein, Robin Kaljumäe, Henriko Kangur, Christopher Robin Laja, Hans Erik Metsis,

Meelis Männari, Rasmus Raadik, Kaspar Saare, Heigo Soidla, Karl Erik Strandberg, Steven Zagurski, Mattias Tammekänd, Taavi Kala

2. Eesti noorte MV Treener Taavi Aus

Raplamaa Jalgpallikool, D1-kl (2002) võistkond, jalgpall (Sten-Eric Andrejev, Rainer Astre, Pärtel Aviste, Karel Kaldma, Mart Kilumets, Raimond Kozlov, Robin Kressel, Ahto Liivamäe, Karel Meerbach, Kenneth Männik, Mikk Märk, Erlend Pettai, Kevin Kaarel Prazeres Rita, Rene Rebbase, Erich-Raimond Stepanjuga, Georg Markus Tammverk, Martin Tilk)

3. Eesti noorte MV Treener Mati Püü

Raplamaa Jalgpallikool, E2-kl (2005) võistkond, jalgpall (Renar Asi, Karlis Bollverk, Rasmus Estaal, Rasmus Jakk, Kristo Kaal, Karl Karp, Kaspar Krill, Märten Kukk, Oliver Luik, Kevin Männik, Riko Ni- pernado, Marten Stopkin, Mattias Stražev, Ralf Suiste, Ottomar Zahharov, Marcus Toirk, Erkko Villem Tomson, Manfred Marko Trump)

3. Eesti noorte MV Treener Taavi Tüvist

Vibuklubi Ilves meeskond – Karl Kivilo, Taavi Ennemuist, Aivo Agu, vibusport

1. Eesti MV võistkondlik Treener Raul Kivilo

Vibuklubi Ilves naiskond – Reena Pär- nat, Siret Luik, Helena Saks, vibusport

1. Eesti MV võistkondlik Treener Raul Kivilo

Kaiu LK naiskond – Teele Smirnov, Triin Tähtla, Kristel Kaasiku, laskmine

1. Eesti MV võistkondlik 30+30 SP Treener Endel Kaasiku

Paul Agu - Tiit Olju, orienteerumine

12. Rogaini MM, võistkondlik valikorien- teerumine 24 h kontrollajaga, M55 (20)

Ene Sulg – Marje Tobreluts, orientee- rumine

1. EM rogainis, võistkondlik, superveteran N55 (9)

Timmo Tammemäe – Rait Pallo, orien- teerumine

1. Rogaini EM, võistkondlik valikorien- teerumine 24 h kontrollajaga, absoluu- tarvestus

Mariann Sulg – Karli Lambot, orien- teerumine

2. Rogaini MM segavõistkondade ar- vestus

Ene Sulg, Eha Tolm, Ilme Roosi, orien- teerumine

1. Eesti MV võistkondlik orienteerumine N55

TREENER

Ingrid Kangur, EKR VI võrkpall

Kohila Võrkpalliklubi 2014. aasta tule- mused:
- naiskonna 1. koht Eesti MV (koos Peeter Vahtraga)
- naiskonna 1. koht Eesti KV (koos Peeter Vahtraga)
- naiskonna 1. koht Baltimaade MV (koos Peeter Vahtraga)
- U18 naiskonna 3. koht Eesti MV
- U20 naiskonna 3. koht Eesti MV
- U14 tüdrukute 1. ja 3. koht Eesti rannavolle MV
- Kohila VK naised ja tüdrukud Eesti noorte- ja rahvuskoondises
- EMSL Jõud 2014. a MV korraldamine (poisid ja tüdrukud)
- Rapla maakonna rannavolle ja KV korraldamine

Raul Kivilo, EKR VI, vibusport

Õpilaste saavutused 2014:
- Kolm 1., kolm 2. ja kaks 3. kohta Eesti MV
- Kolm 1. ja kolm 2. kohta Eesti noorte MV
- 9. koht siseMM
- 8. koht üliõpilaste MM
- Eesti rekord 50 m distantilt
- Klubi korraldab igal aastal Rapla maa- konna MV

Olev Nisumaa, EKR IV, maadlus, treening- grupid 8-19 vanuses poisid

Õpilaste saavutused 2014:
- Rasmus Noppel (2006): kaks 1. ja üks 3. koht Eesti MV
- Markus Pilv (2006): 1. koht Eesti MV
- Andreas Välis (1999): üks 2. ja kaks 3. kohta
- Hannes Välis (1999): 1. ja 2. koht Eesti MV
- Urmis Veimann (1999): üks 2. ja kaks 3. kohta Eesti MV
- Hannes Veskimägi (1998): 3. koht Eesti MV
Kokku võideti 2014. aastal Eesti MV-I neli 1., kolm 2. ja kuus 3. kohta

SPORTLIK PEREKOND

Perekond Karjane: isa Priit Karjane, ema Lea Karjane, lapsed Raido (1989), Liisbet (1997), Liselle (2005)

Perekond Reinaas: isa Ott Reinaas, ema Sirle Veimann, poeg Mattias Reinaas (2004)

Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Kaspar Sale, jõutõstmine

2. Eesti noorte MV; 3. Eesti noorte MV klassikalises jõutõstmises Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Karl-Gustav Muhuste, jõutõstmine

3. Eesti noorte MV Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Cristian Sepp (1995), jõutõstmine

2. Eesti MV; 3. Eesti MV klassikalises jõutõstmises Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Tõnis Holmberg (1995), jõutõstmine

4. Eesti MV Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Toomas Lindjärv, jõutõstmine

3. Eesti noorte MV Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Aho Roosior, jõutõstmine

1. Eesti noorte MV klassikalises jõutõst- mises Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Markus Kosubenko, jõutõstmine

4. Eesti MV klassikalises jõutõstmises Treenerid Heino Maiste, Mihkel Laurits

Krister Riska (1998), judo

1. Eesti MV A kl -50 kg Treener Mart Kuura

Maur Kuura (2002), judo

2. Eesti MV C-kl -50 kg Treener Mart Kuura

Tanel Karro (1997), judo

1. Eesti MV A-kl +90 kg; 2. Ees- ti MV juunioridele +100 kg Treener Aavo Põhjala

Aivar Päre, korvpall

3. Eesti noorte MV, A-kl Tallinna Kalevi koosseisus

Raido Välik, korvpall

3. Eesti noorte MV, A-kl Tallinna Kalevi koosseisus

Raplamaa aasta tegu 2014 on lihtsalt heategu

Tõnis Tõnisson

Läinud reedel tehti Kohila mõisakooli koduselt hubases saalis teatavaks konkursi „Raplamaa aasta tegu“ tulemused.

Mõistagi ei olnud kohalalik juhulik – mõisakooli asutamine restauraator Mart Kuurale kuuluvas Kohila mõisa peahoones oli aasta tagasi tunnistatud maakonna kõige väärikamaks ettevõtmiseks. Nõnda oli koolipere seekord ühtlasi külaliste võõrustaja.

Ka kooli direktressi Anu Nigeseni tervituskõnes, milles ta tutvustas õppeasutuse käekäiku, oli üks lõik, milles tunnustati majaomanikku – ei ole just tavapärane, et kui keegi on omandanud uhke mõisa, teinud selle korda, taastanud kunagise ilu... laseb ta sinna väikesed lapsed. Tunnistagem, et see on üllas tegu.

Kui nüüd reedeõhtuse sündmuse juurde tagasi tulla, siis oli ju iga aasta teo auhinnale pretendeerima esitatu saanud hakkama millegi erilisega, mille eest kaaskodanikud soovisid teda tänada. Küllap näitab see, et järjest rohkem on meie ümber inimesi, kes on valmis pühenduma millelegi, millest isiklikku tulu ei oodata, kõige paremini ühiskonna küpsusastet. Ometi üllatab iga selline tegu meid ikka ja jälle.

Nii oligi kuidagi iseenesest mõistetav, et maavanema loodud auhinnakomisjon valis kolmeteistkümne kandidaadi hulgast välja just õed Piia Abeli ja Alma Linderi, kelle

üleskutse peale tulid paljud inimesed appi Märjamaa vallas hätta sattunud perele. Aasta teo auhinda, Atla mõisa keraamikakojas valmistatud suurt karikat ja selle juurde kuuluvat tunnustuskirja, vastu võttes ütles Piia Abel, justkui eelnenud mõttekäiku kinnitades, et nemad kaks ei oleks midagi ära teinud, kui nende üleskutsega poleks liitunud nii palju häid inimesi.

Nõnda ongi, aga Piia ja Alma olid algatajad, koondatajad ja korraldajad, kellega kaasa mindi, ja selle eest neid tänatigi.

Umbes samamoodi oli pea-aegu kõigi teiste nomineeritute (vt lähemalt nominentide tutvustust Raplamaa Sõnumite 10. detsembri numbrist). Siinkohal kordaks vaid mõnda väikese karikaga esile tõstetud tegu.

Näiteks raamatut „Maa sool“, kuhu Tiiu Laurimaa ettevõtmisel on koondatud endiste pedagoogide ja koolijuhtide mälestused endisaegsest koolist. Tiiu Laurimaa tunnistas tunnustust vastu võttes isegi, et ilmselt oligi viimane aeg selline töö ette võtta, sest mida aasta edasi, seda vähemaks jääb mäletajaid.

Või siis Kärü valla kultuuritöötaja Eva Seera suvealguse üleskutse süüdata 14. juunil, leinapäeval, Kärü eeskujul kogu maakonnas mälestusküünlaid. Järgijaid oli mitmes paigas ja järgmisel aastal on ehk veelgi enam. Kui me ise praegu oma minevikust ei räägi, siis ei tea järeltulijad sellest enam midagi.

Kindlasti väärib tähelepanu ka Kristiina Karivere algatatud „Väärt Raplamaa toote“ kampania ja kohalike toodete koondamine Raplas

Päevakangelasi Alma Linderit ja Piia Abelit raamistavad maavanem Tiit Leier (paremal) ning õhtut juhtinud RAEKi juhataja Janek Kadarik.

ühte poodi. Mõõdamannes olgu lisatud, et Kristiina ise oli uhke veel selle üle, et tuli tunnustusüritusele Märjamaa Käsitöökojas valmistatud kleidis, mida ehtis Mari-Liis Makuse käsitööna valmistatud pross. „Ka Raplamaa meistrid oskavad teha asju, mis piduliku sündmuse veel kaunimaks aitavad muuta,“ ütles ta.

Kuid tulgem kaugetelt radadelt tagasi Kohila mõisa. Aasta teo nominentide kogunemist aitas eriliseks ja ilusaks teha sinne koolipere. Laste ja õpetajate ühine mu-

sitseerimine tõi hubasesse mõisamajja koduselt õdusa jõulutunde ja tuletas Kadri Hundi kirjutatuna ning laste poolt laulduna meelde:

„Üksteist peab hoidma tuulte ja külma käest, armastus annab sooja südamele, mis on jääs...“

Künnivõistluste fanaatilisel toetajal Heino Laiapeal (vasakul) on Kaspar Järvalale üle anda kingitus.

Maavanema tunnuskirja on just kätte saanud „Väärt Raplamaa toote“ idee autor Kristiina Karivere.

RAEKi ettevõtluskonsultant Tatjana Schults (vasakul) õnnitleb Kärü Heade Tegude Muuseumi loojaid Aljona Suržikovat ja Sergei Trofimovit.

Fotod: JAAK KADARIK

Rumeenia & Moldova

Katrin Klaebo,
MTÜ Ettevõtlikud Naised Raplamaal

Idee algatas Moldova suursaadik Victor Guzun, kes külastas Rapla maakonda ning pakkus välja idee vahendada kogemusi ja otsida võimalikke uusi koostööpartnereid mõlemas riigis.

Partneriks sai Ialoveni rajoon Moldovas. Ialoveni asub pealinnast Chisinaust 30 km kaugusel. Elanikke on seal 100 000, ehk 129 inimest ruutkilomeetril. Üks linn, kuus valda, 18 küla, 70 järve. Ialoveni rajoon on nii nagu paljud teisedki piirkonnad põllumajanduslik piirkond, seal on tammemetsi, akaatsiaid, pärnasid, pappleid, palju põõsaid ja rohkelt ravimtaimi. Väga palju ajaloolisi mälestusmärke, kirikuid.

Nende suureks uhkuseks peetakse veinitööstust Milesti Mici, asutatud 1969. aastal, kuhu esimesel päeval meid kohe ka viidi.

Veinitööstus - hoolikalt hoitud saladus

Pärast hilist maandumist, pimeduses hotelli jõudmist ja kohalikega esimesi kontakte saime kohe aru, et inglise keelega pole suurt midagi peale hakata ning igaüks meist kaebas oma vene keele varud tagataskust välja. Arvutasime kiiresti kohaliku raha kurssi ning selgus, et nemad elavad imedemaal. Viie euroga saime lähedalasuvast poest nii mõndagi.

Esimese tööpäeva esimene kohustuslik kohtumine oli Ialoveni rajooni administratsiooni esindajatega. Kõik tegelinskid olid vuntsidega mehed, mehed kaelustasid ja kätlesid, minu ja Carmen poole vaid noogutati.

Pärast viisakusavaldusi, projekti tutvustust ja külakosti jagamist sõitsime **Milesti Mici** veinitehasesse, või õigemini direktori kabinetti. Jällegi vahetati viisakusi ning kuna rohkem kohalikke mehi läheduses ei viibinud, haarasin ma jutujärje ja küsitlesin veini eeliste kohta. Turundusväärtuslikku infot ma ei saanud.

Ettevõtte kuulub 100% riigile, on kuulutatud rahvuslikuks pärandiks ja seda kaitstakse kiivalt võõraste pilkude eest. Istandusi ega tööstust seestpoolt meile ei näidatud, kuid meid viidi veinikeldrisse/tunnelisse. Neis üle 50 km pikkustes tunnelites hoiustatakse 6 mln dekaliitrit veini. Tunnelid on kaevandatud maa alla 55-75 m sügavusele ning keskmine temperatuur on seal 10-12 C, niiskustase 85%. Veinisordid on Cabernet, Codru, Negru de Purcari, Traminer, Feteasca, Pinot, Sauvignon, Cahor,

Monicoli tehases. Kuivatatud ploomidel võetakse süda seest välja, ja mitte niisama, vaid stantsiga.

Foto: JANEK KADARIK

Eesti ja Moldova teevad koostööd ettevõtlushariduse edendamiseks

Gratiesti, Trandafirul Moldovei, Auriu.

Veinikeldrite pikkuse tõttu on nad märgitud Guinnessi rekordite raamatus 2007. a.

Tunnelid kasutatakse ka tsiviilkaitselisel otstarbel, st maavägede korral varjuvad inimesed tunnelitesse.

Pärast tunnelites seiklemist viidi meid küllaltki imposantsesse ja rustikaalsesse degustatsioonisaali. Arvasin, et nüüd natuke maitseme, aga võta näpust... veini juurde pakuti ka rikkalik lõunasöök, mis lõppes vahuveini paugutamise ja brändiga. Meeleolukat muusikat pakkus kohalik rahvamuusikaduo.

Reis jätkus **lütseumi Petre Stefanuca**, kus ootas meid särasilme naisdirektor ja klassitäis õpilasi, vanuses 16-17.

Tiit ja Janek tutvustasid Rapla maakonda, maakonna ettevõtteid ja tegevusi, Eero oli kohe sõiduvees ning jagas õpilastele loovuse ja äriideede arendamise grupitöö ülesanded kätte. Meie kõikide rõõmuks, särasid ka õpilaste silmad ning lõpuks selgus, et nii mõnigi suudab end väljendada inglise keeles ning on erinevatel perekondlikel põhjustel välismaal elanud.

Lapsed jätsid tõesti väga hea mulje!

Hilisõhtul tutvusime linna vaatamisväärsustega, meile tundmatu kuninga kujude ja parkidega. Selgus, et parimat kohvi saab pargis olevast automaadist 5 leiga. Hotellis pakutav hommikusöök ja kohv oli tõttõeldi väga kesine, kohvist jäin ma mitmel hommikul täiesti ilma. Aga see on nende arengukoht!

Pähkleid purustatakse käsitsi!

Järgmine päev algas tehases **MONICOL**, mis esindab kaubamärki **Fruit2Go**. Tegemist on kuivatatud puuvilja, pähklite ja likööri tootmise ettevõttega, mis privatiseeriti mõned aastad tagasi. Seal töötab 250 inimest. Kell 10 hommikul pakuti meile degusteerimiseks 40-kraadist alkoholi ning seejärel viidi kitlistatud tuurile tootmisruumidesse. Ausalt öelda olen veel tänaseni sellest šokeeritud. Võiks peaaegu öelda, et käisin tuuril üle-eelmises sajandis. Algas kõik hästi: pähklite kuivatusruumid, umbes sellised nagu Kalevis nähtud, ka lõhn enam-vähem sama, erinevad kuivatustsüklid, sellele järgnes kreeka pähklite purustamise kamber. Ettekujutamatu on see, et pähkleid purustatakse käsitsi. Lauakese peal

on haamer ning veel mingi väike seadeldis. Seda tööd teevad naised ja nende kuupalk on 220 eurot kuus!

Edasi läbivad pähklid nii elektroonilise kui ka naissilma, eraldatakse kõik liigne, sorteeritakse ja sorteeritakse, lõpuks kaalutakse ja pakendatakse. Pakend on ilus.

Järgnes gaasikamber. Selleks, et pähklites ja puuviljades leiduda võivad ussikesed ja putukad hävitada, hoitakse neid 3 päeva spetsiaalses gaasiga täidetud ruumis.

(Järg 16. lk)

Eesti ja Moldova teevad koostööd ettevõtlushariduse edendamiseks

Ruumidel oli silt, mis viitas USA abile.

Edasi liikusime ploomide juurde. Kuivatatud ploomid näevad fantastilised välja, paksud ja mahlased. Ja tõeliselt head! Aga neil võetakse ju süda seest välja, ja mitte niisama, vaid stantsiga. Ka mina proovisin seda, selgus, et tõenäoliselt mind ei palgataks, liiga keeruline... Raken-datekse tükitööd ja keskmine on ikka sinna 200 kanti kuus.

Saime ka tehase kõrvalt poest, mille nimi on ALIMENTARI, tehases toodetud kaupu kaasa osta. Hiljem selgus, et saime petta, sest linna poes oli sama asi 20 kohaliku ühiku võrra odavam.

Kaks naist veel ühendust ei tee

CRIS CROMATIC on ettevõtte, mis teeb Itaalia kõrgmoe brändidele nagu Armani, Dolce e Gabbana jne allhankeid. Tellija materjalist tehakse juurdelõikus, õmblus, pakkimine.

Naisettevõtjat Lidia Cosletit ei olnud kohal, kuid meid võttis vastu üliaktiivne ja sõbralik naisasetäitja. Ta teatas kohe, et ühtegi majandusnäitajat ta ei tea ja pildistada ei tohi ja mitte ühtegi eset, mis on tehases valmistatud, nad ise ei tohi ei kanda ega müüa. See polnud uudis, sest sellised lepingud kehtivad ka Euroopa Liidus.

Tehases töötab 500 naist. Masinad ja seadmed olid vanapoolsed, kasutatuna ostetud. Üldmulje oli siiski hea, kehtestatud on paindlik töögraafik - aluspalk pluss tükitöö. Ruumid olid korrastatud, puhtad. Minu küsimusele, mida nad oma töötajatele pakuvad peale teenimisvõimaluse, sain vastuseks, et näiteks emadele, kes soovivad tööle naasta enne lapse kolmeaastaseks saamist, makstakse kinni lapsehoidja. Mulle see meeldis. Masinate taga istuvad inimesed olid rõõmsate nägudega ja see ütleb nii mõndagi.

Ka järgmine naisettevõtja oli haigestunud ning tema asemel kohutus meiega abikaasa. Tegemist oli renoveeritud hotelliga. **Kompleks Codru** pakub abiellujatele pulmakorralduslikke ning ööbimisruume. Kõik toad oli hüpermööbeldatud ja kaheinimesevoodidega. Kulda ja karda oli rohkelt.

Selge on see, et need kaks naist Ialoveni ettevõtlike naiste ühendust ei asuta.

Muljetavaldav vs küsitav

Üheks reisi meeldejäavamaks ja muljetavaldavamaks osutus Ialoveni sotsiaalse ettevõtte **Floare de Circles** külastus. See MTÜ korraldab vaimupuudega inimeste tegevusi. Finantseeritud on tegevusi mitmetest rahvusvahelistest abiprojektidest, suurim annetaja on Austria. Tehakse koostööd ka Eestiga.

Vaimupuudega noored on välja õpetatud, neile on antud elementaarseid tööoskused ja on asutatud cateringi firma. Teenust müüvad nad välja, mis võimaldab osta uusi seadmeid ja vajaminevat tehnikat. Eesotsas

Kreeka pähkleid sorteerivad naised. Eraldatakse kõik liigne, sorteeritakse ja sorteeritakse, lõpuks kaalutakse ja pakendatakse.

Tõlk ja maavanem Tiit Leier tutvustamas Raplamaad ning Raplamaa ettevõtjaid.

Sergiu ja Tiit poseerimas Naabrivalve plakatitega. See algatus oli kohale jõudnud juba enne meie visiiti. Tegu on Moldova esimese sotsiaalse ettevõttega Floare de Circles.

on kolmekümnene ülitagasihoidlik noormees. Meile pakutud õhtusöök rääkis enda eest - pakutu oli maitsev ja ilusti serveeritud. Meid teenindas

üks nende hoolealustest ja tegi seda väga delikaatselt ja püüdlult.

Külastasime ka kohalikku Razeni vallavanemat Ion Cretut, kellele

andsime edasi tervitused Kohila vallavanemalt ning vallavanem omakorda jagas oma vaimustust Kohila noortest rahvatantsijatest, keda oodati sinna folklooriüritusele.

Suhteliselt arusaamatu oli Razeni **tehnikumi** külastus, kus pidi õpetatama telekommunikatsiooni ja postiteenuseid. Kohtumine leidis aset direktori kabinetis, näidati mõningaid õpikuid, räägiti, kui raske neil on, õpilased ei ole huvitatud õppetööst jne. Nurgas istus asetäitja, taas hilistes kuuekümnendates meesvunts. Õpilasi on selles koolis 55, inglise keelt ei räägi keegi. Lahkusime ka meie, sest elekter lahkus.

Külastasime **Konverentsikeskust**, mis pidi olema valmis 2014. a suveks, kuid ootamatult hanked võitnud ehitusettevõtte pankroti tõttu on valmimine hilinenud (Sic!). Uus ehitusettevõtte on lubanud töödega valmis jõuda detsembri lõpuks ja avada jõulude paiku. See on rahvusvaheline ühisprojekt ning ehitatakse niinimetatud "näidisena". Mitu sellist peaks veel kerkima ka Rumeeniasse ja Bulgaariasse. Ruutmeetrid paistis olevat kaunis palju, sinna tuleb neli suurt saali, 20 uut töökohta.

Meile arusaamatutel põhjustel oli tee sinna veel välja ehitamata, st kilomeetreid kaupa kruusateid. Meie küsimuse peale, miks see peab nii kaugel keskusest asuma, vastati, et maa on linna lähedal liiga kallis. Selle ehituse alune maa kuulub aga vallale.

Metallitööd Itaalia moodi

Kolmandal päeval jagunes delegatsioon kaheks – meespere läks tutvuma piirkonna edumeelseima metalliettevõttega **Industrial Manufacturing Group SRL**. Tegemist oli igati moodsa sisseseadega Itaalia kapitalil ja juhtimiskogemusel baseeruva ettevõttega. Edumeelsuse märgiks olid nii värskelt kätte saadud ISO juhtimiskvaliteeti kinnitav sertifikaat kui ka asjaolu, et enamik toodangut eksporditakse.

Kuivõrd ettevõtmise oli rajatud vanasse katlamajja alles 2008. aastal ja tootmine käivitus 2010. aastal, on imporditud oskusteabe ja juhtimiskultuuri mõjud ilmsed. Täna tekitab ettevõttes 28 töötajat, kellest mitmed on käinud Itaalias väljaõppel ja uued töötajad värvatakse tihti juba koolipingist. Hämmastav on siiski madal palgatase, mis jääb 270-400 euro vahele kuus, olles seega 3-5 korda madalam kui Eestis. Samas Moldova kontekstis on tegemist täiesti mõistliku palgaga, arvestades, et kohaliku omavalitsuse ametnikud teenivad tihti 200 eurost väiksemat töötasu.

Teiseks kokkusaamiseks oli kummalise algusega **ettevõtjatega kohtumine**, kuhu oli kohale kutsutud ligi paarkümmend ettevõtjat ja mõned kohaliku võimu esindajad. Kummaliseks tegi selle kohtumise kohalike komme viibida siseruumides ülerõivastes. Asusime seisukohale, et tegemist võib olla nende traditsiooniga tervitada selliselt sügist – soe suvi on läbi ja kütteperiood pole veel alanud...

Kohtumise alguses tutvustati taas Rapla maakonna ettevõtlust ja ka ettevõtjate ühenduste toimimise põhimõtteid Ettevõtlikud Naised Raplamaal näitel. Edasi jätkus juba suhteliselt vabas vormis erinevate vastastikutunde koostööhuvide kaardistamine. Esialgu tagasihoidlikust publikust sai ühtäkki elav ja aktiivselt oma valdkonda tutvustav seltskond. Viinamarjakasvatavast naisettevõtja kõrval oli ka näiteks vutikasvataja, kes värskelt alustanud ja soovib mõne aastaga kasvatada oma karja 300 linnult 5000-ni. Enim siiski avaldati soovi oma põllumajanduslikku toodangut ekspordida Eestisse või teistesse Euroopa riikidesse.

Naised ei ole meestega võrdsed

Minul ja Carmenil õnnestus läbi mitmete katsete kohtuda samal ajal Moldova naisorganisatsiooni "**Women Summit Moldova**" esinai-sega. Tegemist oli ülimalt meeldiva noore naisega, kes vabandas, et tal on kohutavalt kiire. Ta korraldab kahte suurüritust ning töötab samal ajal marketingi valdkonnas.

Põhimõtteliselt on neil sama rahastus, mis meil oli ca 10-15 aastat tagasi: Interreg jne. Korraldatakse kohtumisi, hommikukohvisid, ettevõtete ja naistegijate saavutuste tutvustusi. Neilgi on samad probleemid, mis meil. Naised, kes on pikalt olnud lastega kodus, ei saa tööle,

Milesti Mici maailma suurim maa-alune veinikelder, mis rajatud dolomiidi-kaevandusse.
Foto: Eero Elenurm ja Janek Kadarik

Arengukoostöö projekt

Projekti esitas Eero Elenurm, Sihtasutus Noored Teaduses ja Ettevõtluses. Rahastas Välisministeerium Eesti Arengukoostöö programmi raames.

Projekti osaliste eesmärk on ettevõtluse arendamine ja ettevõtlusteadlikkuse tõstmine Moldovas, andes sellega võimaluse riigi ettevõtlusaktiivsuse tõusuks ja majandusliku olukorra parandamiseks.

Grupp koosnes viiest inimesest - SA Noored Teaduses esindaja Eero Elenurm, Rapla maavanem Tiit Leier, RAEK-i juhataja Janek Kadarik, maavalitsuse arendusnõunik Carmen Ennulo ja Katrin Klaebo MTÜ-st Ettevõtlikud Naised Raplamaal. Ettevõtlikud Naised Raplamaal MTÜ kaasati projekti partnerina, kuna projekti üheks osaks on Moldova naiste teadlikkuse tõstmine ettevõtlusest ning ettevalmistamine ettevõtluse alustamiseks.

enesekindlus on kadunud, erialased oskused puuduvad.

Probleemiks, mida meil siiski ei ole, on see, et naisi ei võeta võrdsena. Ühiskond on vaid meestekeskne, seega on naisel oma ettevõtet luua

üliskeeruline. On mõned naised, kes tõusnud tuhande, need on kas majanduslikult iseseisvad või poliitiliselt meeste poolt manipuleeritud. Juhtivatel kohtadel on vaid mehed, viiekümnendates ja üle. Selles vald-

konnas on neil tõesti suur töö ära teha. Meie palgalõhe teema on selle valguses pisi.

Põldude vahel kohtusime naisettevõtja **Raisa Ghimpiga**. Sovjetiajal omale juba autode smugeldamise, toiduainete Venemaale vedamise, Peterburi turgudel kauplemisega jne raha teeninud viiskümmend pluss naisterahvas jättis ereda mulje. Ta ostis mõned aastad tagasi üles oma ümbruskonna põllud, kokku on seda 20 ha, kasvatab kultuurpõldmarju ning valmistab nendest tooteid. Kiirelt välimüügiks kohaldatud pinkidel oli tema toodete presentatsioon ja degusteerimine. Kõik tooted olid imehead: mahl, kangestatud mahl, moos, džemm ja vein. Kõik tooted maksid 2-3 euro ringis ja osutusid meie seas ülipopulaarseteks.

Poliitiliste võitluste tõmbetuules

Kogu külaskäigu ajal toitlustati meid lakkamatult ja rohkelt. Nädala lõpuks tundsin, et peab veidi tagasihoidlikumalt sööma. Ja jooma!

Kõikidel päevadel saatis meid äärmiselt kena ja tagasihoidlik reisisaatja Ana Ursu Costrovani ja inglise keele tõlk Corina Ersov. Anast ja Corinast saavad absoluutselt kindlasti tublid naisettevõtjad! Mine tea, võib-olla nad suudavad minult tulnud energiatulvas ka mõnda oma sõbrannat ergutada.

Igal kohtumisel oli kaasas ka kohaliku administratsiooni esindaja. Kuna nad olid kõik ühevanused ja ühte nägu, ei suuda ma enam meenutada, kes oli kes. Uskumatuna tundub see, et Moldovas ei räägita inglise keelt, peaaegu mitte kuskil. Reisi lõpuks küll selgus, et veidi räägib meie bussijuht, kel oli ka magistrikraad, kuid kes oma igapäevaelus veab/peab bussiettevõtet koos oma vennaga.

Tema vend on aga Molesti vallavanem, kes viis meid kohalikku kirikusse. Kirik oli ilus ja kulda täis, tagastati kogudusele 90-ndate alguses,

Vahepala: tualettruumid!

Kui jõudsimme taas Ialoveni kooli Olymp, tegi Eero juba oma säravat IT-teemalist esitlust. Esialgu oli kõik kena, kuni mul tuli soov külastada tualettruumi. Ma olin juba mõned korrad pidanud seda eelnevatel päevadel tegema, nii et suuri ootusi mul ei olnud. See, mis ma nägin, ei kannata trükimusta välja. Ma keeldusin sinna sisenemast ja tütarlaps, kes mind saatis, ei saanud minust aru. Siis ma tõsiselt vihastasin.

Kuidas on võimalik kooli trepikäsi puu valmistada rooste- teavast terasest, kõik aknad ja uksed vahetada plastiku vastu ning jätta tähelepanuta elementaarsed hügieenivajadused? Siin peab olema väga suur konflikt meie kultuuride vahel.

Remargi korras pean siiski märkima, et jutustades sellest selgast hiljem kodus nii emotsionaalselt, nagu vaid mina seda suudan, tuletas minu norrakast abikaasa meelde, kuidas meie tualetid nägid välja 23 aastat tagasi. Ka minul oli piinlik.

Aga Madagaskaril polegi tualette!

olles vahepeal kasutatud laohoonena ja lagastatud. Inimesed säilitasid kiriku varasid ja väärtuslikke esemeid nõukogude perioodil oma kodudes. Praegu on kogudus rohkearvuline, inimesed on taas läinud kiriku rüppe, mis on mõistetav, sest tegu on religioosse rahvaga.

Lõpetuseks võin öelda, et Moldova on maa täis võimalusi. Üksi ei tee siin kindlasti midagi, peaks kasutama kohalikku asjaajajat. Mina

naisettevõtjana ning ettevõtluse edendajana tahaksin näha naistes rohkem julgust ja pealehakkamist, välja rabelemist sajandeid kestnud meestekesksest maailmast. Siin oleks kindlasti asjakohane moodustada näiteks üks MTÜ Naised Moldovas, kus oleks võimalik saada erinevaid koolitusi ja nõustamist.

Poliitiliste võitluste tõmbetuules on naised jäänud tähelepanuta, võib-olla võtab riigi korrastamine veel palju aastakümneid aega. 30. novembril toimunud parlamendivalimistel võitsid Euroopa-meelsed jõud napilt Vene-meelseid. Alates 2006. aastast kehtib Venemaa kaubandusembargo, seoses sellega ei ole viimase 8 aasta jooksul suudetud tekkinud august välja rabeleda, uutele turgudele siseneda.

Aastakümneid Venemaa toiduliuks peetud Moldova on omadega ummikus, väga paljud ettevõtted on pankrotistunud või tõsistes makseraskustes.

Üks asi veel. Kuna ma olen looma-sõber ja töötanud vabatahtlikuna Maltal organisatsioonis RSPCA, (Inglismaa Juhtiv Kuninglik Loomakaitse Selts), mis kaitseb kõikide seaduslike vahenditega loomi julma kohtlemise eest, edendab headust, õpetab lastele loomadega ümberkäimist, siis mulle puutus teravalt silma, et ma ei näinud koeri ega kasse. Lõpuks ei pidanud ma vastu ja küsitlesin kohalikke. Selgus, et aasta tagasi püüti nad kõik kinni ja lasti maha. Ma nutsin...

Käesoleva projekti jätkuna võtame kevadel 2015 vastu 8 inimest Moldova Ialovani rajoonist. Õppereisi käigus Eestisse kohtuvad Moldova ettevõtlusühingute, hariduskorralduse eest vastutajad ja mittetulundusühenduste esindajad ka kohalike ettevõtlusorganisatsioonidega. Kindlasti kohtub ka Ettevõtlikud Naised Raplamaal esindus nende tublide inimestega, näitame neile meie fantastiliste naisettevõtjate saavutusi ja loodame, et sellest kasvab välja pikaajaline suhtlus ja teineteisel õppimine.

Kontrastidel külas

Iris Haiba,
reisiline Märjamaa vallast

Sügise hakul, kui rändlinnud asuvad lõunamaale lendama, tabab Raplamaa Partnerluskogu projekti-rahvast rännukihk. Sel aastal sõitis 43 raplamaalast ühte värskemasse Euroopa Liidu riiki, Rumeeniasse.

Esimestel aastatel korraldas Partnerluskogu õppereise vanadesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse, kus Leaderi programm oli juba aastaid töös olnud - Soome, Rootsi, Austria, Itaalia. Seejärel võtsime sihikule riigid, kellega meil on rohkem sarnasusi, et võrrelda, kuhu oleme jõudnud ühiselt positsioonilt startides. Sellised sihtkohad olid Ungari, Sloveenia, Läti, Leedu, Poola.

Nüüd oli aeg vaadata Rumeeniat, maad, millest suurt midagi ei tea. Loomulikult sähvas esimesena pähe

vampiirihärra Dracula (Bram Stokeri kirjanduslik tegelane, kes tegutses Transilvaanias), siis Moldova ja Rumeenia sugulus, diktaator Nicolae Ceausescu, riigi liitumine Euroopa Liiduga 2007. aastal. Geograafiastundidest meenusid veel Karpaadid, Doonau, Must meri.

Teadsime, et Leaderi programm käivitus neil alles mõni aasta tagasi ja seetõttu neil veel eriti palju objekte valmis ei ole, kuid lootsime õppida nende riigisistest ja EL-i regionaalarengu programmi projektide kogemusest.

Õppida sai terve pika teekonna, ka kannatlikkust, sest bussireis venis kavandatud pikemaks. Aeganõudvad olid söögipausid, seda suure grupi ning makseterminali tõrgete tõttu, aega kulus ka jalasirutuseks.

Aga seda ei osanud keegi ette näha, et aus ja ontlik buss otsustab keset Poolat töösuhte reisiseltskonnaga lõpetada. Õnneks olid meil grupis osavad mehed ja Poola piimakombinaadis tubli mehaanik. Buss sai korda ja teekond pooleteisttunnisest sundpausist hoolimata jätkuda.

Imepisikesed kirikud

Rumeenias olid meie võõrustajateks kolm Transilvaania tegevusgruppi: Lider Bistrita Nasaud, Lider Napoca Porolissum, Lider Cluj. Kõik nad olid elanike arvult võrreldavad meie Raplamaa Partnerluskoguga – tegevuspiirkonda kuulus 9-13 valda, elanike arv tegevusgrupis umbes 40 000 elanikku.

Eestis algas Leaderi tegevus 2006 ning esimesi taotlusi võtsime vastu 2009. aastal, Rumeenias algas Leaderi strateegiate koostamine 2009. aastal, seejärel valiti kahe vooru abil välja 163 tegevusgruppi, kes võisid toetusi jagama hakata. Eestis on praktiliselt kogu maapiirkond kaetud Leaderi tegevusgruppidega. (Järg 18. lk)

Vaade bussiaknast, teel aeti lambakarja.

Foto: KALEV KIVISTE

Kontrastidel külas

Reisieltskond grupipildil.

(Algas 17. lk)

Rumeenias on see näitaja aga 65%.

Võõrustajad kuulutasid taotlusvõrude välja 2013. aastal, seega polnud neil meile veel midagi näidata. Enamik objekte olid pooleli või polnud veel tööd pihta hakanud, sündmused olid juba lõppenud või polnud alanud. Aga neid kohti ja objekte, mille üle võõrustajad uhkust tunnevad ja mida on toetatud teistest programmidest, nägime küll.

Imeliseks elamuseks oli kultuuriväärtuste programmist toetust saanud puukirikute külastamine. Piirkonnas oli 26 mitme sajandi vanust puukirikut. Osa olid oma algses asukohas, osa toodud mägedest ilmastiku meelevallest ära orgu. Kirikud olid imepisikesed, ka kõige lühemal teel tuli kirikusse sisenemiseks sügavalt kummarduda. Kiriku seinad ja lagi olid kaetud freskodega, mis mõnes kirikus olid ideaalses seisukorras, mõnes osaliselt hävinenud. Üks kirik, mille sisseseade oli kõige paremini taastatud, asus mägedes imekauni kloostriga ühel, kus tutvustati kloostriloomisluu ning igapäevatoiminguid.

Rumeenia riigisisest programmist oli toetust saanud kohalik koduloomuuseum Rodnas, mille ekspositsiooni romaani keelte professorist giid entusiastlikult tutvustas. Lisaks külastasime kohalikku kirikut, mida ümbritses piirkonnale iseloomulikult kaitsev ringmüür koos kellatornidega.

Väga informatiivne oli Rodnei mägede rahvusparki tutvustav ettekanne. Fotode ja slaidiesitluse kaudu saime ülevaate rahvusparki völudest ning teostatud ja töösolevatest projektidest. Rõõmsat suminat tekitas infokild, et rahvusparki töökas meeskond on külastanud kolleegide meie naabruses Soomaal, samuti on Eesti vabatahtlikud siinses rahvusparkis abiks olnud.

Punamütsikese jälgedes

Rodnei mägede rahvusparki meeskond on teinud palju projekte noor-

tele, kus rahvusvahelistes laagrites on tutvustatud loodusuurimise erinevaid meetodeid. Koostöövõimalust Eestiga nähtigi rahvusvaheliste lastelaagrite korraldamisel.

Rahvusparki me piiratud aja tõttu ei jõudnud. Õnneks oli meie hotelli läheduses võimalik läbida väike matkarada, mis kasutas nutikalt ära reljeefset maastikku ning ammutas ainet Punamütsikese muinasjutust.

Nii oli võimalik seigelda Punamütsikese jälgedes tema kodutarest kuni vanaema majani. Teel oli jahimehe valvetorn, hundiga kohtumise paik, rippisillakesed üle orgude, puhkepaigakesed. Igas peatuspunktis oli infotahvilil lõiguke muinasjutust ning metsa all temaatilised keraamilised kujukesed – seened, hunt, vanaema. Punamütsike, tõsi küll, oli rohkem Lumivalgukese moodi, kuid arvatavasti kohalik keraamatööstus polnud Punamütsikese mudelit veel töösse lülitanud.

Tõdesime, et tegu on väga hea ideega ning seda on igati võimalik rakendada ka kodukohas. Kas loo teljeks on mõni muinasjutt või koha-

lik legend, see on teostaja otsustada. Loodetavasti tekib Raplamaale varsti selliseid rajakesi.

Külastatav piirkond tundus koosnevat nn elatustaludest, seega ei tekitanud imetust, kui kahes vallas tutvustati meile projektide toel valminud turuhooneid. Iara vallavanem tõdes, et elatustase on madal ja paljud külaelanikud elavad neljapäevade nimel, sest siis on turupäev. Turul realiseeritakse koduaia ja põlluande ning kohalikku käsitööd. Turuhoones oli eraldi sektsioon lihatoodetele, seega võib tõdeda, et euroseadused kehtivad täies ranguses ka Rumeenias.

Üks huvitav seik jäi silma Iara tänavatel. Nimelt oli mõne majanumbri kõrval pildike veeämbriga, mõnel hargiga. Kui vallavanemalt uurisime, millega tegu, selgitas ta, et nendes majades on vabatahtlikud tuletoorjud. Pildike viitab tuletoorjuja töö iseloomule – kes ajab tukke laiali, kes kustutab veega.

Ehedad elamused

Eheda elamusi pakkusid kohalikud rahvakultuurikandjad. Üheks

Rahvatantsijate näide, kuidas meestega ümber käia.

selliseks oli 70-aastane proua, kes peab väikeses külakeses kahte muuseumi. Suure tee ääres asus väike muuseumimajakake, kus eksponeeriti tema perekonna käsitööd, müüdi suveniire ja proua enda sisselauldud plaate kohalike rahvalauludega. Kui me palusime proual midagi laulda, teatas ta kavala näoga, et ta laulab küll, kuid teises muuseumis, mis asub 100 meetrit eemal.

Nii me siis patseerisime mööda küla – proua, kaks eestlasest külalist käevangus, ees ja ülejäänud reisieltskond riburadapidi järel – ligi kilomeeter mööda porist, lehmakookide ja hobusepabulatega rikastatud külateed tema kodumuuseumini. Aedades toimetasid kohalikud memmed ja taadid, kes võõramaalastele tervitusi hüüdsid, puuvilju pakkusid või lihtsalt uudishimulikult piidlesid.

Muuseum asus 90-aastases hoones, mis säilitas ühe perekonna eluolu. Aeg oleks kui eelmise sajandi algupoolde seisma jäänud. Proua täitis lõpuks ka lubaduse ning laulis hüvastijätuks oma kodutrepil kurba igatsuslaulu.

Gilau rahvamajas andis meile kontserdi kohalik rahvakultuuriansambel. Olime vaimustuses rahvatantsudest, kus noormeeste hüpped ja neidude kiljumine käisid laeni. Ilmselt kurdi helitehniku tõttu ülikõva muusika saatel lauldi ja tant-siti meile ette tempokas ja vaimustav programm. Lisaks Raplamaalt toodud kingitustele sai kollektiiv kutse ka Märjamaa folgile.

Sageli leidsin ennast Rumeeniat ja Eestit võrdlemas. Sealne vaesus ja kontrastid tuletasid meelde, et Eestis on hea elada. Rumeenia külates seisid kõrvuti ajahambast puretud väikesed taluhooned roosade luksuslike majadega, ühe hoovil seisis hobuvanker, teise õuel maastur. Tänaval jalutasid noored emad, kelle lai naeratus paljastas hambutud suud.

Teedel liikusid autod kõrvuti hobuvankrite ja jalgratastega, aasal tegi söögipeatust mustlaskaravan, jõed ja tänavääred olid palistatud prügiga, taamal kõrgusid kirkastes sügisvärvides Karpaatia mäed.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kes õppida tahab, see õpib igast hetkest.

Liikluses on palju hobuseid ja eesleid.

Pildike väikese puukiriku külastuselt.

Fotod: KALEV KIVISTE

KLICK

SINU DIGIPOOD

Muutke oma elu rikkalikumaks, lihtsamaks ja lõbusamaks!

Sony Xperia Z2

DIGI hinnang
★★★★★

4G	IP58 tolmu- ja veekindel	
5.2" 1080x1920	16GB	Quad-Core 2.3GHz
OS. Android 4.4.2.	15h 690h	163g

KUUMAKSE ALATES
12.51
399.-
~~699.-~~

-42%

Nutikas elu igaühe jaoks!

Samsung Galaxy Young 2

TASUTA
8GB mälukaart

59.-
~~99.-~~

3.5" 480x320	4GB	Cortex-A7 1GHz	OS. Android 4.4.2.	7h 250h	108g
------------------------	------------	-----------------------	---------------------------	----------------	-------------

Parim sülearvuti pakkumine!

15.6"	Intel Celeron N2640	Windows 8.1
4GB	1000GB	5:25
2,23kg		

HP Compaq 15
• WiFi • USB3.0 • Intel graafika
• 2xUSB2.0 • HDMI

8.67
269.-
~~399.-~~

Lihtne, võimas, kaunis.

ASUS ZenFone 5

6.6" 199.- 299.-	red dot award 2014 winner
Dual-Sim	CORNING Gorilla Glass
5" 1280x720	16GB
OS. Android 4.3.	145g

vaata lisaks: KLICK.ee/zenfone5

Võimsus ja kvaliteet stiilses kestas!

15.6" FULL HD	Intel Core i7 4510U	Windows 8.1
8GB	1000GB	Geforce 840M
2,4kg	6:00	

Lenovo Z50-70
• DVD-kirjutaja • 4GB graafikamälu • WiFi • Bluetooth 4.0
• 1xUSB3.0 • 2xUSB2.0 • HDMI • VGA
• Dolby Advanced V2 helisüsteem

22.83
749.-
~~999.-~~

Parim tahvelarvuti pakkumine!

Lenovo IdeaTab A3500-FL

OS. Android 4.2.2.	Quad-Core 1.3GHz	8GB	7" 800x1280	9h	320g
---------------------------	-------------------------	------------	-----------------------	-----------	-------------

Tee teoks oma unistus saada kopteripiloodiks!

R/J helikopter Syma S107G
29.90 59.90

• kopteri pikkus 22cm • metallraam • gürskoopiline stabilisaator • sisseehitatud aku • IR distantjuhitav, kuni 10m • saadaval punane, sinine või kollane

Eriti hea hinnaga iPhone!

Apple iPhone 4S

9.56 299.- 699.-	CORNING Gorilla Glass
3.5" 640x960	8GB
Cortex A9 1GHz	iOS 7
8h 200h	140g

Super hinnad!
Samsung telerid kuni -45%

32" 80cm	DVB T/C	USB VIDEO	A
7.43 227.- 419.-	SAMSUNG UE32EH4003		

www.klick.ee

TASUTA TRANSPORT AASTA LÕPUNI

Pakume 2014 aasta lõpuni kõigile e-poest tehtud tellimustele tasuta transporti.

Tähelepanu: Järelmaks on finantskohustus.

Enne järelmaksu lepingu sõlmimist tutvuge vastava teenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga. **UNO järelmaksu pakkujaks on Kaupmehe Järelmaks OÜ.** Krediidi kulukuse määr on 34.92% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, intressiga 15.4%, tagastamise tähtaeg 3 aastat, lepingutasu 24.9€.

Arvutus on ligikaudne ning võib erineda Teile pakutavatest tingimustest. Soovitame tutvuda järelmaksu infoga aadressil www.klick.ee/jarelmaks.

KLICK RAPLAS: Rappeli Keskus, Tallinna mnt. 4 (E-P 10-20) ☎ 6 668 174 | ✉ rapla@klick.ee

Süütasime kolmanda adventiküünla

Ene Kangur

Kellahääl kutsub õue, jõulurõõm tungib põue... 14. detsembril süüdati kõikjal kolmas adventiküünal, Jõgeval, külmapealinnas, kuulutati välja jõulurahu. Raikküla kultuurikeskuses korraldati memme-taadi jõulupäev.

Kolmanda adventiküünla süütas senioride klubi kõige auväärsem liige Erni Tammaru, kes saab detsembri lõpus juba 88. Mis sest, et aastad kaovad ja aeg läheb lennates – nii kõlas ühiselt kaunis sünnipäeva tervituslaul detsembrikuu sünnipäevalastele.

Rapla muusikakooli õpetaja Angela Katkosilt ja tema flöödiõpilased Aliis Siniroht, Hiie Münter, Angela Muddi, Pilleriin Saarepera, Kert Vahre esitasid soolopalu, duette, ansamblimängu, klaverisaade õpetaja Angelalt. Imelised flöödiviisid tungisid hinge. Kui esimese klassi poiss Kert mängis flööti suure enesekindluse

ja pühendumisega, ei tahtnud aplaus lõppeda. Õpetaja Angela teeb lastega tublit tööd, esinemisjulguse on ta lastesse sisse süstinud.

Laulsid veel Veiko ja Aliis Siniroht. Lummavalt kaunid jõuluviisid kõlasid isalt ja tütrelt. Need lummasid meid nii, et vist laulis kaasa saali suur jõulupuugi.

Kauni ja pika jõululaulu esitas flööditüdruk Angela Muddi. Toredaid jõulusalme tuli lastel kui varrukast.

Ja siis üllatused jõuluvana kingikotist, kinke tuli kõigil lunastada ikka salmi või lauluga. Villi Särekanno akordionil ja Veiko kitarri-ga, kõlas laul – ja kingipakid leidsid tee omaniku juurde.

Kontserdi teises osas kõlas flöödimäng saatemuusikaga CD-plaadilt. Veiko ja Aliisi *a capella* duett, ja tõeline jõulutunne oligi käes.

Mis saab olla kaunimat, kui jõulupäeval on koos lapsed, noored ja memmed-taadid – põlvkondade sidusus. Nii see Raikküla kultuurikeskuses just oligi.

Keskraamatukogu tunnustas

Inge Põlma

Maakonna raamatukogude töötajad kogunesid kolmapäeval, 10. detsembril keskraamatukogusse aasta viimasele ühisele seminarile. Aasta viimased kokkusaamised on ühtlasi aeg tunnustuse jagamiseks.

Keskraamatukogu juhataja Õie Paaslepp andis tänukirjad üle aasta raamatukoguhoidjale, Kehtna raamatukogu juhatajale Maie Kalmistele, kes on ühtlasi Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu auhinna aasta maaraamatukoguhoidja 2014 Raplamaa nominent.

Raamatukogude sõbra tänukirja pälvis Raplamaa Sõnumid raamatukogude tegevuse kajastamise eest.

Keskraamatukogu tänas ka oma tublisid töötajaid. Tiina Talvetit, Kaja Tammarit ja Tiina Jürgensit tänati selle töö eest, mida nad teevad maakonna raamatukoguhoidjaile uue kirjanduse tutvustamisel. Eri-

Päkapiku toodud järjehoidjaid valivad Kodila raamatukogu juhataja Aili Erm ja Rapla keskraamatukogu pearaamatukoguhoidja Katrin Niklus.

Foto: JAAK KADARIK

ti väiksema eelarvega kogudel aitab selline vahetu lugemismulje põhjal tehtud soovitus otsustada, mida osta. Kristel Murelit ja Ingrid Tederit tänati kooliõpilastele suunatud suvelugemise programmi juh-

timise eest. Tänavu toimus see teist aastat ja esimest korda üle kogu maakonna. Infotöötaja Katrin Grichin pälvis tänu raamatukogudevahelise infolehe modereerimise eest. Efektse ja igati sobilikult

jõulukingituse said aga kõik raamatukogud. Päkapikuks oli Järlepa raamatukogu juhataja Evi Toomi, kes oli kudunud iga raamatukogu jaoks nimelise korjatud kirjaga vöö tehnikas järjehoidja.

Pärastlõunal olid kirjastused oma müügiletid üles seadnud ja iga raamatukogu külastaja võis sealt üht-teist huvitavat omandada.

Foto: SIIM SOLMAN

Raamatukogus oli koduloopäev

Tõnis Tõnisson

4. detsembril oli Rapla keskraamatukogus järjekordne, nüüd siis juba kuues koduloopäev, kus tutvustati maakonna kaugemat ja lähemat mineviku kajastavat kirjavara.

Oma tegemisi tutvustasid Sirje Endre, kirjastuse SE&JS üks asutajaid ja omanikke, Margus Lattik (kirjanikuni-

mega Mathura) kirjastuse Allikaäärne esindajana ja Armar Paidla kirjastusest Rajakaar. Lisaks neile rääkisid Märjamaa valla kultuuri- ja haridusnõunik Tõnu Mesila Märjamaa piirkonna ajalugu tutvustavast kogumikust „Märjamaa 650“, Tiit Uus just trükikojast saabunud raamatust „Käru vald – piirivald“ ja juba aastaid Raplamaa olu-

lisemaid sündmusi videosse koguv Aare Hindremäe.

Juba pärastlõunal olid kirjastused oma müügiletid üles seadnud ja iga raamatukogu külastaja võis sealt üht-teist huvitavat omandada. Lisaks oli Rajakaar selleks päevaks kokku pannud ülevaatenäituse teostest, mis nende kirjastamise kaudu lugejateni jõudnud.

Täna õhtul esinevad Rapla kirikus noortekollektiivid

Katri Reinsalu

Täna õhtul kogunevad noortekollektiivid Rapla kirikus traditsioonilisele kontserdile - tänavu möödub esimesest kontserdist juba 20 aastat.

Kõik sai alguse Rapla ühisgümnaasiumi Riinimanda koori ja Rapla laulustuudio Piigade Bande ühisest adventiaja kontserdist Rapla kirikus aastaid tagasi. Aja möödudes on kollektiive nimekirja jõudsalt lisandunud. Esinevad maakondlikud kollektiivid: poistekoor, noorte meeste koor, noorte puhkpilliorkester. Kaunite helidega kostitavad kuulajaid ka Rapla ühisgümnaasiumi käsikellad ja Angela flöödid ning Vesiroosi gümnaasiumi noorte- ja lastekoor.

Rapla laulustuudio õpetaja ja juhataja Thea Paluoja meenutab, et esimese kontserdi jaoks tehti eraldi laagreid ja

püüti teha muusikat, millega nad ei olnud varem väga palju kokku puutunud.

„Olime ise nooremad, jaksasime rohkem ja lapsed ei olnud veel „nutist“ midagi kuulnud. Vaba aeg kuulus suhtlemisele ja muidugi naermisele. Eks otsime praegugi seda miskit taga, mis aeg-ajalt ka vilksatab. Olen õnnelik, et seni on õnnestunud neid kontserte ikka Urve ja Aire vedamisel korraldada - see hetk, kui suur koor on laval, unub kogu reaalse maailma. Aukartus kiriku ja kõiksuse ees liidab need noored ja meid üheks tervikuks. Ja taas tundub hetkeks, et „nuti“ on veel välja mõtlemata,“ ütleb Thea.

Aire Mürsepp aitab jõulukontserti korraldada juba viieteistkümnendat aastat. „Mulle meeldivad lapsed ja noored ja eriti muusikat armastavad noored. Pärast pikka kontserti näha sellist hulka rõõmsameelseid, aktiivseid ja tegusaid noori – see on puhas rõõm, millest saan ise suure portsu energiat. Nähes dirigentide kontserdijärgset pingelangust, nende rahulolu õnnestunud kontserdist, tunnetan nende

soojust ja tänu tehtud töö eest. See on päev, millest algavad jõulud,“ ütleb Aire.

Dirigent ja Märjamaa muusika- ja kunstikooli direktor Maiu Linnamägi nendib, et on kutse kontserdil osaleda rõõmsameelselt vastu võtnud. Tingimused pillimängijatest laste jaoks on kirikus küll veidi ektreemsed. Külma ruum koos külmade metallist pillidega on omajagu katsu-mus. See kõik on aga ületatav ning on pakkunud noortele pillimängijatele võimalust kohaneda.

Oma abistava käe on ulatanud Rapla kogudus koos õpetaja Mihkel Kukega ning erakordselt heatahtliku ja töökana on korralduse juures abiks olnud Ringo Lemberg.

„Neil kontserditel on sündinud palju ilu ja ühishingamist – põlistub midagi, mis on oluline ja aitab puhastada saastavatest pisiasjadest,“ kirjeldab kontserte Urve Uusberg.

„Aastaid on just selle kontserdi ajal tekkinud tõeline jõulutunne. Tore on vähemalt kord aastas näha nii palju erinevaid lapsi koos musitseerimas,“ lisab flöödiõpetaja Angela Katkosilt.

Kaiu pildid jõudsid kaante vahele

Siim Jõgis

Rapla fotoklubi esitles värskelt ilmunud raamatut „Fotopäevad Raplamaa veerel“, milles on kokku kogutud pildid Kaiu vallast viie aasta lõikes.

Rapla fotoklubi on käinud Kaiu valda pildistamas aastatel 1988; 2004; 2007; 2011 ja 2014. Nendest retkedest pärinevadki pildid raamatus, mida 10. detsembril esitleti Vahastus Trehvamise Tares.

Teose väljaandmise eestvedaja oli Kalev Kiviste. „Süda jäi rahule kaks nädalat enne esitlust, kui ma raamatud kätte sain,“ rääkis ta. Kõige raskem oli tema sõnul saladuse hoidmine – enne esitlust ei näinud raamatuid keegi peale Kiviste enda. Isegi mitte tema abikaasa ega teised fotograafid.

„Täna oli tõeline avamine ja kõigil oli ohhoo-efekt,“ rääkis Kiviste. Kuigi teose pildid pärinevad viiest aastast, algas tõsisem töö nende koondamisel ühte raamatusse tänavu kevadel. Samas rääkis Kiviste, et juba 2004. aastal küsiti te-

Trükilõhnalised raamatud.

malt, mis neist piltidest saab. Ka 2012. aastal kerkis üles idee koondada Kaiu fotopäevade pildid ühte raamatusse, ent siis otsustati Kiviste sõnul oodata veel kaks aastat. Tänavu täitus kümme aastat nii teisest Kaiu fotopäevast kui ka Eesti liitumisest Euroopa Liiduga.

Piltide valimisel raamatusse oli Kiviste sõnul eesmärk, et kajastatud saaksid erinevad piirkonnad. Pilte on nii Kaiust, Kuimetsast kui ka Vahastust. Oluline oli tema sõnul tähelepanu pöörata ka erinevatele tegevusvaldkondadele.

„Raamatus on pilte tööstusest, põllumajandusest, lasteaedadest, koolist, hoolde-

kodust, rallist ja spordivõistlustest,“ loetles Kiviste. Mõned on tema sõnul ka lihtsalt meeleolupildid, kus on ilus muster või ilusad värvid.

Raamatust leiab ka fotosid, kus on pildistatud sama kohta eri aastatel. Nõnda antakse edasi, kuidas on Kaiu vald aja jooksul muutunud. Näiteks on fotograaf pildistanud lagunevat maja 2004. aastal. Samast kohast on ta pildi teinud ka kõikidel järgnevatel fotopäevadel, aga siis on hoonest jäänud püsti kõigest korsten.

Kiviste ise on osalenud neljal Kaiu fotopäeval. Ainsana ei olnud ta kohal esimesel üritusel 1988. aastal. Kokku on

Fotoraamatu väljaandmise eestvedaja oli Kalev Kiviste.

Fotod: JAAK KADARIK

teose kaante vahel kahekümne ühe fotograafi pildid. Kolmapäevasel avaüritusel oli kohal kaks meest, kes on osalenud kõigil viiel fotopäeval. Need olid Taimo Tammik ja Kaido Haagen. Raamatu esikaant kaunistab fotograaf Kaido Haageni pilt Viirika külast, mille ta tegi käesoleval aastal. Tegemist on hääbunud külaga, millest on järel vaid varemed.

Haagen rääkis, et kui Rapla fotoklubi 1988. aastal esimest korda Kaiut pildistamas käis, oli see ühekordne üritus. „Ma jõudsin vahepeal esimese fotopäeva ära unustada, aga kui Kiviste teema uuesti üles võttis, tundus see tore idee-na,“ rääkis Haagen.

Raamatus ei ole ühtegi pilti lavastatud ning seetõttu on teos Haageni sõnul küllaltki adekvaatne pilt kogu ümbruskonna arengust.

Kogu ettevõtmise tuum on Haageni sõnul see, et fotopäevade sihtkohaks pole valitud kuulsat ega märkimisväärt paika, vaid üks vald Rapla maakonna piirilt. Raamatut osta ei saa. Tiraaž on 300 ning ükski neist müügiks mõeldud ei ole. Iga fotograaf sai nii mitu teost, kui paljudel fotopäevadel ta osales. Näiteks Tammik ja Haagen said viis raamatut, teised vähem.

Järvakandi segakoor tähistas 110. tegevusaastat

Einvald Nõulik,

Järvakandi kodulooürija
Merike Rego, Järvakandi kultuurihalli kunstiline juht
Tiia Hansar, Järvakandi kultuurihalli juhataja

6. detsembril tähistas Järvakandi segakoor auväärset 110. tegevusaastat piduliku kontserdiga.

Sissejuhatuseks nägi publik slaidikava „Ühest juubelist teise“, kus kajastusid kooriliikmete viie viimase aasta vahvad tegemised ja emotsioonid nii lavalaudadel kui ka väljaspool esinemisi.

Koori staažikamad liikmed kandsid sisse segakoori lipu, lauldi avamato ja kontsert algas. Sellel kontserdil kõlasid koori esituses neile armsaks saanud laulud, mille vahele oli põimitud tekste nii koori ajaloost kui ka tänapäevast. Vaatamata kauaaegsele tegutsemisele on segakoor üks aktiivsemaid taidluskollektiive

Järvakandi kultuurihallis.

2000. aastast, kui koori asus juhatama Heldi Tagel, on esinenud kokku 168 korral. Ette on kantud 210 laulu. Koor on osa võtnud lauluettevõtmistest Raplas, Eidaperes, Kehtnas, Valgus, Kohilas, Riisiperes, Paides, Rocca al Mares, Mahtaras, Märjamaal, Tallinnas. Juba kaheksal korral on osa võetud ka Järvamaa Kabala laulupäevast. Eesti Segakooride Liidu liikmena on osaletud laulupäevadel Alatskivil, Toilas, Türil, Moostes, Elvas. Heldi Tageli juhatamise ajal on osaletud kahel üldlaulupeol – aastatel 2004 ja 2009.

Koor ei ole puudunud üheltki Rapla maakonna laulu- ja tantsumoosikontserdil, samuti memme-taadi suvepidudel. Traditsiooniks on saanud iga hooaja lõpus kevadkontsert. Osaletakse alati aktiivselt kultuurihalli tegemistes. Viimane suurem tore sündmus oli segakooril osalemine vabaõhuetenduses „Meil Jerwencatos III“.

Ühel Rabarocki aastal osales koor ka ingliskeelses videoklipis, mida näidati televisioonis

Kontserdil kõlasid koori esituses neile armsaks saanud laulud.

Foto: JAAK KADARIK

festivali reklaamimisel.

Praegu on segakooris 24 lauljat: 11 meest ja 13 naist. Koori noorim laulja on 51 ja vanim 85-aastane. Keskmise

vanus seega 74,63 aastat!

Eesti Segakooride Liidu tänukirjaga tänati Helvi Maalikut ja Linda Villidot, kellel on kogunenud 65 lauluaastat,

samuti Aleksander Maalikut, kes on kooris laulnud 64 aastat. Kuid staažikaid lauljaid on teisigi - Ants Sepp 59 aastat, Lehti Lepp ja Eha Saar 56

aastat jt. Segakoori koorivalem on Einu Endrekson, kes on selles ametis olnud juba 34 aastat. Koori president on Valdek Tomson.

Järvakandi segakooril on olnud mitmeid sõpruskoore. Unustamatud on ajad, kui toimusid vastastikused kontsertreisid Läti kooridega. Peole oli kutsutud aga segakoor Videvik (juh Vake Sam) Tallinnast Salme kultuurikeskusest, kellega sõprusidemed on tänaseni säilinud. Juubelikontserdil olid kaastegevad nii Videvik kui ka Järvakandi meesansambel Viisitiim (juh Heldi Tagel), samuti Järvakandi Pauluse koguduse naisansambel (juh Eha Teras). Segakoori solist oli Ants Sepp.

Kontserdi lõpetuseks kõlas kooride ühislauluna „Ta lendab mesipuu poole“. See ühteliitne laul pani publiku lausa püsti tõusma ja aplaus ei tahtnud lõppeda. Ka Järvakandi segakoor on nagu ühte hoidev pere, kellele rohked õnnitlejad veel palju toreid lauluaastaid soovisid.

Juristi nõuanne

Töötaja peab täitma vaid neid tööülesandeid, mis on töölepingus kokku lepitud või tulenevad töö laadist

Töötaja küsimus: Minu ametijuhendis on punkt, et lisaks seal loetletud tööülesannetele on kohustus täita otsese juhi poolt antavaid ühekordseid tööülesandeid. Kas see tähendab, et vahetusmeister võib nõuda minult igasuguste jooksvate tööde tegemist?

Tööinspektsiooni tööinspektor-jurist Ülle Mustkivi vastab: Selline sõnastus ei tähenda kindlasti, et töötaja peab täitma kõiki otsese tööjuhi korraldusi, vaid tööandja saab nõuda üksnes nende töökohustuste täitmist, mis on töölepingus kokku lepitud või mis tulenevad töö laadist.

Töölepingu seaduse (TLS) § 5 lõike 1 punkt 3 kohustab tööandjat teavitama töötajat tehtavatest tööülesannetest, mis võivad näiteks olla kirjas töölepingus või töölepingu juurde lisana kuuluvas ametijuhendis. Tööülesannete kirjeldus peab olema piisavalt selge ja mõlemale poolele üheselt arusaadav. Töölepingus kokkulepitud tingimused on muudetavad üksnes poolte kokkuleppel.

TLS § 15 lg 2 p-d 1-3 näevad

ette töötaja põhilised töökohustused, st töö tegemise kokkulepitud tingimustel ning tööandja korralduste täitmise.

Töötaja peab lisaks kokkulepitud tööülesannetele täitma ka töö iseloomust tulenevaid kohustusi. Nt ei pea tööandja lisama juristi lepingusse kohustust olla kursis seadusandluse muudatustega, kuna selline kohustus tuleneb juba töö laadist.

Töösuhte käigus on tööandjal õigus nõuda töötajalt just sellist tööd, nagu tööülesannete kirjelduses on kokku lepitud (TLS § 17 lg 1) ja töötaja ei ole kohustatud tegema muud tööd (v.a juhul, kui ülesande/korralduse täitmine tulenes hädavajadusest (TLS § 17 lg 4), s.o olukorras, kus on tõsine oht tööandja

varale või muule hüvele kahju tekkimiseks).

Seega, kui otsene tööjuht annab korraldusi, mis ei tulene töölepingust, siis tuleb hinnata, kas tegemist on töötaja töö iseloomust tuleneva korraldusega või mitte. Kui töötaja leiab, et otsese juhi poolt antavad ülesanded ei ole seotud tavapärase tööülesannetega, siis on õigus nende täitmisest keelduda.

Kuna erimeelsused on tekkinud otsese tööjuhiga, soovitan pöörduda edasiste arusaamatuste vältimiseks tööandja poole ja paluda täpsustada Teie poolt täidetavad tööülesanded. Nimelt kohustab TLS § 5 lõige 2 tööandjat esitama töölepingu andmed (sh tööülesanded) heauskelt, selgelt ja arusaadavalt. Andmed tuleb sõnastada viisil, mis võimaldab töötajal neist üheselt aru saada.

Töösuhtes tekkinud eriarvamused tuleks proovida lahendada esmalt poolte läbirääkimiste käigus ja kui see tulemusi ei anna, saab oma õiguste kaitseks pöörduda tööväidlusorganisse.

Kuidas värvata jõuludeks abilisi ehk mis tagab lühiajaliste töötajate värbamisel edu?

Kei Karlson,
GoWorkaBit kaasasutaja

Juhtidel, kelle ettevõtetes on jõulude ja aastavahetuse ajal töökoormus tavalisest oluliselt suurem, ei ole jõulud rahulikud, vaid kujunevad tavaliselt kohutavaks mõlluks ja stressiallikaks.

Nad on tänaseks ilmselt uuendanud oma rahustite retsepti, registreerinud end jooga tundidesse ja tühistanud lähinädalatel kõik kohtumised oma sõpradega. Noh, ilmselt ka perega... Sest kuidagi tuleb see möll üle elada.

Kui olen küsinud sellises olukorras olevatelt juhtidelt, miks nad ometi endale selleks ajaks rohkem inimesi tööle ei võta, toovad nad tihtipeale põhjusteks liigse aja, mis kulub värbamisele, ja oskamatus teha kiiresti õigeid valikuid. Kui pole aega pikaks ja põhjalikuks värbamisprotsessiks, kuidas olla kindel, et abilised hästi hakkama saavad ja hoopis tööd juurde ei tekita?

Kogemuse põhjal võime täna öelda, milliseid oskuseid ja omadusi abilisi värvates silmas tuleks pidada. Lisaks meie kogemusele on sarnased tulemused saadud tihti lihtsamatel ametikohtadel projek-

tipõhist tööjõudu kasutavaid ettevõtteid uurides.

Ja kui arvasite, et edu lühiajaliste projektide puhul tagab eelnev kogemus või erialane haridus, siis tegelikult see alati nii ei ole.

Oskused ja omadused, mida silmas pidada

225 ettevõtte seas läbi viidud uuring näitas, et parima tulemuse saavutavad need lühiajalised töötajad, kellel on keskmisest parem **suhtlemisoskus**. Nad julgevad ise küsida olulised asjad tööga alustades üle, et võimalikult kiiresti ametisse sisse elada ja enda ülesandest aru saada. Õnneks ei ole suhtlemisoskuse headuse hindamiseks vaja kasutada keerulisi teste ja pikka värbamisprotsessi. Piisab telefoni- või Skype'i kõnest.

Teine oluline edufaktor on **positiivne hoiak**. 95% küsitletud ettevõtetest tõdes, et see faktor on üks olulisemaid edukalt hakkama saamise eeldusi. Seda, millise hoiakuga inimene tööle tuleb, saab tihti välja lugeda tema motivatsiooni ja põhjusest, miks ta seda tööd teha tahab.

Positiivset hoiakut ei tasu oodata, kui on teada, et töötaja tuleb seda tööd tegema vaid seepärast, et ta vajab raha ja

tema jaoks ei ole üldse oluline, mida ta selleks tegema peab. Kui töö sisu ei paku vähimatki huvi, siis on suur tõenäosus, et sellel töötajal teie juures silm ei sära ja ta endast 100% ei anna. Motiveeritud ja särasilmne töötaja loob seevastu positiivse õhkkonna kogu ettevõttes ja peegeldab seda klientidele.

Kolmas oluline näitaja on **muutustega toime tulemise võime**. Selles osas on hea teada, et üldiselt on noored väga head muutustega kohanejad. Kuna Y generatsioon peab kogemuste hankimist väga oluliseks, on nad harjunud erinevate olukordadega toime tulema ja kiiresti kohanema.

Ja kui juba on teemaks jõulud, siis miks mitte kinkida mõnele noorele veel enne jõule üks tore töökogemus ja võimalus teenida pühadeks taskuraha.

Milliseid kanaleid pidi selle nooreni jõuda? Tänaval tunneb aktiivse ja positiivse hoiakuga noore ära säravate silmade ja laia naeratuse järgi. Aga ehk on mõistlikum kasutada siiski kanaleid, mis just noorte värbamiseks mõeldud. Olgu need siis ülikoolide karjääriteenistused või spetsiaalselt loodud veebilehed.

kei@goworkabit.ee

www.tootukassa.ee Tootukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 16.12. 2014

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
Müüja	1	Kohila alev
Karjak-söötja	1	Inglise küla
Müüja-klienditeenindaja	1	Rapla linn
Tootmistöötaja	1	Kohila alev
Puidutöötlemisseadmete operaator	1	Iira küla
Tootmistöötaja	1	Kivi-Vigala
Konstrueerija	1	Rapla linn
Hooldaja-koristaja	1	Tolli küla
Rataslaaduri juht	1	Kohila alev
Õmbleja	2	Rapla linn
Automaaler	1	Prillimäe alevik
Paberilõikamismasina juht	1	Kohila alev
Pakkija	2	Kohila alev
Müüja (põhikohaga töötajate asendamine)	1	Kohila alev
Müüja-klienditeenindaja	1	Alu alevik
Tisler	1	Rapla linn
Kokk	1	Rapla linn
VK võrguoperaator	1	Märjamaa alev
Klienditeenindaja	2	Rapla lin

Lisainfot tööpakkumiste kohta leiate tootukassa iseteenindusportaalist: <https://iseteenindus.tootukassa.ee>.

Hinnavõrdlus

Sinepine seapraad

Katri Reinsalu

Jõulud ja seapraad on kaks märksõna, mis üksteist kahtlemata täiendavad. Vähem vilunud kokad saavad aegsasti võimaluse veel enne jõuluõhtut katsetada, kuidas liha kõige paremini välja kukub. Sel korral pakume üht traditsioonilist seaprae retsepti, milles kasutatakse vaid käputäit koostisosi. Lisaks aitab küpsetuskoti kasutamine hiljem suuremast nõudepesust pääseda.

Meie kaubandusvõrgus on väga lai valik erinevat sealiha. See tähendab, et kliendil on võimalus endale just see meelepärane tükk valida. Teiselt poolt tähendab see, et hinnad varieeruvad võrdlemisi laias vahemikus.

Vaja läheb: 1 kg sealiha - sea tagaosa välistükk kamara, 2 sl sinepit, 1 sl mett, 1 tl soola, 1 tl purustatud musta pipart

Tee nii: Sega sinep, mesi, sool ja pipar omavahel ning hõõru lihale. Pane liha küps-

tuskotti ning paariks tunniks jahedasse maitsestuma. Küpseta küpsetuskotis eelkuumutatud 150-kraadises ahjus umbes 1 tund või senikaua, kuni liha sisetemperatuur on umbes 75 kraadi.

Allikas:
www.nami-nami.ee

Talupoest saab Rey mitterasvase sealiha tagatüki kilohinnaga 5,98 €.

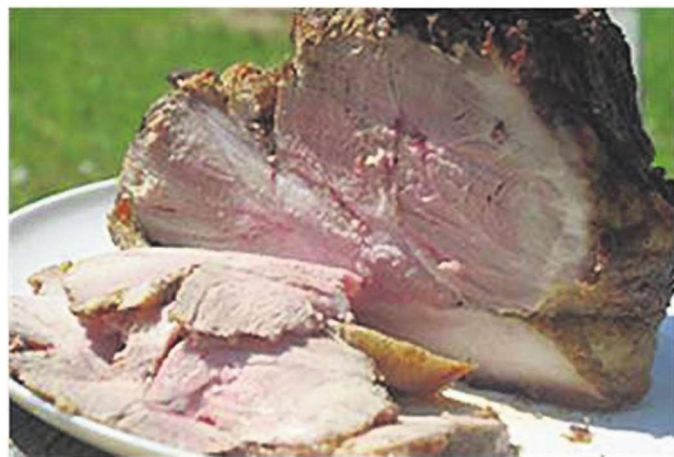

Foto: www.nami-nami.ee

	Sealiha	Sinep (Põltsamaa, 65 g)	Pipar (Santa Maria, 16 g)	Sool (1 kg)
Rapla Konsum	2,79	0,72	0,60	0,35
Rapla Karman	3,95* (4,29)	0,79	0,62	0,32
Selver	4,09* (4,99)	0,79	0,59	0,34
Ristiku pood	-	0,75	0,69	0,38
Rapla Säätumarket	3,89	0,69	0,55	0,35
Maxima	2,79* (3,69)	0,69	0,59	0,34

*soodushind

Hinnad seisuga 16. detsember 2014

Kuuseehted Atla moodi

Haldi Ellam

Atla mõis on juba jõuludeks valmis! Mõisa saalis seisab ehitud jõulupuu, mis on kõiksugu omapäraseid ehteid täis.

Kunstikust mõisaproua Kristel Luige on omapärasemaid kuuseehteid siit-sealt ostnud, osa aga koos tütrega ise valmis teinud. Kristel nõustus oma ideid ja ehte meisterdamise nippe ka lugejatega jagama.

Jõulutoimetustega soovitab Kristel juba enne detsembrikuud alustada, sest jõulukuul on selleks raskem aega leida.

Kastanitest kuuseeheteks läheb vaja

kastaneid – mida niiskemad, seda paremad. Kuivad kastanid on kõvad ja keerulisemad töödelda; rohelist traati; puidust hambatikke; peenikest paela; rohelist laiemat paela; valget ja punast värvi (sprei); soovi korral hõbedast või kuldset värvi; musta pipart, musta markerit, naasklit, PVA liimi, traadi lõikamiseks tange, mõned pesulõksud, sulgi.

Lumememm

Kõigepealt laota kastanid suurele paberile ja värvi spreivärviga (soovitavalt õues) üle ja lase kuivada. Seejärel tee naaskliga ettevaatlikult kastanitesse augud. Kolme kastaniga lumemme jaoks tee auk läbi kahest kastanist ja kolmandale vaid poole peale, et alumine osa jääks terveks. Ühele kastanile tee külge peale ka nina jaoks auk.

Tee proov: ühenda kolm kastanit tikuga ja murra ülejääv ots ära. Võid seda hiljem nina jaoks kasutada. Võta taas lahti. Kasta hambatik liimi sisse ja seejärel kolmanda kastani sisse, tikk uuesti liimi sisse ja järgmised kaks kastanit tiku otsa. Lõika riputamisaasaks tükk

traati, kujunda ümaraks ning pista mõlemad otsad korraka liimi sisse ning torka pealmise kastani auku. Pista liimine tikuots ninaks.

Liimi musta pipra terad silmadeks ja nõõpideks, joonista markeriga suu. Kui lumememm on päeva kuivanud, pista pael läbi metallaasa ja riputa kuuse otsa.

Kirsid

Värvi kastanimunad spreivärviga punaseks. Tee kahte kastanisse pooleldi läbivad augud, võta roheline traat, murra V-tähe kujuliseks, kasta mõlemad otsad liimi sisse ning pista kastanite aukudesse. Lase kuivada. Seo ülemisse otsa roheline siidipael lehti meenutavaks lipsuks. Seda ehet on lastel mugav kuuse külge panna. Kui on aga soovi, võib riputamiseks ka paela panna.

Linnud

Püüa leida erinevas suuruses kastanid, millest väiksemast tee pea, suuremast linnu keha. Tee linnu kehaosale naaskliga üks auk ühendamiseks ja rohkem auke sulgede kinnitamiseks. Peaosale tee augud nokaks ja alumise osaga ühendamiseks. Kasta sulgede otsad liimi sisse ja suru kastani aukudesse. Kinnita peale ühest kahest tikuotsast nokk ning kinnita pea keha külge. Liimi või joonista ka silmad. Liimi lind pesulõksu külge, millega saad ehte kuuseoksa külge kinnitada.

Samamoodi saab erinevaid värve kasutades meisterdada erinevaid esemeid ja loomi nagu jäneseid, siile jne. Tuleb vaid jälgida seda, et kastanimune liiga palju ei saaks ja ehte liiga raskeks ei muutuks.

Kastaniehete säilitamiseks soovitab Kristel kasutada plekkpurki, et hiired vahepeal ehteid nahka ei saaks panna.

Meeldivat meisterdamist!

Ehteis kuusepuu Atla mõisas.

Fotod: HALDI ELLAM

Kuusekaunistuseks sobivad ideaalselt ka kirjud käpikud.

Lõbus lumememm.

Kastanitest valmistatud kirsid.

Linnukese saab pesulõksuga kuuseoksa külge kinnitada.

Koolisport

Korvpallivõistlusel oli vähe osavõtjaid

Laine Rökk

Koolinoorte 5.-7. klasside korvpallivõistlustel osales põhikoolide poiste võistkondi neljast koolist. Tüdrukute võistkondi osales ainult kaks. Kokku võitis võistlustest osa 36 koolinoort.

Poisid

1. Kivi-Vigala PK (Egert Nei, Henry Tiitus, Jürgen Kõllo, Silver Aljas, Aron Aun, treener Marko Kreuz)
2. Kaiu PK (Sven Rännel, Argo Mais, Rasmus Kivimäki, Keiro Laur, Ivo Saar, Kevin Karivere, õpetaja

Helgi Valliste)

3. Kehtna PK (Jaanus Oks, Kairo Kase, Tanel Toomla, Heiki Vaabel, Raimond Kozlov, Romet Laas, treener Piret Kallaste)

Tüdrukud

1. Rapla VG (Kristin Runnel, Kelly Riidebach, Reti Ojasalu, Triine Roosalu, Merith Herodes, õpetaja Ingrid Lenk)
2. Kaiu PK (Siret Aidama, Catherine Randlaht, Anabel Linaste, Grethen Torm, Grete Väljaots, Kairiin Põlluste, õpetaja Helgi Valliste)

Sisekergejõustiku jõuluvõistlus

Laine Rökk

Koolinoorte sisekergejõustiku jõuluvõistlus toimus Kohilas 3. detsembril. Osales seitsme kooli 40 koolinoort. Kõigile olid kavas 60 m jook, paigalt kolmikhüpe, kõrgus- ja teivashüpe.

Vanuseklasside parimad: C-klass (2001-2002)

Mariliis Ehrenpreis, Rapla VG 60 m 8,7, paigalt kolmik 6.03
Triin Satsi, Valtu PK kõrgus 1.45
Deran Eric Aalde, Rapla VG 60 m 8,3, kõrgus 1.60, p.kolmik 6.95
Kristo Kivisild, Järvakandi G teivas 2.30

B-klass (1999-2000)

Anet Maripuu, Kohila G 60 m 8,1, p.kolmik 6.49
Kaisa Ülviste, Rapla ÜG kõrgus 1.40

Tanel Männisalu, Kaiu PK 60 m 7,7, p.kolmik 8.04
Tõnu Saarelaan, Kehtna PK kõrgus 1.70
Markus Sepp, Järvakandi G teivas 2.60

A-klass (1997-1998)

Geir Stint, Rapla VG 60 m 7,4
Sander Ambur, Rapla VG kõrgus 1.65
Martin Lapin, Rapla VG p.kolmik 8.22
Martin Voog, Järvakandi G teivas 3.30

J-klass (1995-1996+19-aastased)

Anett Kaldas, Järvakandi G 60 m 8,6, kõrgus 1.30, p.kolmik 6.50, teivas 2.30
Kristjan Kallaste, Kohila G 60 m 7,2
Ken Lill, Rapla VG kõrgus 1.83
Egert Tomingas, Rapla ÜG p.kolmik 8.23, teivas 3.70

Kohila naiskond sai karikafinaalis hooaja esimese kaotuse

Eesti võrkpalliliit

Laupäeval selgus Tartus naiste Eesti karikavõitja, kui esikohamängus läksid vastamisi tiitlikaitsja Kohila Võrkpalliklubi ja TTÜ. Finaalmängule pingevabalt läinud TTÜ suutis favoriidi Kohila vastu näidata südikat mängu, saavutades ajaloo esimese Eesti karikavõidu.

Mängu alustas paremini pealinna esindus, asudes 8:4 ja 10:6 eduseisu. Kohila naiskond seadis geimi keskpaigaks jalule 14:14 viigiseisu ja läks omakorda 15:14 juhtima. Tiitlikaitsja 19:17 eduseisus vigastas hüppeliigest Julija Mõnnakmäe, kes seejärel koduklubi geimi otsustavates

punktides enam aidata ei saanud. Kohila võistkond haaras tagasilöögi kiuste turvalisena tundunud 23:19 eduseisu, kuid TTÜ suutis Triin Taliga eduka serviseeria toel 24:23 juhtima minna. Initsiatiivi haaranud TTÜ asus 26:24 geimivõiduga mängu 1:0 juhtima.

Teises geimis naasis Mõnnakmäe vigastuse kiuste taas platsile, aidates Kohilal mänguseisu 25:21 geimivõiduga 1:1-le viigistada. Kolmandas geimis sai paremini minema TTÜ, kes haaras 8:5 ja 12:9 eduseisu. Kohila mängu murangut tuua ei suutnud ja pidi tunnistama TTÜ 25:21 üleolekut. Neljanda geimi otsustavad sündmused toimusid Kohila naiskonna 12:11 juhtimisel, misjärel kogus TTÜ kolm punkti järjest (14:12). Hilisemad võitjad Kohilat enam ohtlikusse lähedusse ei lasknud, hoides mõnepunktilist eduseisu kuni geimi lõpuni - TTÜ 25:23 paremusel sai võidutants alguse.

Kaisa Õunpuu tõi võitjatele

üleplatsimängijana 16 punkti, Triin Veidemann assisteeris 14 ja Maali Kanemägi 13 ja Erle Püvi 11 silmaga. Mari Loorman arvele kanti 10 punkti. 80-protsendilist servi vastuvõttu näidanud Kristi Nõlvak tegi silmapaistva etteaste ka kaitses. Kertu Laak vastas Kohila poolel 15, Maarja Kerner 14 ja Mari-Liis Graumann 10 punktiga.

Küsimustele vastas Kohila võrkpalliklubi mäenedžer Ingrid Kangur (pildil)

Kas hooaja esimene kaotus oli suur pettumus?

Eks ta ikka oli. Me teadsime, et TTÜ on tugev vastane,

sest me oleme neile ka varem kaotanud. Meie plaan oli murda neid hea servi ja kiire mänguga, aga see, kui sidemängija sai vigastada, andis plaanile hoobi.

Mis jälje jättis Kohila mängule see, et Julija Mõnnakmäe sai esimeses geimis vigastada?

Ta küll mängis teises geimis edasi, aga jälje jättis see ikka. Tal ei olnud enam kiirust ja temporünnakut kasutada ei saanud.

Kas TTÜ mängis Kohila jaoks liiga hästi või jäi Kohila naiskonnal midagi võitmise puudu?

TTÜ mängis väga hästi ja neil oli tohutu võitlusvaim. Meie jaoks oli uudne see, et olime tagaajaja rollis. See oli meile hooaja esimene kaotus. Me ei saanud oma mängu peale suruda. TTÜ oli küll tugevam, aga ka endal jäi üht-teist tegemata.

Küsis Siim Jõgis

Rait-Riivo Laane on koondise peatreeneri plaanides

Siim Jõgis

Järgmise aasta 5. septembril saavad alguse Euroopa meistrivõistlused korvpallis. Eesti mängib D-alagrupis koos Tšehhi, Belgia, Ukraina, Leedu ja Lätiga ning kohtumised toimuvad Riias.

Koondise peatreener Tiit Sock ütles, et meeskonna komplekteerimisel on TYCO Rapla mängijatest tema plaanides Rait-Riivo Laane. "Pikk hooaeg on ees, aga Laane on tublilt mänginud ja tegi ka eelmisel suvel kõvasti tööd," ütles Sock.

Martin Paasojale ta nii palju lootust koosseisu kuulumiseks ei andnud. "Martin on praegu vigastatud ja nagu öeldakse, on ta veel noor mees. Lisaks on tema positsioonile Eestis ülitihed konkurents," sõnas Sock. Kas keegi veel lisaks neile võiks TYCO Rapla meeskonnast kuuluda Euroopa meistrivõistlustel Eesti koosseisu? "Pigem mitte," oli Soku vastus.

Eelmise nädala reedel läksid

Tiit Sock viib järgmise aasta septembris Eesti koondise võistlustule Euroopa meistrivõistlustel.

Foto: JAAK KADARIK

müüki piletid Eesti koondise alagrupiturniiri kohtumistele. Esimeste tundidega müüdi kaks tuhat piletit ning püüa-päeva õhtuks oli Eesti korvpalliliidu teatel müüdud juba 12 988 piletit. Igale alagrupiturniiri kohtumisele on Eesti korvpalliliit broneerinud 3500 piletit, ent neid saadakse veel juurde. Arvestades, et alagrupis peab Eesti viis mängu, on

kokku pileteid broneeritud 17 500. Eesti korvpalliliidu peasekretär Keio Kuhi ütles, et piletimüük on läinud üle ootuste hästi.

Piletimüügi avamise puhul korraldatud üritusel ütles Sock, et ta on loosiga rahul ja hea tunne on, et tugevamad sai juba loosimisel kõrvale lükatud. "Samas on Euroopa tase selline, et nõrkasid võist-

kondi ei ole," ütles ta.

Alagrupi viimases mängus läheb Eesti vastamisi kodumeeskonnaga Lätiga ning see võib otsustada Eesti edasipääsu. Sock ütles, et selle üle ta ei kurda. "Ei ole vahet, mis järjekorras mängud on. Me ei tohi sellele mõelda," sõnas ta ning lisas, et Eesti koondis läheb igale mängule vastu võidumõtetele.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kristers Zeidaksi viimane kohtumine TYCO Rapla särgis. Sel hetkel ta veel ei teadnud, et see tema viimaseks jääb.

TYCO Rapla lõpetas Kristers Zeidaksi lepingu

Raplamaa Sõnumid

Kolmapäeval, 10. detsembril sai selgeks, et endise TYCO Rapla korvpalluri Kristers Zeidaksi dopinguproov osutus positiivseks, ning klubi lõpetas mängijaga lepingu. Enne seda oli leping katkestatud lootuses, et dopinguproov osutub negatiivseks, ent see lootus luhtus.

Kristers Zeidaksi dopingusaa- ga sai alguse 8. novembril, kui mängija tunnistas pärast dopinguproovi andmist peatreener Aivar Kuusmaale, et ta on tarvitanud kanepit.

Eesti Antidoping võttis Zeidaksilt dopinguproovi 8. novembril. Klubi peatreenerile Aivar Kuusmaale jäi dopinguproovi andmise järel silma mängija reaktsioon, mis tekitas temas küsimusi, ning ta pidas sportlasega maha tõise jutuajamise. Zeidaks tunnistas peatreenerile üles kanepi kasutamise, lisaks jäi treeneril kahtlus, et mängija võib olla kasutanud veel mingit keelatud ainet. Klubi peatas kohe Zeidaksi lepingu kuni dopinguproovi tulemuste selgumiseni ning koostöös mängijaga teavitas alaliitu, meeskonna poolehoidjaid, avalikkust ja meediat tema kõrvaldamise põhjustest. Zeidaks jõudis Rapla TYCOs mängida vaid poolteist kuud.

Kristers Zeidaks ütles, et kasutas keelatud aineid eelmisel aastal toimunud seljaoperatsiooni tõttu selle nimel,

et korvpalli tagasi tulla ja paremaks saada. „Arstid ei andnud lootust, et ma võiks operatsiooni järel enam kunagi korvpalli mängida. Tahtsin seda ise nii väga uskuda, et suures soovis korvpalli tagasi tulla kadusid mul õige ja vale piirid. Ained aitasid ka valude vastu. Ma ei tajunud, kui tõsine viga see tegelikult on. Kui ma oleks teadnud, et need ained võtavad mult tegelikult korvpalli hoopis ära, oleksin olnud pigem kehvem mängija, kui et üritanud keelatud ainete toel tagasi tulla.

Keelatud ainete tarvitamine on minu elu kõige suurem viga ja lollus ning ma ei jõua seda kunagi ära kahetseda. Võtan vastu ja kannan ükskõik millise karistuse, mis mulle määratakse. Ma vabandan kogu südamest meeskonna, treeneri, klubi, fännide ning kogu Eesti ja Läti korvpallikogukonna ees. Mul pole õigust seda paluda, aga loodan siiralt, et te suudate mulle ühel päeval andeks anda,“ ütles Zeidaks.

Rapla TYCO korvpalliklubi juhatusel liige Jaak Karp tunnistas, et see on meeskonna jaoks väga raske aeg. „Kristers jõudis meiega olla väga lühikest aega, kuid ometi kerkida oma vitaalsuse ja karismaga meeskonna liidriks ja fännide lemmikuks. Kui sai selgeks, et Kristersi dopinguprooviga ei pruugi kõik korras olla, lootime parimat, kuid olime tänu peatreener Kuusmaa treeneriinstinktile valmis ka halvima. Dopinguproovi tulemused mõjusid siiski uue šokina. Oleme mängijaga pidanud maha emotsionaalselt raskeid vestlusi ning tundub, et ta on saanud oma vea ulatusest tõesti aru ja siiralt kahetseb. Kuid parata pole midagi –

Küsimustele vastab klubi mäenedžer Jaak Karp

Nüüd kui Fifolt ja Zeidaks on klubist lahkunud, kui kiireloomuline küsimus on uue keskmängija leidmine?

On kiireloomuline. Eesmärk on leida vähemalt üks mängija enne järgmist kohtumist TTÜ-ga 30. detsembril. Vana aasta lõpp ja uue algus ongi tähtaeg, kui me peame vähemalt ühe uue mängija leidma.

Kas plaanis on palgata rohkem kui üks mängija?

Kaldume selle poole, et ikka rohkem kui üks. Praegu on plaanis kaks uut mängijat leida. Kas või selleks, et kõrvaldada vigastuse risk, kui üks uutest peaks vigastada saama.

Kas konkreetset mängijat on juba silmapiiril?

On küll. Mitmed on. Nüüd tuleb neile põhjalik taustauuring teha.

On need eestlased või välismaalased?

Eestist ei ole enam kedagi võtta. Kalev/Cramo ja Rockiga me eestlaste pärast konkureerida ei saa. Ainult välismaalt on kedagi võtta.

Kas klubi lootis viimase hetkeni, et Zeidaksi proov on pahas?

Lootis küll. Temaga sai palju suheldud ja teda tundma õpitud, et mis mehega tegu on. Meil oli soov ja lootus, et ta saaks ühe võimaluse veel. Praegu on kõige tugevam tunne see, et meie leiame endale uue mängija, aga tema enam juhtunut tagasi ei pööra. Tema rikkus oma karjääri ära.

Kuidas on mängijate lahkumised ja vigastused mõjutanud klubi ambitsiooni võidelda kevadel medalitele?

Üldse ei ole mõjutanud. Me oleme praegu igati tubliil neljandal kohal. Kui oleks sellised asjad juhtunud märtsis, kui enam uusi mängijaid võistkonda registreerida ei saa, siis oleks seis teisiti. Nüüd saame uued mehed asemele. Ma näen, et meie meeskond on muutunud vaimselt tugevamaks.

Küsis Siim Jõgis

TYCO Rapla sai suure võidu

Rapla korvpallikool

Viimases jõulupühade-eelses mängus, mis peeti 13. detsembril Audentese Spordigümnaasium/Noortekoondise vastu, sai TYCO Rapla kirja oma seitsmenda ja kaheksanda võidu Alexela KML tabelis.

Südikaid esitusi näidanud ja TLÜ/Kalevi vastu ka võidupunktid saanud Noortekoondis püsis TYCO Rapla vastu mängus esimese veerandi – 24:20. Teisel veerandil panid TYCO mängijad jõuvahekorrad paika ning poolajaks olid tablool numbrid 51:27.

Ka teisel poolajal ei jätanud TYCO Rapla midagi juhuse hooleks ja võidunumbrid 98:51 kirjutati tabelisse. Kuna kõik Audentese SG/Noortekoondise kohtumised loevad turniiritabelis topelt, saigi TYCO Rapla kaks võitu juurde. Sellega tõusti kaheksa võiduga turniiritabelis kolmandaks.

Noortekoondise vastu oli skoorimisel Rapla parimaks Ernestas Ezerskis 22 silmaga. Tubli esituse tegi Karl Johan Lips, kes lisas 17 silma ja 9 lauapalli. Andre Pärn panustas 17 punkti ja 10 lauapalli.

Käesoleval nädalal teevad mängijad veel tõsist tööd, järgmise nädala algul saadakse jõulupuhkuseks mõned päevad ning juba 26. detsembril alustatakse uuesti ettevalmistusega. Selle aasta sees mängib TYCO Rapla veel ühe mängu – 30. detsembril kohtutakse võõrsil TTÜ meeskonnaga.

Lauatennise seeriavõistluse kolmandal etapil osales 45 võistlejat

Siim Jõgis

Laupäeval, 13. detsembril peeti Alu spordihoones 26. lauatennise seeriavõistluse kolmas etapp. Võistluse korraldaja Madis Pärn ütles, et rõõmu tegi paljude harrastajate osavõtt, keda oli kokku 45.

Mängud said alguse kella kümnest hommikul ja kestsid neljani pärastlõunal. Lisaks mängijate rohkusele oli Pärna sõnul pika turniiri põhjuseks ka tasavägised mängud. Paljud mängud lõppesid tulemuslega 3:2, mis venitas turniiri oodatust pikemaks. Tema sõnul meenutas laupäevane turniir heas mõttes nõukogude aega, kui seeriavõistluse etappidel osales 70 lauatennise harrastajat.

Meeste arvestuses võitis seeriavõistluse kolmanda etapi Veiko Ristissaar. Teise koha sai Kalju Kalda ja kolmanda Allar Oviir. Naiste arvestuses oli esimene Liisi Koit ning talle järgnesid Kaidi Oago ja Katrin Salumaa.

Eraldi arvestust peeti ka vanusegruppide kaupa. Tüdrukute-naiste arvestuses olid eri vanusegruppide võitjad Maritte Mikkus, Ketrin Salumaa, Kaidi Oago, Liisi Koit, Ene Laur, Marika Kotka ja Aili Kuldkepp. Poiste ja meeste arvestuses võitsid enda vanusegrupi Karlis Bollverk, Sten-Keneri Maalinn, Antero Raismaa, Veiko Ristissaar, Toomas Hansar, Kalju Kalda ja Mihkel Lasn.

Pärast kolmandat seeriavõistluse etappi hoiab meeste edetabelis esikohta Kalju Kalda. Tema järel tulevad Keit Reinsalu ja Allar Oviir. Naiste pingereas hoiab kindlat esikohta Liisi Koit. Pärnu-Jaagupist pärit lauatennisist on ka üldtabelis esikohal, edestades kõiki mehi. Naiste arvestuse teine on Marika Kotka ja kolmas Ketrin Salumaa. Seeriavõistlus koosneb seitsmest etapist, millest lõplikus paremusjärjestuses võetakse arvesse viis paremat tulemust.

korvpallis ei ole kohta keelatud ainetel ning meil ei ole muud valikut kui Kristersi leping lõplikult lõpetada. Loodame väga, et mängija ausat ülestunnistust ja siirast kahetsust võetakse ka karistuse määramisel arvesse,“

ütles Karp.

Käesoleva hooaja jooksul on TYCO Rapla meeskonnast lahkunud kaks mängijat – lisaks Zeidaksile ka Žiga Fifolt. Meeskonnaga on liitunud tagamängija Sander Saare.

Kõik kaubad vähemalt -20%

Pakkumine kehtib 24. detsembrini

24.12 avatud kella 9-13ni

Rahulikke jõule!

Fixus Raplamaa Spordipood
Viljandi mnt 4 A
Tel 485 6831
WWW.FIXUSSPORT.EE

AINULT ÜLE VALLEY MINU VAIBA!

LADU TÜHJAKS! 1.-24. detsember

LAI VALIK
KÄSITÖÖVAIPASID
VALLEY VABRIKUPOES
ERITI SOODSA HINNAGA!

Vihtra tee 1A Vändra E-R 9-17 L 9-14 Tel. +372 444 7785
www.valley.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

OU LANDEKER

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

Ostame metsamaterjali, raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

Tervita oma lähedasi, sõpru, tuttavaid
RAPLAMA SÕNUMITES

Tervituse hind:

Uuri: kuulutused@sonumid.ee,
tel 489 2130 või 524 1923

26. detsembril 2014 kell 12.00

HEATEGEVUSLIK JÕULU-KONTSERT
HAGERI KIRIKUS

KOHILA MÕISAKOOLI TOETUSEKS

ESINEVAD
JAAK JA MART JOHANSON
KRISTA CITRA JOONAS

Kohila mõisakooli õpilased ja lapsevanemad Merle Libliku juhendamisel

PÄÄSMED
Saadaval eelmüügis Kohila mõisakoolis ja kaupluses Arleenike või enne kontserdi algust kohapeal
Hind 5€, 10€, 15€, 20€ või 25€
Perepääse 12€ kooliealiste lastega perele (koolieelikud tasuta)

WWW.KOHILAMOISAKOOL.EE

VEXON AUTO
autode keretood

www.vexonauto.com

GRUNDAR PUIT OÜ

Metsakinnistute ja raide ost (sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud). Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

TEBOLAR
AUTOTEENINDUS

UUSAASTA PAKKUMINE!

Jaanuaris töötund vaid 15€ ja sildade reguleerimine 20€

Tebolar autoteenindus: Tebolar OÜ
Vahtra 8, Rapla 79512, Raplamaa
tebolar@hotmail.ee - Mob 5660 0280

treraadio
Rapla 91,3

Raplamaa häääl 24/7

www.treraadio.ee

TÖÖPAKKUMISED

Õmblusfirma Raplas võtab tööle **KONSTRUEERIJAT**. Vajalik väljaõpe ja töökogemus LECTRA-ga töötamisel. Info tel 5648 6166

Ohekatku saeveski võtab tööle **SAEKAATRI TÖÖLISE**. Vajalik oma transport. Tel 501 2516 või e-post: tohuvana@raplapuit.ee

Rapla Metall OÜ võtab tööle **KORISTAJAT**. Kontakt: info@raplametall.ee Tel 524 7707

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost.
- Raieõiguse ost.
- Metsa ülestöötamine ja vedu.
- Metsamajandamise kavade koostamine TASUTA.

Teave e-post: info@metsaamet.ee, tel 5615 0680, Karl Lister

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jüna 2. E-R 9-17, L-P 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

PROMETS OÜ ostab metsamaad ja kasvava metsa raieõigust. Tel 5591 9930, info@promets.ee.

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

maja Raplas. Tel 526 2253

kasvatavat metsa. Merling OÜ. Tel 5622 2254

MITMESUGUST

Vanem daam vajab seltsidaami ja hooldajat Märjamaale ööp. Elamine, kommunaalkulud prii. Tel 551 5378

20. detsembril kella 10-15

Raplas konsumi II korrusel

ÕPILASFIRMADE LAAT

Õpilasfirmad kogu Eestist. 11-ndat korda!

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinade ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus. Sõit Tallinna alates 50 €. Tel 5330 7447, antsrasm@hot.ee

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Veo- (4 t), tõste- (2,3 t) ja bob-cat teenus. Tel 527 1344, 509 4884

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Multilifti veo- ja tõsteteenus, mini-laaduriteenus. Tel 5818 9969

Aitan müüa Teie kinnisvara (korter, maja, suvila). Kiire ja professionaalne tehing. Soodsaim vahendustasu! Tel 5682 7044, Arvin Varad OÜ

Katuse, fassaadi ja üldehitustööd. www.artellehitus.ee Tel 5352 9476

Õigusabi konsultatsioonid. www.lexlegis.ee. Tel 5329 2975

Majade soojustamine tselluulilaga WerroWool. Veoteenus (isotermiline kong 3 t). Tel 523 6053

SOOVIN ÜÜRIDA

1-2-toalise korteri Raplas või selle lähimbruses. Tel 5823 3114

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikke küttepuid (lepp, haab). Pikkused 37, 40, 50, 75 cm. Tel 5373 7294

maja Märjamaal Niidupargi 5. Tel 5553 9222

Küttepuude müük, alati hea hinnaga. Holmes&Meyers. Küsi hinda! Tel 600 5323, 5550 5574

toores lehtpuu al 50 cm, Rapla-maal al 26 €, metsakuiv okaspuu al 35 €; 50 cm kuiv lehtpuu al 40 €; tarne al 10 rm. 3-meetrised küttepuud, tarne al 30 tm, hind kokkuleppel. Tel 502 4895

turba- ja puidubriketti. Kuivad kütteklotsid. Vedu. Tel 5359 2794

Rapla küttekontoris lõhutud, saetud lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kami-napuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

kütteklotse 40 l võrkkotis. Tel 5683 0454

kuivi puid võrkkottides. Mer-ling OÜ. Tel 5694 4474

kütteks kase saepindu (pakitud 3 m pikkustesse pakkidesse). Hind 15 € ruumimeeter. Kohaletoomi-ne Rapla valla piires tasuta. Tel 5332 8453

kuivi küttepuid, 50 cm ja 30 cm. Tel 5196 3947

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

talusealiha. Tel 5612 2661

suitsuvorsti ja maasinki väike-hulgi, kohaletoomisega. Info tel 505 9151

soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151, 5354 3002

toidukartulit "Laura" ja "Afra". Tel 521 2016

remonditud 2-toaline ahjuküt-tega korter Väljataguse külas. Hind 19 000 €. Tel 5347 9077

vähekasutatud 4 talverehvi R15, kokku 100 €. Tel 527 0002

EvoX kasutatud, kuid heas korras amordid ja vedrud. Hind 600 €. Tel 5635 4851

ahjuküttega korter Alus. Tel 5854 9015

ANNAN ÜÜRILE

2-toalise krt Raplas. Tel 526 5724

2-toalise korteri Alus. Tel 5697 5150

Avaldame kaastunnet Meelis Kaskile

ISA

kaotuse puhul.

Töökaaslased Expolio OÜ-st ja Okei Meistrid OÜ-st

Mälestame

AIVAR HAASMAT

ja avaldame kaastunnet emale ning teistele lähedastele.

Sõbrad Põrgupõhja retkelt

Avaldame kaastunnet Meelisele ja Jaanusele peredega

ISA

kaotuse puhul.

Mikk perega, Geio ja Jaanika

Südamlik kaastunne, armas Peeter, abikaasa

RENNA SOLMANI

kaotuse puhul.

Endised töökaaslased Alu mõisast

Elu on laul, nii habras ta viis, heliseb hetk ja katkeb siis...

Südamlik kaastunne Peetritele ja lastele kalli

RENNA SOLMANI

kaotuse puhul.

Klassikaaslased Kehtna kooli päevilt

Südamlik kaastunne Küllile ja Siimule lastega kalli

RENNA

kaotuse puhul.

Tiiu, Sirje, Elle, Janita, Liis

Sügav kaastunne Siimule perega kalli ema

RENNA SOLMANI

surma puhul.

Külli tädid ja onud peredega

Need armsad, kellest äkki jäime ilma, on tegelikult alles – meie sees. Nad on me ligi, ei torka silma, nii nagu valgus päiksekiirte sees...

Kallis

RENNA!

Aitäh, et olid meiega! Sügav kaastunne perele.

Sinu klassikaaslased Rapla Keskkooli päevilt

Meil aiaäärne tänavas, kui armas oli see, kus kasteheinas põlvini me lapsed jooksiime...

Kallist lapsepõlve sõbrannat

RENNAT

mälestab Malle.

Südamlik kaastunne omastele.

...ja seisab õunapuul. Ei ainsat lehte. Ta seisab seal, kus lõpeb põllutee. Ja teda mitte iial õiehte ei ehi enam saabuv kevade...

Südamlik kaastunne Peetritele ning Kristinale ja Siimule peredega kalli

RENNA SOLMANI

kaotuse puhul.

Merit, Merke, Maike ja Reet

Südamlik kaastunne Peetritele lähedastega

RENNA SOLMANI

lahkumise puhul.

Alje ja Mati

Kehtna Mõisa OÜ mälestab

RENNA SOLMANIT.

Avaldame kaastunnet omastele.

Südamlik kaastunne Siim Solmanile kalli

EMA

kaotuse puhul.

Võsa 20 maja rahvas

Kaob naeratamisjõud ka kressiõitest ning ainult mälestus jääb kõigest...

Südamlik kaastunne Siimule perega kalli ema, ämma ja vanaema

RENNA SOLMANI

kaotuse puhul.

Heli ja Sulev perega ning Lehte

Kallis Piret! Avaldame sügavat kaastunnet ema

LEIDA MALMRE

kaotuse puhul.

Kohila Koolituskeskuse pere

Südamlik kaastunne perekond Laagile kalli poja, venna ja onu

KALEV LAAGI

ootamatu kaotuse puhul.

Lembit perega ja tädi Milde

Sügav ja siiras kaastunne Liia Maistele kalli venna

KALEV LAAGI

kaotuse puhul.

Ruth ja Enn, Terje ja Aivar, Mare ja Jaan, Kaire ja Falko, Uustalu pere

Mu kaotus on suurem kui aimasin ma. Tahan olla Su juures, kui olla vaid saaks...

(H. Karmo)

LEMBIT KAARLEP (10. IX 1931 - 12. XII 2012)

Kallist abikaasat mälestab 2. surma-aastapäeval abikaasa Vilma.

Mälestame

VALENTIN DUBROVSKIT.

Sügav kaastunne abikaasale, Jurile, Ingale, Feliksile peredega.

Aleksei ja Mare

RMW AS avaldab kaastunnet Vahur Laanemetsale

EMA

kaotuse puhul.

Mälestame head naabrimemme

VANDA KÄRSNAT.

Südamlik kaastunne Ainile ja Priidule peredega.

Perekonnad Altmets, Konnapere ja Roosi

Nüüd tühi koduõu ja tuba, lein järele vaid jäi...

Avaldame siirast kaastunnet Maimule armsa poja

AIVAR HAASMA

kaotuse puhul.

Riina, Helgi, Anne I., Anne H., Anne T., Helmi

Iga mälestus on isemoodi värvi...

Mälestame head klassivenda

AIVAR HAASMAT

ja avaldame kaastunnet emale ja õele perega.

Eidapere 8-kl Kooli 1972.a lõpetajad ja klassijuhataja

Valge päeva on varjanud mure kivine sein, tõde valus on uskuda, raske kaotuse lein...

Mälestame head kolleegi

AIVARIT

ja avaldame kaastunnet lähedastele.

MTÜ Elupuu

Aeg võib tasandada kõike, võtta mälestust ei saa...

Mälestame alati sõbralikku ja abivalmis

AIVAR HAASMAT.

Avaldame südamlikku kaastunnet Maimule kalli poja kaotuse puhul.

Eidapere Rahvamaja pere

Teatame kurbusega, et lahkus armas ema, vanaema, vanavanaema

LEIDA MALMRE (7. IV 1925 - 13. XII 2014)

Omaksed

Ärasaatmine neljapäeval, 18. detsembril kell 11 Järvakandi Pauluse kirikus. Palume pargi mitte tuua.

Mälestan kauaaegset sõbrannat

MALLE LAANEMETSA

ja avaldan kaastunnet omastele.

Maimu

Tean, midagi maailmas pole kaduv, kõik naaseb kaudu kummalisi radu, surm ainult olemisest teise retk...

(A. Alliksaar)

MALLE LAANEMETS

Siiras kaastunne lähedastele.

Krista

Mälestame

MALLE LAANEMETSA

ja avaldame kaastunnet lastele peredega.

Hagudi küla rahvas

Läbi raskuste tähtede poole...

Mälestame

MALLE LAANEMETSA

ja avaldame siirast kaastunnet lähedastele.

Perekonnad Truu, Aas, Raid, Pelander ja Israel

Aegade teedel meist keegi ei tea, kuidas peab seadma sammu. Teeline kunagi ette ei tea, kuniks veel minekuks rammu...

Südamlik kaastunne Maimule kalli poja

AIVAR HAASMA

surma puhul.

Päevakeskus Kuldne ja kapell Loorberilesed

KINO

MÄRJAMAA KINO HELK

"Kättemaks kõrgetel kontsadel" (USA, alla 12aastastele keelatud)

17. detsember kl 17, 19, 21

"7.pöialpoiss" (USA joonisfilm, eesti keeles)

19. detsember kl 16, 17.30

21. detsember kl 14.30, 16, 17.30

"Roosa kampsun" ja **"Viimane Romeo"** (Eesti lühifilmid)

19. detsember kl 19, 20.15, 21.30

21. detsember kl 19, 20.15

"Kirsitubakas" (Eesti)

21. detsember kl 21.30

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

"Tehase Tarbeklaas peakunstniku Helga Kõrge klaastooted aastaist 1953-1992"

Püsinäitus "134 aastat Järvakandi klaasitööstust"

"Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest"

Muuseum avatud K, N, R kl 11-18, L 11-15,

tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Raplaamaa kunstniku Inga Sule tööde näitus

Püsinäitus **"Eesti talupoja elu 19. sajandil ja**

Mahtra sõda"

Haridusprogramm "Jõulud rehetares", 11.-19.

detsember (ainult ettetellimisel)

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Näitus etnograafilistest ülesmõõtmisjoonistest

(näituseküünis)

Püsinäitus **"Märjamaa ja Vigala kihelkonna**

inimeste ning aja lugu"

Avatud E-R kl 10-17, L-P ettetellimisel, suletud

riiklikel pühadel

HAGERI MUUSEUM

Tsaariaegsetest koolitarvetest tänasesse päeva

– näitus eri ajastute koolitarvetest

Hageri kihelkonnast kirjasõnas

Püsinäitus **"Lõuna-Harjumaa talupojakultuuri**

tarbeesemeid 19. sajandi lõpust, 20. sajandi

algusest"

Püsinäitus **"Maa-apteek"**, püsifotonäitus

"Kihelkonnakeskus Hageri"

Avatud T, K, N kl 11-16

NÄITUS

Näitus Raplamaa kunstniku Inga Sule töödest

Mahtra talurahvamuuseum

Liisimari Randjärve tööde näitus „Hiina maal“

Kehtna kunstide kool, II korrus

„Jaanipäev ja jõuluõhtu, see on aeg, mil täidad

kõhtu“. Toite jõululauale

Kehtna raamatukogu

Jõulusõimede näitus

Lelle õigeusu kirik, näitus avatakse 19. detsembril kl 11.30

Euroopa Parlamendi liikme Tunne Kelami

fotonäitus "Eesti tee vabadusele"

Kohila koolituskeskuse fuajee

"Isetegemise ilu läbi mitme põlvkonna". Hageri

küla Kopli talu pere käsitöö

Hageri naistetoa näitus „Lõbus lapimaailm“

Kohila raamatukogu

Jäälind - aastalind. Maalid jäälinnust

Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku

lahtioleku aegadel või leppida kokku

tel 5623 0741 või 5648 3828,

21. detsembril avatud kl 14-16

Eesti kirjanduse näitus "Mida Eestis hetkel

avaldatakse ja loetakse (jankauslik vaatenurk)"

"Sepis - jõuline ja õrn", Aira ja Alvar Heiste

sepised

Märjamaa kunstikooli õpilaste näitus "Maalid

ja joonistused Märjamaa kirikust"

„Meie SAMSIMM kunst“ Märjamaa muusika- ja

kunstikooli II kursuse õpilaste tööd (lastekogu)

Anne Aaspõllu näitus „Akvarellisuvi 2014“

Märjamaa valla raamatukogu

Kristine-Kristi Kasaku fotonäitus „Keenia ja

masaid"

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Näitus "Põnevad kogumised... 700 lipsu"

Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks

helistada tel 516 0783

Saima Randjärve maalide näitus "Värvimärgid"

(saalis)

Helju Väli niplispitsist esemed (vitriinis)

Sirkka Lasneri ja Ingrid Tederi näitus "Kas värv

on oluline?"(fuajees)

Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Talvised aknad“

Rapla keskraamatukogu

Sergei Trofimovi fotonäitused „Juured ja

tiivad“ ja „Linnad nägudes“

Rapla Riigimaja (Tallinna mnt 14) fuajee,

kuni detsembril lõpuni, E-R kl 8-17

KONTSERT

Suur noorte jõulukontsert

Rapla Maarja-Magdaleena kirik, 17. detsember

kl 18

Kapa-Kohila kammerkoori jõulukontsert

Kohila õigeusu kirik, 19. detsember kl 19

Salongiõhtu – Vaike Hannust Duo

Valtu seltsimaja, 19. detsember kl 19

Advendikontsert. Rapla Ühisgümnaasiumi

Riinimanda koorid, segakoor August 07

Rapla riigimaja, talveaad, 19. detsember kl 13

Segakoori Rello jõulukontsert

Velise õigeusu kirik, 20. detsember kl 16

Nelipühakoguduse jõulukontsert,

vokaalansambel Häälemaa

Järvakandi kultuurihall, 21. detsember kl 12

Jõulukontsert „Hällilaulud jõuluajas“

Kohila õigeusu kirik, 21. detsember kl 16

Jõulukontsert RAM-i meeskoorilt

Märjamaa rahvamaja, 21. detsember kl 15

Talve teretamine „18 tundi talvega“

Märjamaa rahvamaja hoov, 22. detsember kl 19.02

Jõulukontsert ansamblilt Robirohi

Kuimetsa rahvamaja, 22. detsember kl 19

Jõulukontsert. Esinevad

vanamuusikaansambel Rondellus ja segakoor

Cantus

Atla mõisa kooli valge saal, 22. detsember kl 19

"Jõuluöö laps" - Jassi Zahharov, Nele-Liis

Vaiksoo ja Margus Kappel

Rapla Maarja-Magdaleena kirik,

21. detsember kl 18

SPORT

Rapla maakonna KV lauatenнисes

Valtu spordimaja, 20. detsember kl 10

Eesti MV saali jalgpallis, meistriliiga: Rummu

Dünamo vs FC Cosmos Tallinn

Kohila spordikompleks, 21. detsember kl 16

MITMESUGUST

Kundalini jooga tutvustav tund

Rapla Elujõu Keskus (Viljandi mnt 72G),

17. detsember kl 17

Jõuluhommik

Piilupardi mängutuba (Rapla, Sulupere 7),

19. detsember kl 10

XIII jõululaat

Rapla, Sadolini spordihoone,

20. detsember kl 9-16

XI Rapla õpilasfirmade laad

Rapla, Konsumi II korrus, 20. detsember kl 10-16

Jõulurahu väljakuulutamine Kohilas

Kohila mälestussamba plats, 20. detsember kl 18

Aastalõpuball – tantsuks Airi Allvee ja New

Murphy Band

Märjamaa rahvamaja, 20. detsember kl 20

Suur aastalõpupidu

Eidapere rahvamaja, 20. detsember kl 21

Jõululaat Kuimetsas

Kuimetsa rahvamaja, 21. detsember kl 11-15

Toomapäeva tähistamine

Vana-Vigala rahvamaja, 21. detsember kl 15

KIRIKUTEATED

Jõulueelne jumalateenistus

Velise Ristija Johannese kirik, 20. detsember kl 15

Jõuluteenistus

Lelle Püha Kolmainu kirik, 24. detsember kl 11.30

Jõuluaja jumalateenistus

Vahastu kirik, 24. detsember kell 11

Jõulu kontsert-jumalateenistus

Kohila baptistikoguduse palvemaja,

24. detsember kl 17

Jõuluõhtu jumalateenistus

Hageri kirik, 24. detsember kl 16 (laulab

kammerkoor Lambertus ja mängib pasunakoor) ja

kl 18 (laulab EELK Hageri koguduse segakoor)

IV adventipühapäeva perejumalateenistus,

kaastegevad pühapäevakooli lapsed

Rapla Maarja-Magdaleena kirik,

21. detsember kl 12

Jõulujumalateenistus

Rapla hooldekeskus, 23. detsember kl 10

Jõuluõhtu jumalateenistus, laulab Kehtna

segakoor

Kehtna Peetri kirik, 24. detsember kl 15

Jõululaupäev Rapla Maarja-Magdaleena

kirikus

Kl 16 mängib pasunakoor

kl 17 jõuluõhtu jumalateenistus,

laulab Maarja koor

kl 22 jõuluöö jumalateenistus,

laulab Riinimanda koor

IV adventi jumalateenistus

Järvakandi Pauluse kirik, 21. detsember kl 15

Jõuluõhtu jumalateenistus

Järvakandi Pauluse kirik, 24. detsember kl 18

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks
meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130.
Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 23. detsembril lehes.

XIII JÕULULAAT RAPLAS
20. DETSEMBRIL 9.00-16.00 SADOLIN SPORDIHOONES

kultuuriprogramm

9.15	Alu Segarühm, Kuremari ja Eideratas
10.00	Härmaline ja ansamblid
10.15	Talutütred
11.00	Märjamaa lootsanaised
11.30	Kuukiir
12.15	Märjamaa lootsanaised
13.00	Koduläte

Raplamaa rahvarõivaste näitus
Meistrikodjad

Raplaamaa Partneriuskogu
KULTUURITÄHTSAD
KOHILAKOOLITUSKESKUS
KOHILA KIRIK
RAPLA KULTUURIKESKUS
Sadolin
Sportihooned
RAPLA KIRIKUTEATED

ivi.sark@gmail.com või 512 8931

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets otab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.
- haavapaberipuitu 28 € /tm

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

**Ära unusta jõulude ajal
oma kliente ja
koostööpartnereid!**

**Saada 19. detsembriks meile
oma JÕULUTERVITUS ja
meie avaldame selle
23. detsembril ajalehes.**

Reklaami hind on 15 € + km (tavahind 57 € + km),
suurus 4 moodulit (90x70 mm)

Lisainfo: kuulutused@sonumid.ee; tel 489 2130 või 524 1923

NELJAPÄEV 18.12	REEDE 19.12	LAUPÄEV 20.12	PÜHAPÄEV 21.12	ESMASPÄEV 22.12	TEISPÄEV 23.12	KOLMAPÄEV 24.12
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Paks boss. Usuküsimused 09.45 Minuscule. Täpiline õppetund (Prantsuse 2007) 09.55 Terevisioon* 11.55 Pealtnägija* 12.45 Meie inimesed. Vova* 13.10 Ajavaod. Ärimehed. Jalgrattad Eestist* 13.45 Teater laulab. Rakvere teatri Vabalaulu Selts 13.55 Vabariigi kodanikud (subtiitritega)* 14.45 Tõuse ja säräl* 16.00 Draamasari Holby City haigla. Sisering 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 (Eesti 1994) 17.40 Draamasari Paks boss. Usuküsimused 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Kahekõne 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kapital 22.10 Mi 22.35 Muusikadokk Vivaldi* Neli aastaaega* Max Richteri töötluses 23.35 Ringvaade* 00.44 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Paks boss. Spordisõbrad 09.45 Minuscule. Katapult 09.55 Terevisioon* 11.55 Mi* 12.25 Vivaldi “Neli aastaaega” Max Richteri töötluses 13.20 Anima tsoon 13.40 Animafilm Harjutusi iseseisvaks eluks 13.50 Kapital* 14.15 Foorum (subtiitritreiga)* 15.10 Reisile minuga. Marche maakonna oliivid ja pasta* 15.30 Osoon* 16.00 Draamasari Holby City haigla. Kaardimajake 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.40 Draamasari Paks boss. 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 19.35 Riigimehed. Mineviku varjud 20.05 Kreisiraadio sümfooniaorkester 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kontakt 23.00 Pealtnägija* 23.45 Langus. Nähtav pimedus 00.45 Ringvaade* 01.23 ERR.ee uudised	07.30 Vahva Roosi 07.40 Näh 07.45 Mesilane Maia 08.00 Suursilm 08.10 Klumpsud 08.15 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.30 Miriami jõulupäkapikk 08.35 Jõulutähed 09.00 Eesti lood 09.30 Saada sõber Euroopasse 10.00 Maahommik 10.45 Önne 13 11.15 Pealtnägija 12.00 Ajalik ja ajatu. Tiit Salumäe 12.30 Nikolaj ja Julie 13.15 Laulu lugu 13.25 Kreisiraadio sümfooniaorkester 14.20 Dokfilm Elagu antipoodid! 16.05 Doksari Ameerika telesarja lugu 17.00 Võimu kants 18.00 ENSV 18.30 AK 18.40 Delfiinid varjatud kaameras 19.35 Väikelinna detektiivid 20.05 Reisile minuga. Sri Lanka 20.30 Önne 13 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Lilyhammer 22.20 Lewis 23.55 Kuritegu 00.50 Vapraste vapramad 01.25 ERR.ee uudised	07.30 Sõbrad igavesti 07.35 Pingviin Jasper 07.40 Pimmi ja Pammi seiklused 07.50 Mesilane Maia 08.00 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.10 Pagar ja korstnapühkija 08.20 Jõulutähed 08.45 Lastetuba 09.00 Prillitoos 10.00 Tõuse ja säräl! 11.15 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst 11.45 Delfiinid varjatud kaameras 12.35 Kontakt 13.55 Max Richter. Vivaldi “Neli aastaaega” 14.45 Animafilm Eine murul 15.10 Jõulud ja aastavahetus ETV-ga 15.35 Veripunane väli 16.25 Lewis. Intelligentne disain 18.00 Riigimehed. Mineviku varjud 18.30 AK 18.40 Ajavaod 19.10 37 päeva 20.05 Kuningapere 20.30 ENSV 21.00 AK. Nädal. Ilm 21.40 Sport. Sport 22.00 Langus 23.00 Tõuse ja säräl* 00.15 Nikolaj ja Julie 01.04 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Paks boss. Mäng tulega 09.50 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Maahommik* 12.39 Luuletus. Joel Sang. Ammu on läinud luiged 12.40 Reisile minuga. Sri Lanka* 13.05 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Ahvenamaa 13.35 Saada sõber Euroopasse 14.05 Kahekõne 15.00 Ameerika telesarja lugu. Veidrikud ja ko hanematud 16.00 Holby City haigla. 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Önne 13 17.40 Paks boss. Suletud uste taga 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Jõulutunneli laulud 2013 20.35 Jõulud ETV-ga 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Intervjuu president Toomas Hendrik Ilvesega 22.25 Jackie ilma Jackita 23.15 Draamasari Lilyhammer 00.05 Ringvaade* 01.13 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Paks boss. Suletud uste taga 09.45 Minuscule. Oh kuusepuu... 09.55 Terevisioon* 11.55 Prillitoos 12.55 Osoon 13.20 Jackie ilma Jackita 14.15 Draamasari 37 päeva. Pikk nädalalõpp augustis 15.10 Meie inimesed. Arnek* 15.30 Väikelinna detektiivid. Valge daami tõeline lugu 16.00 Holby City haigla. Mineviku taak 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Önne 13 17.40 Paks boss. Suletud uste taga 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Jõulutunneli laulud 2013 20.35 Jõulud ETV-ga 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kirjandusministeerium 22.10 Veripunane väli 23.00 Komöödiasarja Kuningapere. Kes on kes kuningakojas 23.25 Gloria 00.10 Ringvaade* 01.19 ERR.ee uudised	07.00 100 luulepärl 07.05 Meie inimesed 07.30 Ajalik ja ajatu 08.00 Kaevutee 08.30 Helisev jõulutuuri 09.00 Tagamõtsa 09.30 Virulased 10.00 Talvelaul 10.25 Ola Onabule ja Villu Veski 10.45 Juuksuribuss 11.10 Duetid 11.25 Lammaste jõulud 11.45 Väikelinna detektiivid 12.10 Birgit Öige-meel ja Mihkel Mattisen 12.15 Flemingi jõulukontsert 13.30 Teisikud 14.50 King's Singers 15.45 Saadete vahel Tuled akendes 2014 16.00 Jõuluõhtu jumalateenistus 17.15 Vallatud Vestid 18.10 Õnnelik õhtu 19.20 Kaunid jõulud igal pool 20.00 Osoon 20.30 Ammuker jõulutaevas 21.00 AK. Ilm 21.30 Õnnelik õhtu 22.40 Aja jälg kivis 23.10 Pidulik advendikontsert 00.45 Öhtul pimedal ja nõnda valgel 01.10 Talveingel 02.00 Jõulupuu ehtimise lugu 02.17 ERR.ee

ETV 2

07.00 Animasarjad **07.35** Kosmoselendurid **07.50** Jõulutähed **08.15** Lastetuba **08.30** Muumide maailm **08.40** Tiiger Engelbert **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade* **10.05** Holby City haigla **11.00** Teadlased **11.30** Võitluse otsustav aasta **13.18** ERR.ee uudised **15.30** Lumejänesed **16.00** Lastetuba **16.15** Cedric **16.30** Indiaanipoiss Yakari **16.40** Okaspead **17.05** SimsalaGrimm **17.35** Buratino tegutseb jälle **18.00** Jõulutähed **18.20** Lammas Shaun **18.30** Lastetuba **18.45** Väike printsess **18.55** Kosmoselendurid **19.05** Vahva Roosi **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** AK (vene keeles) **20.00** Teaduspalavik **20.30** Maailmaparandajad Aasiast **21.20** Minuscule **21.30** Kaardimaja **22.20** Eesti TOP 7 **23.05** Ihukaitsjad ja palgamõrvarid **01.30** ERR.ee uudised

07.00 Indiaanipoiss Yakari **07.25** Väike printsess **07.35** Kosmoselendurid **07.50** Jõulutähed **08.15** Lastetuba **08.30** Vahva Roosi **08.40** Mis mõttes? **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade* **10.05** Holby City haigla **11.00** Smallville **11.40** Bill Cunningham New York **13.05** Eesti muusikavideod **13.34** ERR.ee uudised **15.30** Lumejänesed **16.00** Lastetuba **16.15** Cedric **16.25** Indiaanipoiss Yakari **16.40** Tinga Tinga lood **16.50** Vahva Roosi **17.05** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Jõulutähed **18.20** Klumpsud **18.30** Lastetuba **18.45** Pääpikula **19.05** Väike printsess **19.20** AK (viipek) **19.30** AK (vene k) **20.00** Minuscule **20.05** 8 mm ELU **20.35** Naerata ometi **22.00** Kuritegu **23.00** Kaardimaja **23.50** BFM esitleb **00.25** Eesti TOP 7 **01.14** ERR.ee uudised

09.00 Rallipörsas Ruudi. Ruudi on peibutuspart **09.30** Tugitoolisport. Stiani jõukatsumine isahäbiga **09.35** Vahva Roosi **09.45** Pääpikula **10.10** Hiirelabor. Muna pudelis **10.15** Väike printsess **10.25** Vahva Roosi **10.35** Okaspead **11.00** Naerata ometi **12.30** Plekktrumm* **13.15** OP! teater* **13.45** Mi* **14.10** Kapsale **14.40** Minuscule **14.45** EBBA muusikaaahinnad 2014 **16.20** Smallville **17.00** Tütarlaps tuletikkudega **18.00** Jõulutähed **18.25** Lammas Shaun **18.30** Pääpikula **19.00** Mesilane Maia **19.10** Näh **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **19.45** dokkaader Death Metal Angoka **21.10** Animafilm Klipselad **21.20** Animafilm Klaasikillumäng **21.30** Teatriõhtu Nora **23.45** 8 mm ELU **00.10** Maailma kino Katki **01.46** ERR.ee uudised

09.00 Tütarlaps tuletikkudega **10.00** Piip ja Tuut hoiavad Eesti lippu kõrgel **10.05** Tugitoolisport **10.15** Hiirelabor **10.20** Tinga Tinga lood **10.30** Pääpikula **11.00** Maailmaparandajad Aasiast **11.50** Anton Corbijn'i sisemaailm **13.10** Pildipüüdjad **14.05** Võitluse otsustav aasta **15.55** Hendrik Krumm ooperilaval **16.25** Age Oks ja Toomas Edur **17.00** Suvelõpp Viljandis **17.30** Rallipörsas Ruudi **18.00** Jõulutähed **18.25** Suursilm **18.35** Arva ära, kui palju ma sind armastan **18.45** Pääpikula **19.05** Mesilane Maia **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **19.45** Teemaõhtu. Mõõdunud aegade ideaalid. Viini postmark **21.05** Gloria, endine Pariis **21.35** Helesinine vagun **23.25** Kullaketrajad **00.42** ERR.ee uudised

07.00 Cedric **07.25** Porgand! **07.35** Väike printsess **07.50** Jõulutähed **08.10** Suursilm **08.20** Tinga Tinga lood **08.30** Cedric **09.00** Vennad ja konnad **10.10** Ringvaade* **10.45** Holby City haigla. Kaardimajake **11.40** Helle Kuningas **12.40** Üdiklubi muusikakokkideil **13.05** 40+2 nädalat **14.15** Miisu **15.40** Lumejänesed **16.00** Lastetuba **16.15** Pääpikula **16.35** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **17.00** SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Jõulutähed **18.20** Lastetuba **18.30** Pääpikula **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** AK (vene keeles) **19.45** Kapital **20.15** Plekktrumm **21.00** Ajameistrid (Eesti 2008) **22.10** Muutlik õnn **00.00** Ajalik ja ajatu. Sünd ja surm, surm **00.30** Jõulutunneli laulud 2011 **01.29** ERR.ee uudised

07.00 Teatriporgand **07.05** Molly ja jõulukoll **07.30** Pääpikula **07.50** Jõulutähed **08.15** Lastetuba **09.00** Koolivaheaja film. Siuts! **10.15** Ringvaade* **11.20** Holby City haigla **12.20** Muutlik õnn **14.10** Traffic. Für Elise **14.15** Nähtamatu tüdruk **15.30** Lumejänesed **16.00** Lastetuba. Jõulud **16.40** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **17.00** SimsalaGrimm. **17.30** Jaagu-pi jõulud **18.00** Jõulutähed **18.20** Milý murrab pead. Lahutamatud **18.30** Lastetuba. Jõulud **18.55** Peeter Paani uued seiklused **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** AK (vene keeles) **19.45** Üks lugu **19.50** Anu Taul **19.55** Minuscule **20.00** Piip ja Tuut piparköögis **21.30** Kaksikõed **22.30** Teaduspälavik **23.00** Death Metal Angola **00.20** Ajalik ja ajatu **00.50** Jõulutunneli laulud 2009 **01.49** ERR.ee uudised

07.00 Lastesaated **07.40** Tere, päkapikud! **08.00** Jõulutähed **08.30** Jaagu-pi jõulud **09.00** Winky oma hobune **10.30** Eesti lood **11.00** Jõulutunneli laulud 2012 **11.50** Näitleja. Peeter Jakobi **12.30** Jõulud Vigalas **13.55** Tundmatu Jaska **14.45** Teel koju **15.15** Valged jõulud. Fred Jüssi **15.30** Kogu tõe jõuludest **15.50** Sõbrad igavesti **16.00** Lastetuba **16.20** Oh, seda jõuluvana **17.15** Cedric **17.30** Mörr **18.00** Jõulutähed **18.30** Kaotatud ja leitud **18.55** Tere, päkapikud! **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** AK (vene keeles) **19.45** Üks lugu **19.50** Maiken **19.55** Minuscule **20.00** Teekond jõulutäheni **21.15** Suur maalritöö **21.30** Roheline universum **23.05** Üdiklubi muusikakokkideil **23.35** Plekktrumm* **00.15** Ajalik ja ajatu **00.45** Jõulutunneli laulud 2010 **01.45** ERR.ee uudised

KANAL 2

06.10 Lastega kodus **06.40** Kass Oggy ja kurjad prussakad **06.55** Eskimotüdruk **07.05** Warneri multimaania **07.35** Zig ja Sharko **08.00** Reporter* **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Pilvede all*. Mai-muoot saab lõplikult täis **12.00** Avameelselt koolikiusamisest **12.30** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **13.30** Everwood. Raske otsus **14.30** Süütu süüdlane **15.30** Lastega kodus **16.00** Küladetektiivid. Surm näitab muskleid **17.00** Taltsutamatu süda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Eesti tippmodell 3 **21.00** Kõök **21.30** Telerahvas **22.00** Mängufilm Inetu tõe **00.00** Mängufilm Elu Dickita **01.45** Bordell 232. Geeniteraapia **02.45** Vice **03.15** Reporter **04.05** Hooaeg **04.40** Küladetektiivid **05.25** Doktor Oz

06.10 Lastega kodus. Salajane austaja **06.40** Kass Oggy ja kurjad prussakad **06.55** Eskimotüdruk **07.05** Warneri multimaania **07.35** Zig ja Sharko **08.00** Reporter **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Eesti tippmodell 3 **12.00** Kõök **12.30** Kalailm **13.00** Telerahvas **13.30** Everwood. Hirm **14.30** Süütu süüdlane **15.30** Lastega kodus. Danny tegutseb **16.00** Küladetektiivid. Surm on lõplik **17.00** Taltsutamatu süda. Simona läheb kaduma. Perico tahab Solitaga kohe abielluda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Kuldvillak **20.35** Galileo **21.30** Sherlock Holmes. Varjude mäng **00.10** Laetud relvaga **01.45** Inetu tõe* **04.10** Eesti kõige-kõige **04.40** Küladetektiivid **05.25** Doktor Oz. Uudised Alzheimeri tõve kohta

06.10 Ma ei teadnud, et olen rase Noor naine on hämmelduses, kui selgub, et ootab kaksikuid **06.35** Illusioonimeistrid **07.25** Reporter* **08.20** Looney Tunes. Superjanes **08.45** Top Shop **09.00** Animafilm Zambesia **10.45** Hooaeg **11.30** Rooli võim **12.00** Subboteja **13.00** Radar **14.00** Kuldvillak **14.35** Telerahvas **15.05** Eesti luuraja. Vaenlase tagalas **15.35** Selfridge'i kaubamaja **17.00** Vikerkaare võlu **19.00** Reporter+ **19.35** Sajandi armastus. Süleiman jõuab Ibrahim'i juhtimise all oleva sõjaväe juurde, kuid pasha pääseb kerge ehmatusega, sest tal õnnestub süüdi lavastada Iskender Celebi, kes kaotab oma elu **21.40** Selfridge'i kaubamaja **22.40** Pärast päikeseloojangut **00.40** Operatsioon “Möökkala” **03.50** Neljad jõulud **05.15** Reporter+ **05.45** A ja B

06.15 Rooli võim **06.40** Galileo **07.35** Barbie. Printsess ja popstaar **09.05** Arthur päästab jõulud **11.05** Kõök **11.35** Eesti tippmodell 3 **12.35** Avameelselt koalikiusamisest **13.05** Kodutunne **14.05** Pilvede all. Erikul on Kertule ootamatu ettepanek. Mari tunnustab Sirjele oma suurt eksumust ja Piret kohtub Urmasega. Mai-muoot saab täis **15.05** Katie Fforde - Harrieti unelm **17.00** Seal sajab lund **19.00** Reporter+ **19.35** Sajandi armastus. Süleiman jõuab Ibrahim'i juhtimise all oleva sõjaväe juurde, kuid pasha pääseb kerge ehmatusega, sest tal õnnestub süüdi lavastada Iskender Celebi, kes kaotab oma elu **21.40** Selfridge'i kaubamaja **22.40** Pärast päikeseloojangut **00.40** Operatsioon “Möökkala” **03.50** Neljad jõulud **05.15** Reporter+ **05.45** A ja B

06.10 Lastega kodus **06.35** Kass Oggy ja kurjad prussakad **06.55** Eskimotüdruk **07.05** Warneri multimaania **07.35** Zig ja Sharko **08.00** Reporter* **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Sajandi armastus **13.00** A ja B **13.30** Everwood. Kodu **14.30** Süütu süüdlane **15.30** Lastega kodus **16.00** Küladetektiivid. Surm piima-järves **17.00** Taltsutamatu süda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Eesti luurajad. Kasvuraskused **20.30** Kodutunne. Kohtume kõigi selle hooaja peredega **21.30** Vanga **22.40** Jüngrid. Lase mul minna **23.35** Mõrvaennetajad **00.30** Alcatraz. Vennad Amesid **01.20** Südametumurdjad **03.20** Reporter* **04.10** Eesti kõige-kõige **04.40** Küladetektiivid **05.25** Doktor Oz.

06.10 Lastega kodus **06.35** Kass Oggy ja kurjad prussakad **06.55** Eskimotüdruk **07.05** Warneri multimaania **07.35** Zig ja Sharko **08.00** Reporter* **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Kodutunne **12.00** Eesti luurajad*. Kasvuraskused **12.30** Selfridge'i kaubamaja **13.30** Everwood. Eelmine suvi **14.30** Süütu süüdlane **15.30** Lastega kodus. Töötav tüdruk **16.00** Küladetektiivid. Kurvastusse surmud **17.00** Taltsutamatu süda **18.00** Keelatud armastus **19.00** Reporter **20.00** Krimi **20.30** Radar **21.30** Vice **22.10** Must nimekiri. Ivan **23.10** Möllukokk **00.10** Sisse-murdjad. Pohmell **01.25** Jüngrid*. **02.10** Mõrvaennetajad*. Tähtsus **02.55** Eesti luurajad*. Kasvuraskused **03.20** Reporter **04.10** Kalailm **04.40** Küladetektiivid **05.25** Doktor Oz

06.10 Lastega kodus **06.35** Kass Oggy ja kurjad prussakad **06.55** Eskimotüdruk **07.05** Warneri multimaania **07.35** Zig ja Sharko **08.00** Reporter **09.00** Keelatud armastus **10.00** Taltsutamatu süda **11.00** Jõululaulud **11.15** Fred Claus - Jõuluvana vend **13.25** Pääpikk **15.15** Meie issi koeraelu. Komöödia prokurör Dave'st, kes hakkab pärast koeralt hammustada saamist ka ise lambakoeraks muutuma **17.10** Nuhklus nimega Dennis **19.00** Jõulusoojus. Heategevussaadet **20.00** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **21.00** Jõulusoojus jätkub **22.00** Maarja küla kontsert - Kummardus Jaak Joalale **23.30** Kiiksuga jõulud **01.25** Ma olen legend **03.05** Vanga **03.55** Must nimekiri **04.35** Krimi **05.00** Rooli võim **05.25** Doktor Oz

TV3

06.15 Smurfid **06.40** Pop Pixie **07.00** Winxid **07.25** Beyblade: metalli raev **07.50** Saatuslik valik **08.50** Sūdameasi: Kodunt lahkumine **09.55** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Võimalik vaid Venemaal **12.10** Allakäigutrepist üles **13.10** Riskikuller **14.15** Seitsmes taevsas **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Saatuslik valik **16.50** Kirgede torm **17.55** Sūdameasi: Armunud narr **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Livin' Aloha **20.30** Üksinda kodus **3** **22.35** Selgelnägijate tuleproov **23.40** Grey anatoomia: Armastus, kaotus ja pärand **00.40** Euroopa Pokkeriturnee **01.45** Vaga vesi: Põgenemine **02.35** Wilfred: Leppimine **03.00** Livin' Aloha **03.30** Euroopa Pokkeriturnee* **04.35** Seitsmesed uudised **05.25** Selline on elu! Saagu meid jälle viisi!

06.15 Smurfid **06.40** Pop Pixie **07.00** Winxid **07.25** Beyblade: metalli raev **07.50** Saatuslik valik **08.50** Sūdameasi: Armunud narr **09.55** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Livin' Aloha **12.10** Dokumentaalfilm Tundmatu Putin **1**

JÕULUKUU SOODUSTUSED:

aknad kuni 60%

Välisviimistlus metallnurgaliistuga

-50%

ARUTECH
parimad aknad

Üle Eesti 1516 ☎ www.arutech.ee

Avatud: E-R 8.30-17
Lõuna 13-13.30

Kontakt: Rapla, Tallinna mnt 23
tel 5551 3058, 677 7055

KOHILA VINEER

OÜ Kohila Vineer otsib oma kollektiivi:

RATASLAADURI JUHTI

Tööülesanneteks rataslaaduriga erinevate operatsioonide teostamine, peamiselt palkide ja hakke käitlemine.

Kandidaadilt eeldame:

- kohusetundlikkust, ausust, korrektsust
- head eesti keele oskust nii kõnes kui ka kirjas
- valmisolekut vahetustega tööks, sh öised vahetused ja töötamine nädalavahetustel

Kasuks tuleb:

- R- või T-kategooria juhiluba
- elukoht kuni 30-minutilise sõidu kaugusel Kohilast
- eelnev töökogemus rataslaaduril või ekskavaatoril
- tehnika remondi ja hoolduse oskus
- vene või inglise keele oskus suhtlustasandil

Ettevõtte pakub:

- ametialast väljaõpet
- huvitavat ja dünaamilist tööd rahvusvahelises kollektiivis, suurepäraselt väljakutset osaleda uue ettevõtte arendamisel selle algushetkest
- kaasaegset töökeskkonda ja sotsiaalseid garantiisid

Lisainfo:

Andres, tel 482 0283.

CV saata: andres@kohilavineer.ee.

Kandideerimise tähtaeg: 21. detsember 2014

Plastikaknad aastalõpu hindadega!

Amves

☎ 489 7306

Kanneid jõule! Ootame Teid pühade ajal!

RAPLA KONSUM
Tallinna mnt 16, Rapla
24. dets 8-20
25. dets 8-20
26. dets 8-20
31. dets 8-20
01. jaan 12-20

KOHILA KONSUM
Lõuna 2, Kohila
24. dets 9-20
25. dets 9-20
26. dets 9-20
31. dets 9-20
01. jaan 12-20

KANDI KONSUM
Tallinna mnt 37, Järvakandi
24. dets 9-19
25. dets suletud
26. dets 9-19
31. dets 9-19
01. jaan suletud

KEHTNA A&O
Lasteaia 12, Kehtna
24. dets 9-19
25. dets suletud
26. dets 9-19
31. dets 9-19
01. jaan suletud

JAAMA A&O
Viljandi mnt 89, Rapla
24. dets 9-17
25. dets suletud
26. dets 10-17
31. dets 9-17
01. jaan suletud

HAGERI A&O
Kiriku tee 1, Hageri
24. dets 9-17
25. dets suletud
26. dets 10-17
31. dets 9-17
01. jaan suletud

KAIU A&O
Kasvandu tee 18a, Kaiu
24. dets 9-19
25. dets suletud
26. dets 9-19
31. dets 9-19
01. jaan suletud

KEAVA A&O
Kivitee 1, Keava
24. dets 9-15
25. dets suletud
26. dets 10-15
31. dets 9-17
01. jaan suletud

E-EHITUSKESKUS
Viljandi mnt 126, Rapla
24. dets 8-15
25. dets suletud
26. dets suletud
31. dets 8-15
01. jaan suletud

MÖÖBLIKAUPLUS
Tallinna mnt 39, Rapla
24. dets suletud
25. dets suletud
26. dets suletud
31. dets 9-15
01. jaan suletud

KÄRU A&O
Jaama 2a, Käru
24. dets 9-17
25. dets suletud
26. dets 9-17
31. dets 9-17
1. jaan suletud

HAGUDI A&O
Jaama 2, Hagudi
24. dets 9-17
25. dets suletud
26. dets 10-17
31. dets 9-17
01. jaan suletud

JUURU A&O
Tallinna mnt 15, Juuru
24. dets 9-17
25. dets suletud
26. dets 9-17
31. dets 9-17
01. jaan suletud

RAIKKÜLA A&O
Raikküla vald
24. dets 9-17
25. dets suletud
26. dets 10-17
31. dets 9-17
01. jaan suletud

VESTIS
Tallinna mnt 16, Rapla
Rapla Konsumi 2. korrus
24. dets 9-15
25. dets suletud
26. dets suletud
31. dets 9-15
01. jaan suletud

KOHVIK VÕIROOS
Kauba 2, Rapla
24. dets suletud
25. dets suletud
26. dets suletud
31. dets 7.30-15
01. jaan suletud

Külastage meid Facebookis
Rapla Tarbijate Ühistu

Kuga mööblikauplustes müügil SUUR VALIK köögi-, elutoa-, lastetoa- ja magamistoamööblit.

VALIK TÄIENE PIDEVALT!

Tule ja tutvu! Hinnad soodsad
Suurema ostu puhul tingimisvõimalus.
JÄRELMAKS PROTSENDIVABA!

MEIE KAUPLUSED:

RAPLAS Piiri 5A,
E-R 9.30-18, L 9-15
Telefon 489 4453

VALGAS Vabaduse 2
telefon 767 0173

TÜRIL Tehnika 8
E-R 9.30-18, L 9-15
telefon 384 8576

PÕLVAS Jaama 69 D
telefon 799 1489

JÕGEVAMAAL Pauastveres
telefon 77 1310

VILJANDIS Riia mnt 52
telefon 433 6029

ABJA-PALUOJAS Tiigi 1, telefon 436 0158

KUGA müügil
kogemus mugavusest

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

Kiireim hindamine turuliidrit!

Telli hindamine Pindi Kinnisvarast
rapla@pindi.ee

482 1408

Kiire hindamisteenus

Suurima kogemusega hindajad

Põhjalik tehingute infobaas

Sinu heaks loodud!

www.metsaharvenduse.ee

Metsa ja põllumaa ost;
Raieõiguse ost;
Metsamaterjali ost;
Metsamaterjali raie ja väljavedu;
Metsamaterjali transport;
Kasvava võsa ost ja lõikus;
Hakkepuidu tootmine ja müük;
Metsamajanduskavade koostamine;
Ettemaksu võimalus

+372 5138 029

+372 51 60 843

metsaharvenduse@gmail.com

+372 51 32 772 ; svenpluss@gmail.com

TULGE TAGASI

JOHANSONID + KCJ
Krista Citra Joonas

21. detsembril Juuru kirikus

Algas kell 16.00

Pääs 8€

Missikarussellile lükati hoog sisse

Katri Reinsalu

Et märtsi lõpus välja selgitada Miss Raplamaa, on esmalt vaja leida tiitlile kandideerijad. Laupäeval korraldati Sadolini spordihoones eelvoor, kuhu oli kohale tulnud 12 tütarlast.

Kõigepealt pidid tüdrukud täitma ankeedid ja ennast lühidalt tutvustama. Paljud tüdrukud loetlesid oma huvitena tantsimise ja erinevad spordialad, aga nimetati ka näiteks puutööd ning fotograafiat.

Tihti peale on paljud kandidaadid Rapla vallast, sel aastal rõõmustavad aktiivse osavõtuga just Kohila tüdrukud. Lisaks Kohilale ja Raplale on esindatud Juuru, Märjamaa ja Kehtna valla tüdrukud.

Miss Raplamaa peakorraldaja Maris Laev räägib, et käis enne eelvoorust Miss Raplamaast koolides rääkimas. Tal on hea meel, et see end ära tasus.

Pärast ankeetide täitmist tegid tüdrukud esimesed katsetused missimaailmas. Aeg oli panna jalga kõrge kontsaga kingad ja näidata lavalise liikumise oskust. Õige rühi hoidmine ja kontsadel kõndimine kipub kõige raskem olema. Selles osas hakkab kandidaate juhendama Kadi Saks. Muusika saatel laseb ta neudel aeroobikasaalis kõn-

dida. Juba kuulevad neid ka esimesi õpetussõnu. Tüdrukutele tuletatakse meelde, et nad silmade särades naerataksid ja mitte maha ei vaataks. Harjutatakse erinevates rütmides kõndimist ja pooside võtmist. Veel enne, kui jõuab kätte aeg oma tantsulihaseid pingutada, tehakse tüdrukutest ka esimesed pildid.

Kevadel toimuva Miss Raplamaa avatantsu koreograaf on Dance Act Tantsustuudio treener ja BC Kalev/Cramo tantsutüdrukute peatreener ja tantsija Alissa Montes. Teda asendab laupäeval ühekordselt Rapla Tantsustuudio treener Sandra Vilismäe. Ta on pannud neidele kokku pooleminutilise naiseliku kava.

Veel soojenduse ajal on kõikide tüdrukute näod üsna rõõmsad. Pärast esimeste liigutuste õppimist on üsna selge, et osale tüdrukutest ei ole see kindlasti mitte esimene kord tantsimisega tegeleda. Mõned tüdrukud haaravad liigutusi justkui õhust, aga teistel ei tule see teps mitte nii lihtsalt. Koos muusikaga

Teise osana eelvoorust õppisid tüdrukud Sandra Vilismäe juhendusel selgeks lühikese tantsukava.

Foto: KRISTI KULLERKUPP

tundub kava esialgu kiire ja vahepauside ajal on rasket ohkamist kuulda. Tüdrukud peavad aga tublilt vastu.

Järgmise katsumusena ootab tüdrukuid uue aasta

alguses ees kolmepäevane laager. Seal kohtuvad nad Piia Põdraga, kes abistab neid talendivooru ettevalmistamisel ja kõnetehnikaga. Intensiivselt tegeletakse veel

kõnni ja rühiga ning lihvitakse tantsuoskust. Räägitakse muuhulgas ka näiteks etiketist ja juuksehooldusest.

Maris Laev ütleb, et tüdrukud olid tublid ja jätsid endast

hea mulje. Seetõttu said nad kõik edasi ka aasta alguse laagrisse. Kuna lõppvõistlusele pääseb paraku vaid kümme tüdrukut, tuleb raske valik teha pärast laagrit.

Miss Raplamaa peakorraldaja Maris Laev ja Tiit Susi tüdrukuid hoolikalt jälgimas.

Kõndimine ja ilus rüht on väga olulised ning seetõttu harjutati seda juba eelvoorus.

ISSN 2228-1886

SÕNUMID

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Vivika Veski (489 2132), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Stina Andok, Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). Fototoimetaja: Jaak Kadarik (489 2138). Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138). Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138). Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2131). Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135. Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363